

การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในโรงเรียนในเครือข่ายพระฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ

สารนิพนธ์
ของ
นางสาวจันทร์ ทองนาค

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2545

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

371.2

ค 251 ก

ร. 3

การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในโรงเรียนในเครือคณะพระฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ

บทคัดย่อ

ของ

นางสาวจันทร์ ทองนาค

12 พ.ย. 2545

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2545

ท 162386

จันทร์ ทองนาค. (2545). การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผศ.ดร. พวงรัตน์ เกษรแพทย์

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และประเมินความเหมาะสมของคู่มือ เพื่อใช้ในการปฏิบัติของผู้บริหารและครู โดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการร่างคู่มือ โดยศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่าง ๆ และสำรวจสภาพปัญหา ข้อเสนอแนะของครูจากการประเมินผลงานของฝ่ายวิชาการในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ

ขั้นที่ 2 จัดทำร่างคู่มือ ซึ่งมีเนื้อหาตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (หมวด 4) แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และรับฟังความคิดเห็นของครูจำนวน 40 คน

ขั้นที่ 3 จัดทำคู่มือฉบับสมบูรณ์ โดยนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และความคิดเห็นของครูมาปรับปรุงให้คู่มือมีความสมบูรณ์ถูกต้อง

ซึ่งสรุปผลของการดำเนินงานได้ดังนี้

1. ได้คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย 1) หลักการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 2) วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินผลการเรียน

2. การประเมินความเหมาะสมของคู่มือฯ พบว่า คู่มือที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องด้านเนื้อหา และการใช้ภาษาที่เหมาะสม โดยได้มีการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และผ่านการสอบถามความคิดเห็นจากครูจำนวน 40 ท่าน แล้วมีความคิดเห็นที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนได้จริง

**ACADEMIC HANDBOOK IN WORK INSTRUCTION FOR CHILD
CENTERED LEARNING METHOD IN BASIC EDUCATION
IN THE SACRED HEART OF JESUS OF BANGKOK SCHOOLS'**

**AN ABSTRACT
BY
MISS CHANTHORN TONGNARK**

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University
October 2002

Chanthorn Tonganark. (2002). *Academic Handbook in instruction for Child Centered Learning Method in Basic Education in the Sacred Heart of Jesus of Bangkok Schools*.

Master's Project , M.Ed. (Educational Administration) Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor : Asst. Prof. Dr.Puongrat Kesonpat.

The purpose of this Master's Project was to conduct an Academic Handbook for instruction for Child Centered Learning Method and evaluate of the handbook. It is then applied a handbook in instruction for administrator and teachers to use as a guide in classes to fulfill the objectives in Basic Education Curriculum B.E.2544.(A.D.2001).

The handbook was conducted by the following steps:

1. Preparation

This handbook had written based on studying of articles, textbooks and relevant researches from many institutions as well as studying from the problems and comments arisen from academic section evaluation in the previous year in the Sacred Heart of Jesus of Bangkok Schools'

2. Handbook formulation

A handbook was written based on the National Education Act 1999 (Section 4) It has been edited and corrected in terms of its contents and use of language by a total of five experts and forty teachers.

3. Completed Handbook

Academic handbook in instruction was completed by the experts and teachers were of the opinion that the handbook is suitable and practical in use.

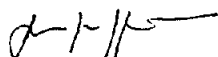
The conclusion were as follows:

1. Academic Handbook in instruction for Child Centered Learning Method in Basic Education for the Sacred Heart of Jesus of Bangkok Schools' was written with accurate in its contents and use of languages, which was defined as 4 aspects: 1) Principle of Child Centered Learning in accordance with the National Education Act 1999. 2) Child Centered Learning Method. 3) Lesson plan writing 4) Students assessment.

2. Five experts and forty teachers' comments in using the handbook were that the handbook could be use as a guideline in instruction.

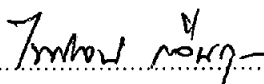
อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

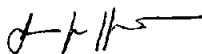
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

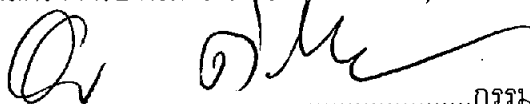
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

คณะกรรมการการสอบ

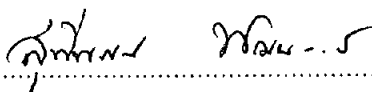
ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย)

กรรมการ

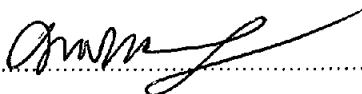
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณ ดันท์เจริญรัตน์)

กรรมการ

(อาจารย์ สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จิตรศุกุล)

วันที่ 4 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2545

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และตรวจสอบเพื่อให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้จัดทำขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง มา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาการบริหารการศึกษาที่ได้ให้ความรู้ แนวคิด ที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ตลอดจนเป็นกำลังใจแก่ผู้ศึกษาตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณณ ตันท์เจริญรัตน์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบสารนิพนธ์และได้ตรวจแก้ไข ตลอดจนให้คำแนะนำจนสารนิพนธ์มีความสมบูรณ์ถูกต้อง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ศิริสุเสารัจ ที่กรุณาตรวจแก้ไขคู่มือฯ ให้ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อให้ครูและผู้บริหารในโรงเรียนในเครือข่ายพระหฤทัยฯ ได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

ขอขอบพระคุณคุณแม่มหาธิการิณี พรณี ภูเรือนหงษ์ ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและให้กำลังใจ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นเอกการบริหารการศึกษาภาคพิเศษ รุ่น 12 และเพื่อนร่วมงานทุกท่านในโรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ ที่ได้ช่วยเหลือ ให้กำลังใจด้วยดี ตลอดมา จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

จันทร์ ทองนาค

สารบัญ

บทที่	หน้า
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการทำคู่มือ	5
ความสำคัญของการทำคู่มือ	6
ขอบเขตของเนื้อหา	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2. แนวคิด ทฤษฎี และหลักการ	8
งานวิชาการในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	8
ความสำคัญของงานวิชาการ	8
การดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	10
การดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้า แห่งกรุงเทพฯ	12
ขอบข่ายการดำเนินงานวิชาการ	14
หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	16
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	18
การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	25
การใช้สื่อการสอน	30
การประเมินผล	31
การสร้างคู่มือ	35
ความหมายของคู่มือ	35
ประเภทของคู่มือ	35
องค์ประกอบของคู่มือ	36
แนวทางการเขียนคู่มือ	37
ลักษณะของคู่มือที่ดี	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. ขั้นตอนการดำเนินงาน	43
ส่วนประกอบและรายละเอียดของคู่มือ	46
การตรวจสอบคุณภาพของคู่มือ	46
ข้อเสนอแนะ	49
4. คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ	50
 บรรณานุกรม	 144
 ภาคผนวก	 150
ภาคผนวก ก.....	151
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ	
ภาคผนวก ข.....	153
หนังสือราชการ	
 ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	 159

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1. แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	22
2. แผนภูมิการดำเนินการจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ	46
3. แผนภูมิแสดงการบูรณาการแบบสอนคนเดียว	61
4. แผนภูมิแสดงการบูรณาการ 3 สาระการเรียนรู้	62
5. แผนภูมิแสดงการบูรณาการแบบสอนเป็นทีม	63
6. แผนภูมิแสดงการบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้	64
7. แผนภูมิแสดงการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้	65
8. แผนภูมิแสดงการบูรณาการแบบสหวิทยาการ	66
9. แผนภูมิแสดงการบูรณาการแบบพหุวิทยาการ	67
10. แผนภูมิการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อออกแบบหน่วยบูรณาการในสาระ	68
11. แผนภูมิการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อออกแบบหน่วยบูรณาการแบบสหวิทยาการ	69
12. แผนภูมิการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	81
13. แผนภูมิแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี	86
14. ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียงหัวข้อ	89
15. ใบงาน 1 ประกอบการสอนแบบโครงการ	90
16. ใบงาน 2 ประกอบการสอนแบบโครงการ	91
17. ใบงาน 3 ประกอบการสอนแบบโครงการ	92
18. ใบงาน 4 ประกอบการสอนแบบโครงการ	93
19. แบบประเมินโครงการ	94
20. ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง	97
21. ตัวอย่างใบงานวิชาคณิตศาสตร์	98
22. ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบกิ่งตาราง	101
23. เพลงประกอบการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	102
24. ใบงาน 1 ประกอบการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	103
25. ใบงาน 2 ประกอบการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	104

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
26. ใบงาน 3 ประกอบการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	105
27. ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สู่การวัดและประเมินผล	107
28. แนวทางการกำหนดเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้	111
29. แนวคิดการวัดและประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	118
30. แบบสัมภาษณ์/แบบบันทึกการพูดคุยกับนักเรียน	119
31. แบบบันทึกประจำวัน	120
32. แบบบันทึกการทำงานกลุ่ม	121
33. แบบบันทึกพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	122
34. แบบประเมินผลงาน/โครงการแบบที่ 1	123
35. แบบประเมินผลงาน/โครงการแบบที่ 2	124
36. แบบประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง	125
37. แบบประเมินแฟ้มผลงาน	126
38. แบบสะท้อนความคิดเห็นของนักเรียนต่อผลงาน	127

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ย่อมจะต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ปัจจัยที่สำคัญยิ่งก็คือปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ การที่จะให้มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าเกิดการพัฒนาเครื่องมือสำคัญก็คือการศึกษา เป้าหมายของการจัดการศึกษา จะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง ตามความต้องการของประเทศชาติ ในแต่ละยุคสมัย จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา-43 และ 81 เกี่ยวกับบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี และรัฐต้องจัดการศึกษาและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และประกาศใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ทำให้ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาตื่นตัวที่จะเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ เปลี่ยนวิธีคิด เปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ เน้นคุณภาพที่เน้นผู้เป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2543 : 18)

จากการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนไทยให้เป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของตนเองและผู้อื่น เป็นคนที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข เมื่อคนไทยทุกคนมีลักษณะดังกล่าวข้างต้น สมาชิกของสังคมได้รับการพัฒนาความตระหนักและมีจิตสำนึกร่วมกันในการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาของส่วนรวม ทุกคนร่วมกันรับผิดชอบนำพาสังคมให้ก้าวหน้า ประเทศไทยก็จะไม่มีปัญหาในด้านการปฏิรูปการเมือง การปฏิรูประบบราชการ การปฏิรูประบบเศรษฐกิจและการปฏิรูปอื่นใด ในการปฏิรูปการเรียนรู้นั้นมีความจำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีความสามารถ และมีความคล่องแคล่วในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และรู้จักสังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับรู้ นั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตของตน ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ การปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของโรงเรียน ครู พ่อแม่ ชุมชน ได้มีส่วนร่วมกันคิด และหาแนวทางใหม่ ๆ ในการให้การศึกษา จัดหลักสูตร และการบริหารจัดการเพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ได้พัฒนาสมอง การคิด และสติปัญญาอย่างเต็มตามศักยภาพ และที่สำคัญยิ่ง การปฏิรูปการเรียนรู้ถือเป็นหัวใจของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยได้บัญญัติไว้ในหมวด 4 มาตรา 22 ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้นั้น ในมาตรา 24 ได้กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ และ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ นอกจากนี้ในการวัดและประเมินผล โรงเรียนจะต้องจัดให้มีการประเมินผลอย่างหลากหลายโดยได้กล่าวไว้ในมาตรา 26 ว่า ให้สถานศึกษาจัดประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงเป็นบทบัญญัติที่ให้ทิศทางในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ชัดเจน ซึ่งถึงแม้ว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ของชาติเป็นงานที่ยาก แต่ก็เป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่ที่มุ่งสัมฤทธิ์ผล โดยมุ่งหวังที่จะให้คนไทย เป็นคนดี เป็นคนที่สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม รู้หน้าที่และเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข และเป็นคนเก่ง ซึ่งหมายถึง คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยอาจมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นคนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ สามารถทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ รวมทั้งเป็นคนมีความสุข คือเป็นคนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิตเป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ จะเห็นว่าการปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น จำเป็นต้องเชื่อมโยงปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยองค์รวม (holistics) เป็นการมุ่งปฏิรูปการเรียนรู้ให้เกิดคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543 : 23) กล่าวว่า การที่จะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจะต้องมีระบบการจัดการที่ดีจากการสนับสนุนภายนอกมาช่วย การเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมุ่งเน้นที่องค์ประกอบภายในคือการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง ได้พัฒนากระบวนการคิด มีอิสระในการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจความสามารถค้นพบข้อความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคมส่วนรวมได้ ส่วนองค์ประกอบภายนอกปัจจัยแรกคือผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ มีจิตสำนึกมุ่งมั่น กระตุ้นส่งเสริมให้ผู้สอนมีเสรีภาพในการคิดปฏิบัติการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ให้ได้ผลตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา ปัจจัยที่ 2 คือผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่ในการเรียนรู้ มีความคิดและจริงจังมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพ

ของผู้เรียน มีความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ เข้าใจหลักสูตรและแนวการจัดการเรียนรู้ใหม่ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคลและเคารพสิทธิหน้าที่ของผู้เรียน มีการวางแผนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และที่สำคัญต้องเน้นประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้การประเมินผลแนวใหม่ที่จะพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ปัจจัยที่ 3 คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุน คอยให้คำปรึกษาช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการปฏิรูปเจตคติของชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ตระหนักถึงความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ อุษณีย์ โพธิสุข. (2543 : 42) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า บทบาทสำคัญคือผู้บริหารสถานศึกษา ถือว่าเป็นผู้กุมบังเหียนแห่งความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร ต้องเข้าใจถึงการเรียนรู้ของเด็ก โดยผู้บริหารต้องวางแผนนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ให้สอดคล้องกับหลักนโยบายที่วางไว้ เช่น บทบาทใหม่ของสถานศึกษา บทบาทของครู วิธีดำเนินการ ฯลฯ สร้างกลไกในการจัดระบบการเรียนรู้ที่ครบวงจร ทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู แนวทางการจัดหลักสูตรใหม่ ระบบการวัดและประเมินผล การจัดสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ผู้บริหารควรวางระบบมาตรฐานการจัดการศึกษา ทักษะพื้นฐานสำคัญที่เด็กต้องเรียนรู้ให้ได้มาตรฐานในระดับเป็นที่ยอมรับของระบบการศึกษา รวมทั้งวางระบบตรวจสอบคุณภาพการเรียนรู้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณภาพ การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ทั้งสิ่งที่เป็นทักษะพื้นฐานสำคัญและสิ่งที่เป็นความต้องการทางการศึกษาของนักเรียน ทั้งจากภายนอกและภายในสถานศึกษา

จากกระแสความต้องการในการปฏิรูปการเรียนรู้ มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เช่น การออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ ฯลฯ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น หลักสูตรถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งเพราะเป็นหลักและแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 27 กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ขึ้น เพื่อเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีจุดประสงค์แตกต่างจากหลักสูตรฉบับต่าง ๆ ที่เคยมีมา กล่าวคือ ในอดีตการจัดทำหลักสูตรนั้น เป็นการพัฒนามาจากส่วนกลาง แล้วกำหนดให้โรงเรียนหรือสถานศึกษานำไปปฏิบัติ ผลจากการใช้หลักสูตรดังกล่าวพบว่าไม่สามารถสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้ ดังนั้นการกระทรวงศึกษาธิการจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานหรือ Standard Based Education (SBE) ซึ่งเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาสร้างทางเลือกที่หลากหลายในการจัดการศึกษาด้วยตนเอง ภายใต้มาตรฐานของหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น นำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรมวิชาการ. 2543 : 1-2) การดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้สอดคล้องกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 นั้น ครูและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อให้

โรงเรียนได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยผู้ที่มียุทธศาสตร์สำคัญจะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้แก่ผู้บริหารซึ่งจะต้องเป็นผู้นำ และประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ มุ่งมั่นที่จะสร้างระบบคุณภาพให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา กำหนดทิศทาง และนโยบายที่ชัดเจน เป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นแบบอย่างให้กับครู นอกจากนี้ครูยังต้องได้รับการพัฒนาให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด การที่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะดำเนินการจัดการศึกษา และจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีคุณภาพดังกล่าว จะเห็นว่าจะต้องเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานวิชาการด้านงานพัฒนาหลักสูตรและงานส่งเสริมและพัฒนากิจการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งการบริหารงานของโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ โรงเรียนเอกชน คาทอลิก ซึ่งบริหารงานโดยคณะภคินีพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ประกอบด้วยโรงเรียน 5 โรงเรียนคือ โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ โรงเรียนพระหฤทัยสวรรค์โลก โรงเรียนพระหฤทัยดอนเมือง โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ และโรงเรียนพระหฤทัยนนทบุรี ได้ดำเนินการจัดการศึกษาในระดับชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษา มีโครงสร้างในการบริหารงานโดยจัดแบ่งงานออกเป็น 6 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ-การเงิน งานอาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์ชุมชน การจัดการบริหารงานโรงเรียนของโรงเรียนในเครือพระหฤทัยฯ มีนโยบายในการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ เป็นผู้มีคุณธรรม มีความรู้และมีความสุข เน้นเรื่องความซื่อสัตย์ เมตตา อันเป็นคุณธรรมประจำโรงเรียน นักเรียนมีความรู้ความสามารถด้านวิชาการ มีความโดดเด่นด้านพรสวรรค์ มีความเป็นผู้นำ มีระเบียบวินัย นอกจากนี้ยังส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองในด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมอื่น ๆ การดำเนินงานของโรงเรียนในเครือพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ บุคลากรที่ทำหน้าที่ในโรงเรียนจะแบ่งเป็นฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าฝ่าย หัวหน้าหมวด ซึ่งจะทำหน้าที่วาระละ 4 ปี และฝ่ายปฏิบัติการ ได้แก่ ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ บุคลากรทั้งสองฝ่าย ไม่ได้แบ่งแยกจากกันอย่างเด็ดขาด บุคลากรบางคนต้องทำหน้าที่ทั้งสองฝ่าย เช่น หัวหน้าหมวดก็ต้องทำหน้าที่สอนด้วย ในการบริหารงานวิชาการโดยทั่วไปครูใหญ่จะเป็นผู้รับผิดชอบ โดยแต่งตั้งครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการเป็นผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ และแต่งตั้งครูหัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ

จากการปฏิบัติงานวิชาการที่ผ่านมา คณะกรรมการฝ่ายการศึกษาของคณะฯ ได้เห็นความสำคัญของงานวิชาการและถือว่างานวิชาการเป็นงานหลักและเป็นหัวใจของงานโรงเรียน ดังที่อุทัย บุญประเสริฐ. (2540 : 34) ได้กล่าวไว้ว่าในการบริหารงานโรงเรียนนั้นการบริหารงานวิชาการถือได้ว่าเป็นงานหลักของโรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัด เมื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประสบความสำเร็จ ที่ผ่านมาผู้บริหารโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ได้พยายามปรับปรุงระบบการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมการสอน การสร้างและพัฒนาสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ และการนำเทคโนโลยีมาใช้ใน

การจัดการเรียนรู้ โดยจัดให้มีการอบรมสัมมนาโดยเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้และฝึกปฏิบัติจริง รวมทั้งยังจัดส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม สัมมนา ตลอดจนสัมมนาเชิงปฏิบัติการกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สามารถนำความรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และตรงตามที่โรงเรียนได้กำหนดเป็นนโยบายและเป้าหมายไว้ ซึ่งจากการนิเทศติดตามผลงาน และประเมินผลงานของฝ่ายวิชาการในแต่ละโรงเรียนในเครือข่ายพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ด้านสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่าปัญหาการดำเนินงานวิชาการที่เกิดขึ้นคือ การขาดแคลนครูผู้สอนในบางสาขาวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ การลาออกของบุคลากรครูที่จะออกระหว่างปีการศึกษา ซึ่งมีสาเหตุมาจากการสอบบรรจุได้ในโรงเรียนรัฐบาล การย้ายภูมิลำเนาซึ่งมีผลมาจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน การเปลี่ยนอาชีพ และลาออกเพื่อไปศึกษาต่อมีผลทำให้ขาดครูเข้าสอนตามหน้าที่รับผิดชอบที่ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงาน ครูที่ปฏิบัติงานอยู่ต้องรับภาระเข้าสอนแทนทำให้มีภาระงานเพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบคือการขาดความต่อเนื่องของงานวิชาการในด้านการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้โรงเรียนในเครือพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ยังขาดบุคลากรที่มีความสามารถทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมทั้งครูผู้สอนบางคนยังขาดเทคนิคในการสอน และไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสอน ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาทำให้การดำเนินงานวิชาการไม่สามารถพัฒนาไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ รวมทั้งยังส่งผลให้ผู้ปกครองที่มีจะตั้งความคาดหวังทางด้านวิชาการว่า โรงเรียนเอกชนคาดหวังว่ามีความเข้มแข็งทางด้านวิชาการสูง ขาดความเชื่อมั่นในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการนำบุตรหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ อีกด้วย

จากการประเมินผลงานของฝ่ายวิชาการในแต่ละโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ในด้านสภาพปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วนั้น อีกส่วนหนึ่งของการประเมินคือข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของครูต่อการพัฒนางานด้านวิชาการ ซึ่งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูส่วนมากยังคงเห็นความสำคัญของการเข้ารับการอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคนิควิธีสอนต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นจากความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และปัญหาในการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ผู้จัดทำจึงมีความสนใจที่จะจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น เพื่อเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจกับครู นอกเหนือไปจากการส่งครูไปเข้ารับการอบรมสัมมนา—ซึ่งควรจัดทำคู่มือฉบับนี้จะช่วยให้ครูสามารถนำวิธีการและเทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวคิดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไปใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 รวมทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานวิชาการให้ถูกต้องตามนโยบายของโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ เพื่อที่จะส่งผลให้งานวิชาการ ในด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ—มีการพัฒนา—มุ่งไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ สามารถจัดการศึกษาให้กับเยาวชนของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการทำคู่มือ

1. เพื่อจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้กับการใช้งานของครู
3. เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ความสำคัญของการทำคู่มือ

การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ มีความสำคัญดังนี้คือ

1. ครูผู้สอนสามารถใช้คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ถูกต้องตามนโยบายของโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ
2. ผู้บริหารสามารถนิเทศ ตรวจสอบ และประเมินผลงานด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโดยอาศัยเนื้อหาของคู่มือ
3. ผู้บริหารและครูสามารถดำเนินงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญประกอบด้วย

1. หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
4. การประเมินผลการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง คู่มือการจัดการเรียนรู้ซึ่งจะเป็นเอกสารสำหรับครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมด้านการเรียนรู้ให้สามารถจัดการสอนได้ตรงตามหลักสูตร และบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการกำหนดจุดหมาย เนื้อหา กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนตลอดจน การวัดประเมินผลที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มความสามารถ สอดคล้องกับความถนัดความสนใจและความต้องการของผู้เรียน โดยกิจกรรมการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัส ค้นคว้า ทดลองฝึกปฏิบัติ ได้ฝึกวิคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการ สามารถแสดงออกและค้นพบคำตอบ ตลอดจนแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

3. การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกระบวนการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อย่างมีจุดหมาย โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียน การประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดคุณสมบัติทางด้านความรู้ ความคิด ทักษะความสามารถทางปฏิบัติ ตลอดจนเกิดการพัฒนาทางด้านจิตพิสัย

3.1 กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สภาพการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ซึ่งผลของการเรียนรู้จะครอบคลุมในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรมจริยธรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเหมาะสมกับการกำหนดผลการเรียนรู้ของนักเรียน มาตรฐานการเรียนรู้ เนื้อหา ซึ่งลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี จะต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความเหมาะสมกับธรรมชาติและวัยของผู้เรียน ตลอดจนเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน โรงเรียนและชีวิตจริง

3.2 การใช้สื่อการเรียน คือ การใช้วัสดุอุปกรณ์ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการสอน เข้าไปช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง โดยเน้นทักษะกระบวนการ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

3.3 การประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบกระบวนการเรียนรู้ว่าได้พัฒนาผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งสามารถใช้วิธีการประเมินได้อย่างหลากหลายโดยจะต้องสอดคล้อง และเหมาะสมกับเนื้อหาสาระกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน การประเมินผลจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อผู้สอนจะได้ใช้ข้อมูลจากการประเมินมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีการของผู้สอน และปรับปรุงพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน

4. โรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ หมายถึง โรงเรียนเอกชนซึ่งบริหารงานโดยคณะภคินีพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ประกอบด้วยโรงเรียน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ โรงเรียนพระหฤทัยสวรค์โลก โรงเรียนพระหฤทัยดอนเมือง โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ และโรงเรียนพระหฤทัยนนทบุรี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และหลักการ

ในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ผู้จัดทำมุ่งศึกษาการดำเนินงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ โดยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการของการดำเนินงานวิชาการและการสร้างคู่มือ โดยได้ศึกษาดารุ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. งานวิชาการในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสำคัญของงานวิชาการ

การดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ

ขอบข่ายของงานวิชาการ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การใช้สื่อการสอน

การประเมินผล

2. การสร้างคู่มือ

ความหมายของคู่มือ

ประเภทของคู่มือ

องค์ประกอบของคู่มือ

แนวทางการเขียนคู่มือ

ลักษณะของคู่มือที่ดี

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิชาการในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสำคัญของงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องรับผิดชอบเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยทำงานร่วมกับครู ให้คำแนะนำ และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกระจายอำนาจและมอบหมายให้บุคลากรทุกคนมีบทบาทในการบริหาร ให้ทุกคนร่วมกันรับผิดชอบในงานที่ทำด้วยความเต็มใจ และตระหนักถึงหน้าที่สำคัญโดยเฉพาะครู จะต้องทำหน้าที่จัดการเรียน การสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนอย่างเต็มความสามารถ ผู้บริหารต้องตระหนักอยู่เสมอว่า การดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบหลายอย่าง ซึ่งนอกเหนือจากการเรียนการสอนใน

ห้องเรียนแล้วยังต้องมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ตลอดจนส่งเสริมทักษะทางด้านความคิด และกระบวนการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งจะต้องนำไปใช้ในชีวิตจริงให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่จะส่งเสริมให้งานวิชาการในโรงเรียนประสบผลสำเร็จดังกล่าวก็คือครูและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้นในการดำเนินการจัดการศึกษา จึงต้องมุ่งในความสัมพันธ์กับงานวิชาการ ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ดังนี้

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (สุริย์พร ระดมกิจ. 2542 : 10 ; อ้างอิงจาก เอกชัย กี่สุขพันธ์ : 2529 หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักที่มีความสำคัญมากที่สุดในการบริหารงานของโรงเรียน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนต้องรับผิดชอบในการพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทศนคติ ค่านิยมต่าง ๆ ให้เป็นไปในแนวทางที่สังคมต้องการ

กิตติมา ปรีดีติลก. (2532 : 48) กล่าวว่างานวิชาการเป็นสิ่งสำคัญ โรงเรียนจะดีหรือเลว ขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการทั้งสิ้น งานวิชาการมีจุดหมายที่จะสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มี จริยธรรม และคุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะของงานวิชาการจึงเป็นเรื่องที่ครอบคลุมและกว้างขวางมาก การที่จะทำให้จุดมุ่งหมายดังกล่าวประสบผลสำเร็จได้ไม่ใช่เรื่องง่าย ความสลับซับซ้อน และความละเอียดประณีตในเนื้อหาวิชาการต่างๆ จึงเป็นเรื่องที่ผู้บริหารน่าจะได้อ้างแนวทางปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาหรือโรงเรียนนั่นเอง

ปรียาพร วงศ์อนุโรจน์. (2535 : 16) กล่าวว่าการดำเนินงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการดำเนินงานวิชาการเกี่ยวข้องกับงานทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินการสอน ให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

อุทัย บุญประเสริฐ. (2540 : 25) กล่าวว่าการดำเนินงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียน เพราะถือเป็นงานหลักในการบริหารสถานศึกษา และถือเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา

นอกจากนี้ประมวลสาระชุดวิชา การนิเทศการสอนในระดับประถมศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2536) ได้ระบุถึงเหตุผลที่งานวิชาการมีความสำคัญดังนี้

1. งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของโรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษามีหน้าที่และรับผิดชอบนักเรียนในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ โดยการจัดกิจกรรม ประสพการณ์ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาไปตามความคาดหวังของหลักสูตร ดังนั้นการดำเนินการทุกอย่างของโรงเรียนประถมศึกษาเป็นไปเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียน บุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ จะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกและพยายามดำเนินการตามบทบาทอย่างถูกต้องเหมาะสม มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

2. งานวิชาการเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของโรงเรียน เพราะคุณภาพของผลเหล่านั้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินการด้านวิชาการของโรงเรียน โรงเรียนใดที่สามารถผลิตนักเรียนได้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน จะเป็นเครื่องแสดงถึงคุณภาพและความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียน และเป็นที่ต้องการของบุคคล สังคม และประเทศชาติ

3. งานวิชาการเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพของการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน เนื่อง จากผู้บริหารโรงเรียนเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน เพราะสามารถใช้กระบวนการ บริหารที่เอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ได้ คุณภาพของโรงเรียนจึงขึ้นอยู่กับ การใช้กระบวนการบริหารที่เน้นวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

จึงกล่าวสรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดในบรรดางานหรือภารกิจทั้งหลายของ โรงเรียน เพราะเป็นกระบวนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียน การสอน และเป็นงานที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาต่อนักเรียนโดยตรง ส่วนงานด้านอื่น ๆ เป็นงานสนับสนุนเพื่อให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างราบรื่น และนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานและคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาในปัจจุบัน การจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนับว่ามีความสำคัญ มากที่สุด เนื่องจากการจัดการศึกษาอันเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาทุกระดับ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ที่สุดก็คือผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในฐานะที่เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบอย่างใกล้ชิด ในการที่จะ จัดการศึกษาให้ได้ผลตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ในหลักสูตร กล่าวคือนักเรียนได้รับการพัฒนาให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีความสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้ มีศักยภาพในการศึกษาต่อ มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถดำรง ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การที่จะจัดการศึกษาให้ได้ผลดังกล่าว ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการดำเนินงานวิชาการ ซึ่งถือเป็นงานที่สำคัญและเป็นงานหลักของโรงเรียน

การที่จะดำเนินงานวิชาการเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดหมายตามหลักสูตรกำหนดไว้ จึงเป็น งานที่มีความสำคัญและเป็นงานหลักของโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน จึง ต้องดำเนินตามหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

ซึ่งปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535 : 19-20) ได้สรุปขั้นตอนของการดำเนินงานวิชาการใน โรงเรียนออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นก่อนดำเนินการ จะเป็นการกำหนดนโยบายและวางแผนงานด้านวิชาการ โดยมีงาน ต่อไปนี้

- 1.1 การจัดทำแผนงานวิชาการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 1.2 จัดสภาพงานวิชาการและวิธีการทำงาน
- 1.3 จัดครูอาจารย์เข้าสอน
- 1.4 จัดทำโครงการสอน
- 1.5 จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน
- 1.6 จัดตารางสอน
- 1.7 ปฐมนิเทศนักเรียน
- 1.8 การลงทะเบียน

2. ขั้นการดำเนินงาน เป็นขั้นที่จัดและดำเนินงาน รวมทั้งการควบคุมดูแลให้ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2.1 การดำเนินการสอนตามหลักสูตร โดยการดูแลให้การสอนเป็นไปตามโครงการสอนในแต่ละวิชา เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ

2.2 การดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรทางด้านวิชาการ ได้แก่การจัดโครงการสอนซ่อมเสริม โครงการส่งเสริมการค้นคว้าด้วยตนเอง การจัดชุมนุมต่าง ๆ ลูกเสือและเนตรนารี มีการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ตลอดจนการให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จัดให้มีห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้า

2.3 งานเกี่ยวกับการบริการ การส่งเสริมให้มีการให้บริการเกี่ยวกับสื่อการสอน เพื่อช่วยเหลือครูในด้านการสอนและอุปกรณ์ต่าง ๆ มีการจัดรวบรวมเอกสารคำสอน คู่มือครู รวมทั้งการจัดส่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น อาคารสถานที่ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น

3. ขั้นส่งเสริมและติดตามผลในด้านวิชาการ เพื่อให้ได้มาตรฐานของงานวิชาการ ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมปรับปรุง พัฒนา และประเมินผลงานด้านวิชาการดังนี้

3.1 ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ได้ปรับปรุงตนเองด้านวิชาการ

3.2 สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางวิชาการ ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมาย และนโยบายที่เหมาะสมกับโรงเรียน และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

3.3 ริเริ่มและสร้างสรรค์ในการปรับปรุงงานด้านวิชาการ

3.4 จัดบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษา เช่น การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทางด้านวิชาการ

3.5 จัดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาทางวิชาการ

3.6 จัดตั้งคณะทำงานทางวิชาการขึ้น ลักษณะของคณะอาจจัดรวมกันเป็นคณะครูในแผนกเดียวกันมาร่วมกันทำงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3.7 ส่งเสริมให้จัดตั้งชุมนุมหรือชมรมทางวิชาการ เพื่อจัดกิจกรรมและเผยแพร่งานด้านวิชาการ

3.8 ส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมประชุมสัมมนาฝึกอบรม เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ และเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ

3.9 ส่งเสริมให้ศึกษาต่อเพื่อความรู้ความก้าวหน้าทางวิชาการ

นอกจากนี้ กมล ภูประเสริฐ. (2544 : 7-8) ได้กล่าวถึงกระบวนการดำเนินงานด้านวิชาการว่าประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนคือ

1. การวางแผนพัฒนา หรือ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นการวางแผนที่มีพื้นฐานมาจากสภาพที่เป็นปัญหา หรือความต้องการที่จะพัฒนางาน และกำลังงบประมาณ ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1.1 การกำหนดวิสัยทัศน์

1.2 การกำหนดภารกิจ หรือพันธกิจ

1.3 การกำหนดจุดมุ่งหมาย

1.4 การกำหนดกลยุทธ์

1.5 การกำหนดแผนงาน / โครงการ

2. การนำแผนไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยงานต่อไปนี้

2.1 การจัดองค์กร หรือจัดบุคลากรมารับผิดชอบงาน ได้แก่ การกำหนดหัวหน้างาน / หัวหน้าโครงการ ผู้ดำเนินงาน และภารกิจของผู้รับผิดชอบ

2.2 การสั่งการหรือมอบหมายงาน

2.3 การควบคุมงาน

2.4 การติดตามกำกับ

2.5 การประสานงาน

2.6 การนิเทศงาน

3. การประเมินผลการปฏิบัติตามแผน เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ประกอบด้วยงานดังต่อไปนี้

3.1 การประเมินระหว่างการทำงาน

3.2 การประเมินเมื่อสิ้นสุดงาน

3.3 การรายงาน

การดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ

คณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาในปี พ.ศ. 2442 นักบวชหญิงของคณะภคินีพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ได้เริ่มปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนแห่งแรก ที่วัดเซนต์ฟรังซิสเซเวียร์ สามเสน ต่อมาได้ขยายงานไปช่วยตามวัดต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมากมาย ในการทำงานตามวัดแต่ละแห่ง ส่วนหนึ่งของคณะนักบวชหญิงจะทำหน้าที่ในการสอนเด็กนักเรียนในโรงเรียนของวัดพร้อมกันไปด้วย จึงถือได้ว่าการดำเนินงานด้านการศึกษาของคณะได้ดำเนินการมาตั้งแต่แรกเริ่ม ทางคณะได้ส่งเสริมให้สมาชิกมีความรู้ ความสามารถ ที่จะปฏิบัติงานด้านโรงเรียนเสมอ ๆ

ในปี พ.ศ. 2518 ได้จัดตั้งชมรมพระหฤทัยพัฒนาการศึกษา (พ.พ.ศ.) โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนสมาชิกของคณะที่ทำงานด้านการศึกษา ซึ่งมีจำนวนมากขึ้น เพื่อจะได้มีการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน และช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการบริหารงาน ต่อมาภายหลังได้ลดบทบาทลง เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ต้องดำเนินการด้านการศึกษาภายใต้การอำนวยการฝ่ายการศึกษาของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ในปี พ.ศ. 2529 ได้มีคณะกรรมการฝ่ายการศึกษาของคณะขึ้นเป็นครั้งแรก โดยการแต่งตั้งของคุณแม่มหาธิการิณีและคณะที่ปรึกษา เพื่อให้คณะกรรมการได้ดำเนินงานด้านบริหารโรงเรียนในทิศทางเดียวกัน และช่วยเหลือสมาชิกทางด้านการจัดการศึกษา ในการส่งเสริมครู นักเรียนให้ได้พัฒนาความรู้ความสามารถและคุณธรรม พร้อมทั้งเสริมสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันโดยการให้ความร่วมมือสนับสนุนงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ มีจำนวน 5 โรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2480 จังหวัดกรุงเทพฯ
2. โรงเรียนพระหฤทัยสวรคโลก ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2496 จังหวัดสุโขทัย
3. โรงเรียนพระหฤทัยดอนเมือง รับโอนกิจการ พ.ศ. 2523 จังหวัดกรุงเทพฯ
4. โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ รับโอนกิจการ พ.ศ. 2533 จังหวัดกรุงเทพฯ
5. โรงเรียนพระหฤทัยนันทบุรี ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2533 จังหวัดนันทบุรี

การบริหารงานโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการฝ่ายการศึกษาของคณะฯ ซึ่งได้ร่วมกันพิจารณาหลักการบริหารงานวิชาการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและถือปฏิบัติร่วมกัน โดยในส่วนของรายละเอียดในการปฏิบัตินั้น แต่ละโรงเรียนสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพความพร้อมและขนาดของโรงเรียน ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานวิชาการโดยตรงคือครูใหญ่ แต่เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานที่มีขอบข่ายงานกว้างมาก ดังนั้นเพื่อให้การบริหารงานวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมุ่งให้การบริหารงานเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีบทบาทในการบริหาร จึงได้จัดโครงการสร้างการบริหารงานวิชาการโดยให้มีผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าหมวดเข้ามาร่วมรับผิดชอบแบ่งขอบข่ายของการดำเนินงานและผู้รับผิดชอบ

เมื่อพิจารณาโดยทั่วไปในการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ปัจจุบันจะพบว่าโรงเรียนของคณะฯ ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครจะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนและจำนวนครูมาก โรงเรียนต้องมีการแข่งขันทางวิชาการสูง โรงเรียนต้องพัฒนาด้านวิชาการให้มีคุณภาพสูงกว่าของโรงเรียนของรัฐ ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความศรัทธาและความเชื่อถือจากผู้ปกครองนักเรียนในการที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ส่วนโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร จะมีทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางเช่นเดียวกัน ซึ่งนอกจากจะต้องมีการแข่งขันทางด้านวิชาการแล้วยังต้องมีการพัฒนาด้านอาคารสถานที่และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหารและครูต้องมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกที่ดีและสนใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ในด้านบุคลากร จะพบว่าครูในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนมากจะมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ครูสอนตรงวิชาหรือตรงกับความถนัด ส่วนครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ซึ่งตั้งอยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร ครูสอนตรงวิชาหรือตรงกับความถนัดมีน้อย ทำให้ครูแต่ละคนต้องทำหน้าที่สอนแต่ละวิชาหลายระดับชั้น และครูต้องรับภาระหน้าที่รับผิดชอบพิเศษอื่น ๆ อีกด้วย

จากสภาพแวดล้อมงานวิชาการในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ในปัจจุบันพบว่ามีปัญหาที่สำคัญๆ คือ

1. การดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียนไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านบุคลากร - สาเหตุมาจากผลการลาออกของครูระหว่างปีการศึกษา ที่สอบบรรจุได้ในโรงเรียนของรัฐและการย้ายภูมิลำเนา

2. การพัฒนาการเรียนการสอนไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย เนื่องจากครูผู้สอนส่วนมากไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ขาดเทคนิคการสอน ไม่นำวิธีการสอนแบบต่าง ๆ หรือนวัตกรรมทางการศึกษาที่ครูได้รับจากการอบรมทางวิชาการมาใช้ให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการสอน

3. การขาดแคลนครูในบางสาขาวิชาที่สำคัญ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ทำให้ไม่สามารถจัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมได้

4. การขาดทักษะในการเขียนแผนการสอน ทำให้ไม่สามารถวางแผนการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาได้

5. ครูบางคนไม่สนใจที่จะพัฒนาดตนเองในด้านวิชาการ ขาดความกระตือรือร้นในการที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม หรือนำความรู้มาพัฒนางานของตน

ดังนั้นหากการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในทุก ๆ ด้าน ก็จะสามารถสร้างความเชื่อถือและมั่นใจให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีมาตรฐานและคุณภาพ ซึ่งถือเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ที่จะทำให้อนโยบายด้านการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

ขอบข่ายการดำเนินงานวิชาการ

นักบริหารและนักการศึกษา ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการ ซึ่งมีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกันดังนี้

✓ อุทัย บุญประเสริฐ และชโลมใจ กิงควาวัฒน์. (2528 : 36) กล่าวว่างานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา มีดังนี้คือ

1. งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. การบริหาร การสอน และการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน
3. งานกิจกรรมนักเรียน
4. งานสื่อการสอนและห้องสมุด
5. การวัดและประเมินผล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535 : 17) ได้กล่าวถึงขอบข่ายงานวิชาการว่าจะครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดบริหารการสอน และการจัดการวัดและประเมินผล รวมทั้งการติดตามผล ส่วนสุนีย์ ชุ่มจิต (2532 : 162-177) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาว่า ควรจะครอบคลุมงานด้านหลักสูตรการเรียนการสอน แบบเรียนและสื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และงานนิเทศการศึกษา

สำหรับกิติมา ปรีดีติลล. (2532 : 57-58) ได้แบ่งขอบข่ายงานด้านวิชาการออกเป็น 6 ด้านคือ

1. แผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ
2. หลักสูตรและการสอน ประกอบด้วยหลักสูตร โครงการสอนและประมวลการสอน

3. การจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยงานการจัดตารางสอน การจัดแบบเรียน การจัดชั้นเรียน การจัดห้องสมุด การจัดครูเข้าสอน การจัดทำคู่มือครู

4. สื่อการสอน

5. การปรับปรุงการเรียนการสอน การนิเทศการสอน การฝึกอบรม

6. การวัดและประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สุริย์พร ระดมกิจ. 2542 : 12 ;

อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ : 2528. งานบริหารโรงเรียนการบริหารงานวิชาการ.) ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาไว้ 9 ด้านดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. งานการเรียนการสอน
3. งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4. งานวัดและประเมินผล
5. งานห้องสมุด
6. งานนิเทศการศึกษา
7. งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงาน
8. งานส่งเสริมการสอน
9. งานประชุมอบรมทางวิชาการ

และกมล ภูประเสริฐ. (2544 : 9-17) ได้กล่าวถึงขอบข่ายการดำเนินงานวิชาการว่าได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงาน 9 งาน ดังต่อไปนี้คือ

1. การบริหารหลักสูตร
2. การบริหารการเรียนการสอน
3. การบริหารการประเมินผลการเรียน
4. การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา
5. การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ
6. การบริหารการวิจัยและพัฒนา
7. การบริหารโครงการทางวิชาการอื่น ๆ
8. การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ
9. การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการของสถานศึกษา

สำหรับโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ คณะกรรมการฝ่ายการศึกษาโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ได้แบ่งขอบข่ายการดำเนินงานวิชาการออกเป็น 9 ด้านคือ

1. งานพัฒนาหลักสูตรและแผนการสอน รับผิดชอบด้านวิเคราะห์ พัฒนา และสร้างหลักสูตร จัดให้มีการวางแผนและเตรียมการสอน ตลอดจนประเมินการใช้หลักสูตรและแผนการสอน
2. งานส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอน รับผิดชอบในด้านการจัดชั้นเรียน ครูผู้สอน

ตารางสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนภายในโรงเรียน และห้องเรียน จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน

3. งานนิเทศและพัฒนาครู รับผิดชอบการนิเทศการสอนของครู และพัฒนาครูในด้านการปฏิบัติงานและพฤติกรรมการสอนของครู

4. งานพัฒนาสื่อการเรียนการสอน รับผิดชอบด้านการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน การจัดหาสื่อการเรียนการสอนเพื่อช่วยพัฒนาครูในการเลือกใช้สื่อที่หลากหลาย จัดให้มีการบำรุงสื่อให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมใช้งานได้ ตลอดจนกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขพัฒนางาน

5. งานวัดและประเมินผล รับผิดชอบจัดทำเอกสารการวัดผลและประเมินผลให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ การสร้างข้อสอบ การสร้างรูปแบบการประเมินผล ประมวลผลเพื่อใช้ในการพัฒนา

6. งานแนะแนว รับผิดชอบด้านการให้คำปรึกษา บริการสารสนเทศด้านการศึกษา เอกสารงานวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน และบริการติดตามผล

7. งานห้องสมุด รับผิดชอบด้านการปรับปรุงพัฒนาห้องสมุด การจัดหาหนังสือ การจัดหาสื่อวัสดุสารสนเทศ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การบริการตอบคำถามเพื่อการค้นคว้า การให้บริการวิทัศน์และอื่น ๆ

8. งานวิจัย รับผิดชอบงานด้านการพัฒนานวัตกรรมทางการเรียนรู้ และงานวิจัยพฤติกรรมผู้เรียน

9. งานลูกเสือและเนตรนารี รับผิดชอบด้านโครงการอยู่ค่ายพักแรมลูกเสือและเนตรนารี ติดต่อหน่วยราชการ งานพัฒนาบุคลากร และงานพิธีการทางลูกเสือและเนตรนารี

จากขอบข่ายของงานวิชาการข้างต้น จะเห็นว่าการดำเนินงานวิชาการเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยตรง เป็นงานที่ทำให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนมีคุณภาพ งานวิชาการจึงเป็นงานหลักของโรงเรียน ส่วนงานอื่น ๆ จะเป็นงานสนับสนุนให้การปฏิบัติงานหลักเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ จะเห็นว่างานพัฒนาหลักสูตรและแผนการสอน กับงานส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอน เป็นงานที่จะต้องดำเนินควบคู่กันไป โดยครูผู้สอนจะต้องศึกษาสาระสำคัญของหลักสูตร มีการสำรวจความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน แล้วจึงนำผลจากการสำรวจมาใช้ในการวิเคราะห์พัฒนาและสร้างหลักสูตร เพื่อเตรียมการจัดทำแผนการสอน หรือแผนการจัดประสบการณ์ การเตรียมการสอนตลอดจนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับสาระในหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรได้ตั้งเป้าหมายไว้

ในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ผู้จัดทำจึงได้กำหนดขอบเขตของคู่มือไว้ในด้านของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังนี้คือ หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน และการประเมินผลการเรียน

หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา ความหมายของหลักสูตรมีความหมายกว้างตั้งแต่การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาไปจนถึงความหมายที่เจาะจงเฉพาะวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันดังนี้

ทาบา. (เสริมศรี ไชยศร. 2526 : 1 ; อ้างอิงจาก Taba : 1962 Curriculum Development : Theory and Practice) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึงแผนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายของการเรียนรู้และจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจง เป้าหมาย และจุดประสงค์เหล่านี้จะเป็นเครื่องชี้แนวทางในการเลือก จัดเนื้อหาและจะบ่งถึงวิธีการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการประเมินผลด้วย

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535 : 40-41) ได้กล่าวว่าหลักสูตรมีความหมายเป็น 3 ประการคือ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตามที่มุ่งหมายไว้

2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษา โดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) ได้แก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต (Output) คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น

3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

และวัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542 : 64) กล่าวว่าหลักสูตรคือมวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความจริงของบุคคล และสังคมโดยการกำหนดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติดังกล่าว จึงได้มีการกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ขึ้น โดยยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ กล่าวคือเป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น กำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นช่วงชั้นละ 3 ปี ในการจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด

ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาของชาติที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ติดตามผลและดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรตลอดเวลา ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนานกว่า 10 ปี มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวสู่สังคมโลกได้

กระทรวงศึกษาธิการโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 27 และบทเฉพาะกาล มาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงเห็นสมควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ขึ้นโดยยึดหลักการมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ กล่าวคือ จัดเป็นหลักสูตรแกนกลาง จัดโครงสร้างหลักสูตรให้ยืดหยุ่น กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รวม 12 ปี สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเป็นช่วงชั้นๆ ละ 3 ปี จัดเฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดเป็นรายปี / รายภาค ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณสมบัติอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจแก่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมายด้วย

การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และ ความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาชาติจึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนหน่วยผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายที่ถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ความเป็นไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสังแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้แก่สังคม

โครงสร้าง

เพื่อให้สถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

2. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มดังนี้

2.1 ภาษาไทย

2.2 คณิตศาสตร์

2.3 วิทยาศาสตร์

2.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

2.6 ศิลปะ

2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษา และพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

ส่วนเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ให้สอดคล้องและตอบสนองกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้มีการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและการปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตัวเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำผลประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมายมีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างของบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งครูทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิตการศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์

4. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะคือ

1) มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นขึ้น ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ในสถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

5. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3)	มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 - 1000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 - 5 ชั่วโมง
ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6)	มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 - 1000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 - 5 ชั่วโมง
ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3)	มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1000 - 1200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5 - 6 ชั่วโมง
ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6)	มีเวลาเรียนปีละไม่น้อย 1200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

ซึ่งสามารถสรุปโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ในภาพรวม โดยแสดงไว้ในแผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไปนี้

แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมแสดงไว้ในตารางดังต่อไปนี้

ช่วงชั้น	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา	
	ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-3)	ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6)	ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-3)	ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-6)
	←———— การศึกษาภาคบังคับ ———→			
	←———— การศึกษาขั้นพื้นฐาน ———→			
กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม				
ภาษาไทย	●	●	●	●
คณิตศาสตร์	●	●	●	●
วิทยาศาสตร์	●	●	●	●
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	●	●	●	●
สุขศึกษาและพลศึกษา	■	■	■	■
ศิลป	■	■	■	■
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	■	■	■	■
ภาษาต่างประเทศ	■	■	■	■
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	▲	▲	▲	▲
เวลาเรียน	ประมาณปีละ 800-1000 ชม.	ประมาณปีละ 800-1000 ชม.	ประมาณปีละ 800-1200 ชม.	ไม่น้อยกว่าปี ละ 1200 ชม.

หมายเหตุ สำหรับการศึกษานอกโรงเรียน สามารถจัดช่วงชั้นได้ตามระดับการศึกษา

- สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้และการแก้ปัญหา
- สาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ และศักยภาพพื้นฐานในการคิด และการทำงาน
- ▲ กิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้นอกจาก 8 กลุ่ม และการพัฒนาดนตามศักยภาพ

ภาพประกอบ 1 : แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่มา : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.) : 8.

ความหมายของมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 เป็นหลักสูตรที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานหรือ Standard Base Education (SBE) ซึ่งเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสร้างทางเลือกที่หลากหลายในการจัดการศึกษาด้วยตนเอง ภายใต้มาตรฐานของหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ซึ่งมีลักษณะเป็นหลักสูตรที่กำหนดผลการเรียนรู้เป็นหลัก (Outcome-based Curriculum) โดยระบุเนื้อหาในลักษณะสาระหลัก (Strands) และขอบข่ายกว้าง ๆ เพื่อให้โรงเรียน สถานศึกษาจัดทำสาระหรือรายละเอียดของหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและท้องถิ่นยิ่งขึ้น

การที่จะดำเนินการดังกล่าวให้ได้ผลนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการวิเคราะห์มาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เพื่อนำไปกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายปี/รายภาค และสาระการเรียนรู้แกนร่วมและแกนเลือกทั้งรายปี/รายภาค รวมทั้งจัดทำหน่วยการเรียนรู้และจัดทำแผนการเรียนรู้ต่อไป

มาตรฐานหลักสูตร (Curriculum Standard) หมายถึง จุดประสงค์ที่กำหนดว่า ผู้เรียนจะต้องรู้อะไร—ทำอะไรได้ และมีคุณลักษณะอย่างไร (กระทรวงศึกษาธิการ, มปป:14) หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือคุณภาพของผู้จบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรมวิชาการ, 2543 : 4) ประกอบด้วย

1. ขยัน ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน สามีคคี มีวินัย มีความรับผิดชอบ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

2. ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ

3. เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์

4. ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รู้วิธีการเรียนรู้ รักการอ่าน มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

5. มีทักษะในการใช้ภาษาไทย และภาษาสากล

6. มีทักษะในการทำงาน การจัดการ รักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่องานและอาชีพสุจริต

7. มีความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิทยาการด้านอื่น ๆ

8. มีความคิดเชิงระบบ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดอย่างสร้างสรรค์

9. รักการออกกำลังกาย ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และมีสมรรถภาพทางกาย

10. ดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง ครอบครัวยุ และชุมชน ป้องกันตนเองจากสารเสพติด

และอบายมุข

11. มีลักษณะนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

12. เห็นคุณค่าในความงามของศิลปะและธรรมชาติ

13. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

14. รักท้องถิ่น ประเทศชาติ และความเป็นไทย สืบสานมรดกทางศิลป วัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาไทย

15. มีจิตสำนึกและปฏิบัติตนตามวิถีทางประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รักษาสิทธิเสรีภาพของตนเองและเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา (Subject Area Standard) เป็นผลการเรียนรู้ของกลุ่มวิชาต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนหลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้กลุ่มวิชาการต่าง ๆ ครบ 12 ปี (กรมวิชาการ. 2543 : 14)

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (Benchmarks) เป็นผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดในตัวผู้เรียนหลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้กลุ่มวิชาต่าง ๆ ในแต่ละช่วงชั้น คือ เมื่อ จบ ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6 (กรมวิชาการ. 2543 : 14)

การนำหลักสูตรไปใช้

เนื่องจากหลักสูตรมีองค์ประกอบคือ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเพียงแนวปฏิบัติกว้าง ๆ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนในสถานศึกษาแต่ละแห่งที่จะต้องกำหนดแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. 2542 : 49 – 52)

1. วิเคราะห์มาตรฐานและตัวบ่งชี้ความสำเร็จของหลักสูตรรายปี/รายภาค
2. วิเคราะห์ผลการเรียนรู้
3. วิเคราะห์สาระที่เรียนรู้จากมาตรฐานด้านความรู้
4. วิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้
5. วิเคราะห์กระบวนการประเมินผล
6. วิเคราะห์แหล่งการเรียนรู้

วัฒนาพร ระบุบุทกข์. (2542 : 80-81) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการนำหลักสูตรไปสู่การสอนของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ว่า ครูจะต้องสามารถวิเคราะห์มาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Standard) พร้อมทั้งตัวบ่งชี้ความสำเร็จ (Benchmark) ของแต่ละมาตรฐานในแต่ละช่วงชั้น เพื่อมากำหนดเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในรายวิชาที่จะสอน ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และจะสามารถนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ และการวัดและประเมินผล

นอกจากนี้ กรมวิชาการ. (2543 : 13-21) ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. ศึกษาวิเคราะห์มาตรฐานหลักสูตร
2. ศึกษาวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา
3. ศึกษาวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
4. กำหนดผลการเรียนรู้

5. กำหนดหน่วยการเรียนรู้

6. จัดทำแผนการเรียนรู้

ซึ่งในการจัดทำแผนการเรียนรู้ จุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ในส่วนนี้จะต้องพิจารณาให้ครอบคลุมด้านทักษะกระบวนการทางคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม โดยการตรวจสอบย้อนกลับไปยังผลการเรียนรู้ที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา และมาตรฐานหลักสูตร การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการเรียนรู้ ที่มีการจัดโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ถ้าครูได้มีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ยั่วให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ อยากลองทำ และภาคภูมิใจในความสำเร็จ ในแต่ละแผนควรควรนำเทคนิค วิธีการเรียนรู้ มาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนาสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ซึ่งการพัฒนาคุณภาพผลงานการจัดการเรียนรู้ของครูจะสามารถสะท้อนสัมฤทธิ์ผล การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอน เป็นงานหลักของโรงเรียน เป็นกิจกรรมสำคัญที่สุดในกระบวนการ ใช้หลักสูตร เพราะเป็นกิจกรรมที่ใกล้ชิดกับนักเรียน และนักเรียนได้ปฏิบัติมากที่สุด คุณภาพของนักเรียน จึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นสำคัญ ดังที่มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

กิติมา ปรีดีดิลก. (2532 : 61) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารที่จะต้องทำ การจัดการเรียนที่เหมาะสม มีการสอนที่ถูกต้อง ตลอดจนมีการอำนวยความสะดวก เพื่อการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เนื้อหาที่สอนยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่นและความสนใจของผู้เรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535 : 72) กล่าวว่า การเรียนการสอน หมายถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อการสอน การจัดกิจกรรมระหว่างสอนและการทดสอบ เป็นต้น

กนก จันทร์ขจร. (2535 : 65-66) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนมีแม่บทใหญ่คือ ความมุ่งหมายในแผนการศึกษาชาติ วัตถุประสงค์ของการศึกษาในแต่ละระดับกำหนดไว้ที่จุดหมายและหลัก การของหลักสูตร โรงเรียนจะต้องดำเนินการด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรและนโยบายของหน่วยงานระดับสูงที่รับผิดชอบ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการศึกษาที่ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้ปฏิบัติหรือเป็นผู้กระทำโดยทุกฝ่ายได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนทุกขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นจุดหมายหรือวัตถุประสงค์ของการสอนของครู
2. การทดสอบความรู้เดิมก่อนสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ
3. การดำเนินกิจกรรมการสอน
4. การประเมินผล

ปรีชา คัมภีรปภรณ์. (2538 : 241-242) ได้เสนอขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นประเมินก่อนเรียน เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากขั้นตอนหนึ่ง เป็นขั้นตอนที่ทำให้ผู้สอนทราบความรู้เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะทำการสอนทำให้ผู้สอนสามารถเตรียมตัวและดำเนินการสอนในส่วนที่ต้องการเน้นให้ถูกต้อง ประโยชน์อีกประการหนึ่งของการทดสอบก่อนเรียนก็คือ จะได้ใช้ผลของการทดสอบเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผู้เรียนจากการประเมินหลังเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนที่จะเริ่มสอนสาระเนื้อหาของเรื่องที่จะสอน

ขั้นที่ 3 เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนเริ่มให้ความรู้แก่ผู้เรียนตามวิธีการที่เตรียมไว้เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจะใช้เวลาส่วนนี้มากที่สุด (เกินร้อยละ 80 ของเวลาที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนทั้งหมด)

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปบทเรียน เป็นการสรุปประเด็นหลักหรือสาระหลักของเรื่องที่ทำกรเรียนการสอนในช่วงเวลานั้น วิธีการสรุป ผู้สอนจะใช้วิธีใดก็ได้ที่เห็นว่าเหมาะสมกับผู้เรียนและบทเรียนนั้น ๆ

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผลหลังเรียน เป็นขั้นที่ผู้สอนต้องการวัดหรือประเมินว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด ผลการประเมินจะเป็นการประเมินทั้งความก้าวหน้าของผู้เรียน และในขณะเดียวกันก็จะเป็นการประเมินการสอนของผู้สอนด้วย

นอกจากนี้ไคเบลอร์, เบคเกอร์และไมล์ส (สุพิน บุญชูวงศ์. 2538 : 10-11; อ้างอิงมาจาก Kibler, Becker and Miles. 1973 : 7) ได้กล่าววาระบบการสอนมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ (Objective) ระบบการสอนโดยทั่วไป จะเริ่มต้นที่การกำหนดจุดประสงค์ของครูเสียก่อนว่า ต้องการสอนเรื่องนั้น ๆ ด้วย จุดประสงค์ใดหรือต้องการให้นักเรียนเป็นอย่างไร นักเรียนจะได้รับความรู้ ทักษะ เจตคติมากน้อยเท่าใด การกำหนดจุดประสงค์ครูจะต้องกำหนดให้สอดคล้องกับหลักสูตรและกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ทั้งนี้เพราะจะทำให้สามารถประเมินผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ได้โดยง่าย การกำหนดจุดประสงค์ที่ชัดเจนเท่ากับกำหนดทิศทางเป้าหมายที่จะไปถึงอย่างแจ่มชัด ทำให้ไม่เกิดความสับสนแก่ครูและนักเรียนด้วย

2. ทดสอบก่อนสอน (Pre-Assessment) ครูควรตรวจสอบความรู้เดิมของนักเรียนเสียก่อน เพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนมีพื้นฐานความรู้มากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูจัดกลุ่มนักเรียนให้เข้ากลุ่มตามระดับพื้นฐานความรู้ และความสามารถของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

3. วิธีการดำเนินการสอน (Instruction Procedures) ครูผู้สอนจะต้องกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนได้บรรลุถึงความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้โดยสะดวก รวมทั้งนำหลักการสอนต่าง ๆ มาใช้ เช่น การจูงใจ การฝึกหัด การจัดลำดับขั้นก่อนหลังของการสอน การแสดงผลก้าวหน้าของการเรียนตลอดจนการเลือกวิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมและได้ผลเป็นที่พอใจมาใช้สอนด้วย

4. การประเมินผล (Evaluation) ครูผู้สอนจะต้องทำการประเมินผลประสิทธิภาพในการสอนของตน โดยถือเอานักเรียนส่วนมากเป็นเกณฑ์ว่าสามารถบรรลุถึงจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้มากน้อยเพียงใดและจะได้นำเอาผลที่ได้จากการประเมินผลไปปรับปรุงความมุ่งหมายของการสอน เพื่อทำให้ผลของการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

5. ข้อมูลย้อนกลับ (Feed - back) หลังจากการประเมินแล้ว สิ่งที่ได้จากการประเมินผลนั้นจะนำไปใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอนทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การ

ปรับจุดประสงค์ เช่น การกำหนดจุดประสงค์อาจคลุมเครือไม่ชัดเจน การปรับปรุง การทดสอบก่อนสอน เช่น คำถามอาจไม่ชัดเจนไม่สามารถวัดพื้นความรู้ของนักเรียนได้ การปรับปรุงวิธีดำเนินการสอน ซึ่งครูอาจยังมีเทคนิควิธีสอนหรือสื่อการเรียนไม่ดีพอที่จะทำให้ให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ส่วนที่เป็นข้อมูลย้อนกลับนี้จะเป็ประโยชน์อย่างมากในการนำผลการประเมินผลไปพิจารณาปรับปรุงทุกส่วนในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ยังบกพร่องให้ดียิ่งขึ้น

สำหรับวัฒนาพร ระวังทุกข์. (2542 : 12-14) ได้เสนอแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีหลักการและขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วย

1.1 การศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่สอน เพื่อเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งความรู้ (Resource Person) ซึ่งจะต้องให้คำอธิบายคำแนะนำ คำปรึกษาและให้ข้อมูลความรู้ที่เพียงพอและชัดเจนแก่ผู้เรียน ครูจะต้องมีภาระหนักการเตรียมตนเองด้วยการศึกษา ค้นคว้า อ่าน และการทดลองปฏิบัติมาก ๆ ในประเด็นและเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบ รวมทั้งเตรียมข้อมูลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

1.2 การเตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทครูไม่ใช่ผู้บอกเล่ามวลความรู้อีกต่อไป ครูจึงต้องเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียน ทั้งในรูปแบบของสื่อการเรียน ใบความรู้และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ หรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์สื่อ ห้องสมุด ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องสมุดวิชา ห้องปฏิบัติการวิชาต่าง ๆ และห้องพิพิธภัณฑ์ในโรงเรียน ทั้งนี้รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนด้วย ซึ่งครูสามารถสำรวจบัญชีรายชื่อหนังสือ อุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ไว้สำหรับผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่กำหนดในกิจกรรมการเรียนรู้หรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมทั้งในและนอกเวลาเรียน

1.3 การจัดทำแผนการสอน บทบาทของครูก่อนการเรียนการสอนทุกครั้งคือ การวางแผนการจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด ครูจะต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้ อันจะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยบทบาทในส่วนนี้ครูจะทำหน้าที่คล้ายผู้จัดการ (Manager) ที่กำหนดบทบาทในการเรียนรู้และความรับผิดชอบแก่ผู้เรียน ให้เขาได้ทำกิจกรรมตามความต้องการความสามารถและความสนใจของแต่ละคน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

1.4 การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เมื่อออกแบบหรือกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ครูจะต้องพิจารณาและกำหนดว่า จะใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เอกสาร หนังสือหรือข้อมูล แหล่งความรู้ต่าง ๆ รวมถึงห้องเรียนหรือสถานที่ใดบ้างในการจัดกิจกรรม เพื่อให้การเรียนรู้ดังกล่าวบรรลุผลแล้วจัดเตรียมให้พร้อม บทบาทของครูตรงนี้จึงเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผล

1.5 การเตรียมการวัดและประเมินผล บทบาทในด้านการเตรียมการอีกประการหนึ่งคือการเตรียมเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยการวัดให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และวัดให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของกระบวนการ (Process) และผลงาน (Product) ที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) จิตพิสัย (Affective) และลักษณะ (Skill) โดยเตรียมวิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง

2. ขั้นตอนการ

2.1 การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา (Helper and Advisor) คอยให้คำตอบเมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ เช่น ให้ข้อมูลหรือความรู้ในเวลาที่คุณเรียนต้องการเพื่อให้การเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 การเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง (Supporter and Encourager) ช่วยสนับสนุนหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง รวมทั้งให้การเสริมแรงตามความเหมาะสม

2.3 การเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม (Active Participant) โดยมีส่วนร่วมขณะผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการและผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และอาจให้ข้อมูลเนื้อหาความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม

2.4 การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ (Monitor) ตรวจสอบผลการทำงานตามกิจกรรมของผู้เรียน เพื่อให้ถูกต้องชัดเจนและสมบูรณ์ สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งประเด็นสำคัญ ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นขณะดำเนินกิจกรรม

2.5 การเป็นผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม

2.6 การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร โดยการสนับสนุนเสริมแรง และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมทำงานกับกลุ่ม แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยเต็มที่ ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อภิปรายโต้แย้งแสดงความเห็นด้วยท่วงทีนุ่มนวล ให้เกียรติและเป็นมิตร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป้าหมายของกลุ่มบรรลุความสำเร็จ

3. ขั้นตอนประเมินผล เป็นบทบาทที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการเพื่อตรวจสอบว่าสามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ครูควรเตรียมเครื่องมือและวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง และการวัดควรให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยเน้นการวัดจากสภาพจริง (Authentic measurement) จากการปฏิบัติ (Performance) และจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ซึ่งในการวัดและประเมินผลนั้นนอกจากครูจะเป็นผู้วัดและประเมินผลเองแล้ว ผู้เรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่มควรจะมีบทบาทร่วมวัดและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย

นอกจากนี้คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543 : 22-25) ยังได้เสนอแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่าควรมีลำดับขั้นตอนดังนี้คือ

1. สำรวจความต้องการ เป็นขั้นศึกษาธรรมชาติและกำหนดความต้องการของผู้เรียนโดยการซักถาม สังเกต สัมภาษณ์ พูดคุย หรือทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อสร้างและกระตุ้นความสนใจ สำรวจความสนใจและพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

2. การเตรียมการ ครูต้องเตรียมเนื้อหาสาระเนื้อหาวิชาในหลักสูตรและจุดประสงค์ของการเรียนรู้ให้เข้าใจว่า หลักสูตรต้องการอะไรและมีจุดประสงค์ของการเรียนรู้อย่างไร เพื่อการวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่องกัน โดยอาจเชื่อมโยงและบูรณาการสาระการเรียนรู้แต่ละวิชาที่สัมพันธ์กันเข้าด้วยกัน โดยครูอาจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัด

3. การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

3.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูควรใช้ประเด็นคำถาม สถานการณ์ หรือกิจกรรมที่กระตุ้น หรือท้าทายให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยใคร่รู้ ครูควรรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน เป็นจุดกระตุ้นศักยภาพของแต่ละบุคคล และดึงดูดให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและเต็มใจ

3.2 ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรจัดกิจกรรมโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยใช้สื่อที่หลากหลาย เหมาะสมกับความสามารถในการเรียน และความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเสนอกิจกรรม ลงมือปฏิบัติจริง สรุปความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้

3.3 ขั้นวิเคราะห์ อภิปรายผลงาน และองค์ความรู้ ที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้องค์ความรู้ที่ได้รับชัดเจน เป็นการเสริมแรงและกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการค้นหาความรู้ต่อไป

4. การประเมินผล

การประเมินผลเป็นการตรวจสอบว่ากระบวนการเรียนรู้ ได้พัฒนาผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งในการประเมินผล สามารถประเมินระหว่างการเรียนรู้การสอน และประเมินสรุปรวม โดยมีขั้นตอนในการประเมินดังนี้

4.1 กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการประเมิน

4.2 พิจารณา ขอบเขต เกณฑ์ วิธีการ และสิ่งที่จะประเมิน

4.3 พิจารณากำหนดองค์ประกอบ และผู้ประเมินว่ามีใครบ้างที่จะเป็นผู้ประเมิน

4.4 เลือกใช้เทคนิค และเครื่องมือในการประเมินที่หลากหลายเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และเกณฑ์ในการประเมิน เช่น การทดสอบ การสัมภาษณ์ การบันทึกพฤติกรรม แบบสำรวจความคิดเห็น บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง แฟ้มสะสมงาน ฯลฯ

4.5 กำหนดเวลาและสถานที่ที่จะประเมิน เช่น ประเมินระหว่างนักเรียนทำกิจกรรมระหว่างการทำงานกลุ่มหรือโครงการ วันใดวันหนึ่งของสัปดาห์ ในเหตุการณ์หรืองานพิเศษ ฯลฯ

4.6 วิเคราะห์ผลและจัดการข้อมูลการประเมิน

4.7 สรุปผลการประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงข้อบกพร่องการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ในกรณีที่เป็นการสรุปรวมเพื่อพิจารณาดัดสินการเลื่อนชั้น โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้ และนำผลการประเมินระหว่างเรียนมาประกอบการพิจารณาด้วย

1. การสรุปและนำไปประยุกต์ใช้

เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะสามารถมองสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวม มองอย่างเชื่อมโยง เกิดการค้นพบตัวเอง ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน หลังจากที่เขาได้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้และการแสดงออกตามกระบวนการดังกล่าวข้างต้น ซึ่งพิจารณาได้จากการหาข้อสรุปจากบทเรียน โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ

แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 มีลักษณะสำคัญดังนี้คือ (ชนาธิป พรกุล. 2543 : 27-28)

1. เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์
2. มีความสมดุลทั้งเนื้อหา และเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน
3. มีความยืดหยุ่น สอดคล้องความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ
4. ให้ทุกส่วนในสังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
5. เปิดโอกาสให้มีการถ่ายโอนการเรียนรู้และประสบการณ์จากการศึกษาทุกระบบ
6. มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางการศึกษา
7. มุ่งให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
8. มุ่งสร้างเอกภาพของชาติให้สอดคล้อง ผสมผสานระหว่างความเป็นไทยและความเป็นสากล

สากล

9. ผู้มีส่วนในการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการโรงเรียน

การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในลักษณะองค์รวม มีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สังคมและปัญญาควรดำเนินการดังนี้

1. พัฒนาผู้เรียนให้มีความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อให้เข้าใจตนเองและผู้อื่น และเห็นคุณค่าในตนเอง
2. พัฒนาสมรรถภาพทางสมองควบคู่กับวิธีการคิด
3. ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง และเน้นการฝึกปฏิบัติ
4. สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
5. กระบวนการเรียนการสอน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยยึดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ความสำเร็จ
6. ฝึกให้ผู้เรียนประเมินตนเอง

การใช้สื่อการสอน

การจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ สิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จดังกล่าวก็คือสื่อการสอน ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับสื่อการสอนไว้ดังนี้คือ

กิติมา ปรีดีติลก. (2532 : 68) กล่าวไว้ว่า สื่อการสอนหมายถึง วัตถุ สิ่งของ ภาพ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนหมายถึง ตัวบุคคล วิธีการ สถานที่ต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบังเกิดผลดี และได้แบ่งสื่อการสอนออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ (Hardware) สื่อประเภทหนัก ได้แก่ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องเล่นจานเสียง วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ
2. วัสดุ (Software) สื่อประเภทเบา ได้แก่ ฟิล์มภาพยนตร์ ม้วนเทป ประกอบเสียง รายการวิทยุ หนังสือเรียน ของจริง หุ่นจำลอง แผนที่ แผนภูมิ ลูกโลก รูปภาพ ป้ายนิเทศ ฯลฯ

3.-เทคนิคหรือวิธีการ (Technique or Method) ได้แก่ เทคนิคการเลียนแบบ การแสดง การละเล่น ละครหุ่น การสาธิตกรรมวิธี การศึกษานอกสถานที่ การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

กนก จันทรขจร. (2535 : 138) กล่าวว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบันเน้นเรื่องสื่อการเรียนการสอน คือเน้นการปฏิบัติจริง โดยเน้นทักษะกระบวนการ เพื่อให้ได้รู้ประสบการณ์จริง ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง โดยมีครูอาจารย์เป็นผู้วางแผนให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการศึกษา ค้นคว้า ใช้ห้องสมุดรายวิชาในห้องเรียน หรือในห้องสมุด มีการอภิปรายกลุ่ม ศึกษาจากการปฏิบัติจริง การไปทัศนศึกษา การไปศึกษาจากสถานประกอบการ การสอนจะต้องใช้สื่อการสอน ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ และนวัตกรรม และเทคโนโลยีการสอนเข้าไปช่วยในการสอนของครู เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์

สื่อการสอนนั้นครูผู้สอนจะต้องวางแผนผลิตขึ้นเอง หรือจะให้นักเรียนช่วยกันผลิตหรือจะจัดซื้อ จัดจ้าง หามาใช้ โดยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 (กรมวิชาการ. 2545 : 23-24) ได้มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งอื่น ๆ โดยเน้นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอนสามารถใช้ศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสิ่งอื่น ๆ ที่จะส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลา

การประเมินผล

การประเมินผลการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ทราบว่าการดำเนินงานวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ตรวจสอบว่าผู้เรียนได้มีการพัฒนาให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรได้ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่ ผลจากการประเมินจะเป็นข้อมูลสำหรับครูในการที่จะนำไปพัฒนาปรับปรุง และแก้ไขข้อบกพร่องในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อและเทคนิคการสอน นอกจากนี้ข้อมูลจากการประเมินผลการเรียนรู้ยังสามารถทำให้ผู้บริหาร ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

การประเมินผลที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นการประเมินระดับชั้นเรียน จุดมุ่งหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียนคือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่/เพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้บัญญัติแนวทางของการประเมินการเรียนรู้ว่าจะต้องเป็นการประเมินที่สอดคล้องกับการจัดสาระการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนจะต้องพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความ

เหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข โดยเป็นการประเมินผลแนวใหม่ที่มุ่งเน้นเพื่อการพัฒนาผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้อย่างสูงสุดเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นการประเมินจึงไม่เป็นรูปแบบมาตรฐานเดียวกันทุกคน ซึ่งจะต้องมีการปรับเปลี่ยนเทคนิค วิธีการประเมินให้หลากหลายสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การประเมินการเรียนรู้เป็นการประเมินในระดับชั้นเรียน มุ่งตอบจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตัวผู้เรียน ครูผู้สอน และพ่อแม่ ผู้ปกครองของผู้เรียนเป็นผู้ใช้ผลการประเมินมากที่สุด

ประโยชน์ของการประเมินผลการเรียน

นิภา เมธาวีชัย. (2536 : 16) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินผลการเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงโปรแกรมการเรียนการสอน การประเมินผลช่วยให้ทราบว่าเทคนิค หรือกลวิธีของการสอน อุปกรณ์การสอน และเนื้อหาวิชาที่สอน มีประสิทธิภาพหรือไม่ เป็นการช่วยวินิจฉัยข้อบกพร่องในการสอนของครู
2. เพื่อปรับปรุงความเจริญก้าวหน้าของเด็กแต่ละบุคคล การประเมินช่วยให้ทราบว่านักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนเรื่องอื่นต่อไปหรือไม่ โดยวินิจฉัยข้อบกพร่อง จุดอ่อนหรือที่มาของความไม่เข้าใจของนักเรียน
3. เพื่อให้ครูรู้จักนักเรียนในด้านสติปัญญา ความถนัด สังคม ฯลฯ สามารถแนะแนวอาชีพ แนะนำนักเรียนให้ด้านการเรียนได้ถูกต้อง และช่วยเด็กแก้ปัญหาทางด้านสังคม
4. เพื่อตรวจสอบว่าการเรียนการสอนได้บรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ นักเรียนมีความเจริญงอกงามถึงระดับใด
5. ครูจำเป็นต้องรายงานผลการศึกษาให้นักเรียน ผู้ปกครอง อาจารย์แนะแนว สถาบันการศึกษาใหม่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ
6. เพื่อรวบรวมข้อมูลนำมาใช้ในการวิจัย การทดลองด้านการเรียนรู้ ประสิทธิภาพของวิธีสอน อุปกรณ์การสอน หลักสูตร และสิ่งอื่น ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการศึกษา
7. เพื่อให้ นักเรียนเตรียมตัว ทำข้อสอบ และประเมินผลการสอบของตนเอง เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะต่าง ๆ ซึ่งเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีค่ายิ่งตรงกับจุดประสงค์ของการศึกษา
8. เพื่อช่วยผู้บริหารการศึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา เช่น การรับนักเรียนเข้าใหม่ การจัดชั้นเรียน การเลื่อนชั้น การจัดสอนซ่อมเสริม การวางแผนการบริหารโรงเรียน ฯลฯ

ลักษณะสำคัญของการประเมินตามสภาพจริง

การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการประเมินที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ตรงตามความต้องการและเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอตั้งแต่อ่อนเริ่มต้น ระหว่างและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการและเทคนิคที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์

ผู้เรียน การดูผลจากการร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน ผลงานของโครงการ รายงานผลการทดลอง ฯลฯ ซึ่งจะเห็นว่าการประเมินผลในลักษณะนี้จะเป็นการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งได้มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

สมนึก นนธิจันทร์. (2540 : 75) กล่าวถึงลักษณะความสำคัญของการประเมินผลจากสภาพจริงดังนี้

1. เป็นการประเมินผลจากสภาพจริง กระทำได้ตลอดเวลากับทุกสถานการณ์ทั้งที่บ้าน และโรงเรียนและชุมชน สังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ โดยใช้การตัดสินใจของมนุษย์ในการให้คะแนน
2. กำหนดปัญหาหรืองานแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างคำตอบเองคือให้ผู้เรียนตอบด้วยการแสดงสร้างสรรค์ หรือผลิตผลงาน
3. ไม่เน้นการประเมินผลเฉพาะทักษะพื้นฐานแต่ให้ผู้เรียนผลิต สร้าง หรือทำบางสิ่งที่เน้นทักษะการคิดที่ซับซ้อน การพิจารณาไตร่ตรอง การทำงานและการแก้ปัญหา นั่นคือเน้นการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา
4. เน้นสภาพปัญหาที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวันเน้นการแก้ปัญหาที่สะท้อนถึงชีวิตจริง
5. ให้ข้อมูลอย่างหลากหลายเพื่อการประเมิน นั่นคือการพยายามที่จะรู้จักผู้เรียนในทุกแง่ทุกมุม ทุกข้อมูล จึงต้องได้มาจากหลาย ๆ ทาง ซึ่งหมายถึงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต้องมีหลากหลายประการด้วย
6. เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง
7. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะประเมินเขาตรงไหน เรื่องอะไร การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลทำให้ผู้เรียนรู้จักวางแผนการเรียนรู้ตามความต้องการของตนเองว่าอยากรู้ อยากทำอะไรบ้าง ซึ่งนำไปสู่การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้วิธีการเรียนและวางแผนการประเมินผลอันเป็นการเรียนและการประเมินที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

สุวิทย์ มูลคำ. (2541 : 15) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการประเมินผลจากสภาพที่แท้จริงดังนี้

1. เป็นการประเมินที่กระทำไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสามารถกระทำได้อย่างตลอดเวลาทุกสถานการณ์ ทั้งที่โรงเรียน บ้าน และชุมชน
2. เป็นการประเมินที่ยึดพฤติกรรมและการแสดงออกของผู้เรียนที่แสดงออกมาจริง ๆ
3. เน้นพัฒนาการผู้เรียนอย่างเด่นชัดและให้ความสำคัญในการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน
4. เน้นการประเมินตนเองของผู้เรียน
5. ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์ที่เป็นชีวิตจริง รวมทั้งการเชื่อมโยงการเรียนรู้ไปสู่ชีวิตจริง
6. ใช้ข้อมูลที่หลากหลาย มีการเก็บข้อมูลระหว่างปฏิบัติหน้าที่ในทุกด้าน ทั้งที่โรงเรียน บ้าน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง
7. เน้นคุณภาพของผลงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการบูรณาการ ความรู้ ความสามารถหลาย ๆ ด้านของผู้เรียน
8. เน้นการวัดความสามารถในการคิดระดับสูง (ทักษะการคิดที่ซับซ้อน) เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์

9. ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์เชิงบวก มีการชื่นชม ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข

10. เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง

และวัฒนาพร ระเบียบทุกซ์. (2542 : 53-54) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการประเมินตามสภาพจริงไว้ดังนี้

1. เป็นการประเมินที่กระทำไปพร้อม ๆ กับการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลาในทุกสถานการณ์ ทั้งที่โรงเรียน บ้านและชุมชน
2. เป็นการประเมินที่เน้นพฤติกรรมและการแสดงออกของผู้เรียนที่แสดงออกมาจริง ๆ
3. เน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเด่นชัด และให้ความสำคัญกับการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน
4. เน้นการประเมินตนเองของผู้เรียน
5. ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์ที่เป็นชีวิตจริง
6. ใช้ข้อมูลที่หลากหลาย มีการเก็บข้อมูลระหว่างการปฏิบัติในทุกด้าน ทั้งที่โรงเรียน บ้านและชุมชนอย่างต่อเนื่อง
7. เน้นคุณภาพของผลงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการบูรณาการความรู้ ความสามารถหลาย ๆ ด้านของผู้เรียน
8. เน้นการวัดความสามารถในการคิดระดับสูง (ทักษะการคิดที่ซับซ้อน) เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์

9. ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์เชิงบวก มีการชื่นชม ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข

10. เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดกับผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ โดยเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น การจัดให้เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้เช่นนี้ จะต้องเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการ จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และช่วยชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน โดยครูจะต้องเป็นผู้ที่สามารถนำหลักสูตรมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดำเนินการตามขั้นตอนการสอนที่วางไว้ รู้จักเลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม ตลอดจนมีการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ซึ่งถ้าครูดำเนินงานได้ตามขั้นตอนดังกล่าว ก็จะสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้ ความคิด สามารถนำสิ่งที่เรียนไปปฏิบัติจริง และนำไปใช้ประโยชน์ได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรได้ตั้งเป้าหมายไว้

2. การสร้างคู่มือ

ได้มีผู้ให้ความหมายของคู่มือไว้หลายท่านดังนี้คือ

ฉัตร บุนนาค และคนอื่น ๆ (2522 : 26) อธิบายความหมายของคู่มือว่าเป็นหนังสือที่ผู้จัดทำเรียบเรียงเนื้อหาสาระ วิชาการบางแขนงที่นำมาจากตำราโดยตรง โดยอาจนำมาเขียนด้วย

ภาษาใหม่ที่เข้าใจง่ายขึ้น หรืออาจออกมาในรูปแบบของการตั้งคำถามตามประเด็นต่าง ๆ และผู้เขียนให้แนวคำตอบไว้ แต่เดิมหนังสือประเภทนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีเวลาน้อย และไม่มีโอกาสศึกษาค้นคว้าความรู้ในชั้นเรียน แต่ต่อมาได้มีผู้จัดทำหนังสือประเภทนี้มากขึ้นทุกสาขาวิชา

ปิฎกะ บุนนาค. (2523 : 23) อธิบายว่าคู่มือฉบับเป็นตำราหรือบทความทางวิชาการชนิดหนึ่งที่เป็นสื่อแนะนำให้ผู้ที่ต้องการอ่านแล้วนำไปปฏิบัติได้ทันทีทันใด คู่มือจะแนะนำเรื่องสั้น ๆ ที่ใช้วิชาการทางปฏิบัติเฉพาะอย่างเท่านั้น

ปรีชา ช่างขวัญยืน และคนอื่น ๆ (2539 : 127-130) ให้ความหมายของหนังสือคู่มือว่าเป็นหนังสือที่ใช้ควบคู่ไปกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นหนังสือที่ให้แนวทางการปฏิบัติแก่ผู้ใช้ให้สามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ ได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ประเภทของคู่มือ

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ และคนอื่น ๆ (2535 : 77) แบ่งคู่มือครูเป็น 3 ประเภทได้แก่

1. คู่มือการสอนหรือคู่มือการจัดกิจกรรม เป็นคู่มือที่ให้ความรู้ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรการสอน วิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียน ซึ่งอาจจัดเป็นกลุ่มประสบการณ์ เป็นชั้นหรือเป็นการสอนในเรื่องทั่วไป เช่น คู่มือการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน คู่มือปฏิบัติกิจกรรมสร้างนิสัยสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา คู่มือการเตรียมความพร้อมนักเรียนก่อนระดับประถมศึกษา คู่มือการอบรมนักเรียนหน้าเสาธง คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน เป็นต้น

2. คู่มือหนังสือเรียน เป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นควบคู่กับหนังสือที่เราต้องการอธิบายให้ใช้หนังสือ นั้นให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาในหนังสือเรียน จึงมีลักษณะกึ่งแผนการสอนกึ่งคู่มือ หนังสือเรียน เช่น นักเรียนมีหนังสือเรียนวรรณคดีมรดก ภาษาไทย ท 033 ครูผู้สอนก็อาจจัดทำคู่มือครูภาษาไทย ท 033 วรรณคดีมรดก เป็นต้น

3. คู่มือการใช้สื่อหรือนวัตกรรม การที่ครูได้ทำหรือผลิตสื่อและนวัตกรรมขึ้นในโรงเรียน แล้ว เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานแสดงความรู้ความสามารถของผู้ทำผลงานและผู้อื่นสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง ก็อาจจัดทำคู่มือครูขึ้น ก็ควรทำคู่มือครูประกอบการใช้ชุดการสอนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วย

ปรีชา ช่างขวัญยืน และคนอื่น ๆ (2539 : 127-132) อธิบายว่าโดยทั่ว ๆ ไป หนังสือคู่มือที่พบกัน มี 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. คู่มือครู (teacher's manual or handbook) เป็นหนังสือที่ให้แนวทางและคำแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับสาระ วิธีการ กิจกรรม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งข้อมูลอ้างอิงต่าง ๆ ปกติมักใช้ควบคู่กับตำราเรียนหรือหนังสือเรียน เช่น คู่มือจัดกิจกรรมบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย คู่มือปฏิบัติการนิเวศวิทยา เป็นต้น

2. คู่มือเรียน : แบบปฏิบัติ (student's manual or workbook) คือหนังสือที่ผู้เรียนใช้ควบคู่ไปกับตำราที่เรียนปกติจะประกอบไปด้วยสาระ คำสั่ง แบบฝึกหัด ปัญหาหรือคำถาม ที่ว่างสำหรับเขียนคำตอบและการทดสอบ ปัจจุบันคู่มือผู้เรียนไม่เพียงแต่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ควบคู่กับหนังสือตำราเท่านั้น แต่อาจจะใช้เป็นคู่มือสำหรับการศึกษาค้นคว้าควบคู่ไปกับสื่ออื่น ๆ ที่ทำหน้าที่แทนครูหรือตำรา เช่น บทเรียน วิดีทัศน์ บทเรียนทางไกล ภาพยนตร์ หรือบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

3. คู่มือทั่วไป เป็นหนังสือที่ให้ข้อความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่ผู้อ่านโดยมุ่งหวังให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้มีความเข้าใจ และสามารถดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า คู่มือแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. คู่มือครูที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร เป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิควิธีการสอน การใช้สื่อหรือนวัตกรรมที่สัมพันธ์กับรายวิชาใดวิชาหนึ่งหรือระดับชั้นเรียนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้น ๆ เช่น คู่มือครูรายวิชา คู่มือครูรายระดับชั้นเรียน คู่มือการใช้สื่อหรือนวัตกรรมการเรียนการสอน คู่มือที่ใช้ควบคู่กับหนังสือแบบเรียน เป็นต้น

2. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั่วไป เป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิควิธีการสอนหรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และเป็นคู่มือที่มีได้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเนื้อหา หรือคำอธิบายของรายวิชาใดรายวิชาหนึ่งโดยตรง เช่น คู่มือการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน คู่มือปฏิบัติการกิจกรรมสร้างนิสัยสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา คู่มือการเตรียมความพร้อมนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา คู่มือการอบรมนักเรียนหน้าเสาธง คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน เป็นต้น

นอกจากนี้ สมพร พุฒตาล เบ็ทซ์. (2539 : 88) ยังได้กล่าวถึงคู่มืออีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ คู่มือปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นเอกสารสำคัญและนับเป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่สำคัญระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงาน และระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้วยกัน ซึ่งคู่มือปฏิบัติงานจะประกอบด้วย นโยบาย วัตถุประสงค์ หน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ ที่สำคัญคือแนวทางและวิธีปฏิบัติงาน ซึ่งจะช่วยให้อุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานอย่างถ่องแท้ รวมทั้งสามารถใช้คู่มือปฏิบัติงานเป็นคู่มือในการปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้อง ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีกฎเกณฑ์ คงเส้นคงวา ไม่ว่าใครเป็นผู้ปฏิบัติและปฏิบัติต่อใคร ทำให้เกิดระบบแบบแผนที่ดี งานราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

สำหรับคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ (ระดับประถมศึกษา) ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้น จัดเป็นคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั่วไป เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยให้มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนางานด้านวิชาการของโรงเรียนให้มีความเป็นเลิศตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

องค์ประกอบของคู่มือ

คู่มือทั่วไปมักจะเป็นเรื่องที่คนสนใจ และจะสามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้ด้วยตนเอง โดยมุ่งที่การให้ผู้ใช้ ผู้อ่านเข้าใจ และสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง ซึ่ง ปรีชา ช่างขวัญยืน และคนอื่น ๆ (2539 : 127-132) ได้อธิบายองค์ประกอบของคู่มือไว้ดังนี้

องค์ประกอบของคู่มือโดยทั่วไป จะประกอบด้วย

1. คำชี้แจงการใช้คู่มือ
2. คำชี้แจงเกี่ยวกับการเตรียมการที่จำเป็นต่าง ๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ สื่อ ฯลฯ
3. เนื้อหาสาระและกระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการ
4. ความรู้เสริมหรือแบบฝึกหัดหรือแบบฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยผู้อ่านในการฝึกฝน
5. ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา

6. แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ

สำหรับองค์ประกอบของคู่มือการปฏิบัติงานควรประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้ (สมพร พุฒตาล เบ็ทซ์. 2539 : 93)

1. ส่วนประกอบตอนต้น ได้แก่

- ปก
- หน้าแสดงรายนามคณะผู้จัดทำและปีที่พิมพ์
- คำนำ
- สารบัญ
- แผนภูมิแสดงโครงสร้างของหน่วยงาน

2. ส่วนที่เป็นเนื้อหาหรือวิธีปฏิบัติงาน ได้แก่

- คำอธิบายลักษณะงาน
- แผนภูมิแสดงสายการปฏิบัติงาน
- ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติงาน
- ภาพประกอบ

3. ส่วนประกอบตอนท้าย ได้แก่

- คำอธิบายศัพท์
- บรรณานุกรม

แนวทางการเขียนคู่มือ

การเขียนคู่มือนั้นจะต้องเน้นแนวการปฏิบัติเป็นสำคัญ ส่วนวิธีการจัดกิจกรรมจะต้องเขียนให้ละเอียดสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้ และควรแสดงแผนภาพ แผนภูมิ แผนผังเพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้ง่าย การเขียนคู่มือ เป็นการสอนหรือการให้ความรู้แก่ผู้อ่านผ่านทางภาษาเขียน แต่เนื่องจากผู้อ่านไม่มีโอกาสที่จะซักถามผู้เขียนในประเด็นที่สงสัยคู่มือจึงมีความจำเป็นต้องให้รายละเอียดครอบคลุมประเด็นที่น่าสงสัยไว้ทั้งหมด เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

ลักษณะของคู่มือที่ดี

ปรีชา ช่างขวัญยืน และคนอื่น ๆ (2539 : 132-134) ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการเขียนคู่มือว่าควรจะต้องครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ควรระบุให้ชัดเจนว่า คู่มือนี้เป็นคู่มือสำหรับใคร ใครเป็นผู้ใช้
2. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ต้องการให้ผู้ใช้ได้อะไรบ้าง
3. ควรมีส่วนที่จูงใจผู้ใช้ ว่าคู่มือนี้จะช่วยผู้ใช้ได้อย่างไร ผู้ใช้จะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง
4. ควรมีส่วนที่ให้หลักการหรือความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้ใช้ ในการใช้เครื่องมือเพื่อให้การใช้คู่มือเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

5. ควรมีส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับการเตรียมตัว การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และสิ่งจำเป็นในการดำเนินการตามที่คู่มือแนะนำ

6. ควรมีส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้ เกี่ยวกับขั้นตอนหรือกระบวนการในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งควรมีคุณสมบัติดังนี้

6.1 เนื้อหาสาระที่ให้นั้นควรมีความถูกต้อง สามารถช่วยให้ผู้ใช้คู่มือทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ

6.2 ให้ข้อมูล รายละเอียดที่เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้ใช้คู่มือสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ได้สำเร็จ

6.3 ขั้นตอนการทำงานจะต้องมีการเรียงลำดับอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้สามารถทำสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและประหยัด

6.4 ภาษาที่ใช้จะต้องสามารถสื่อให้ผู้ใช้เข้าใจตรงกับผู้เขียน ไม่คลุมเครือหรือทำให้ผู้ใช้เกิดความเข้าใจผิด และภาษาที่ใช้จะต้องช่วยให้ผู้ใช้เกิดความเข้าใจได้ง่าย หากสิ่งใดมีความยากและซับซ้อน ควรเขียนให้เข้าใจง่ายโดยใช้เทคนิคอื่น ๆ ประกอบ เช่น ภาพ ตาราง การเปรียบเทียบ อุปมาอุปไมย การยกตัวอย่าง การใช้สีจำแนก เป็นต้น

6.5 ควรให้คำแนะนำและชี้แจงเหตุผลเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำ และไม่ควรทำ เช่น เคล็ดลับ หรือเทคนิควิธีต่าง ๆ ที่จะช่วยให้กระทำสิ่งนั้น ๆ สำเร็จได้อย่างดี รวมทั้งการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่มักเกิดขึ้นจากการทำสิ่งนั้น ๆ ข้อมูลนี้มักจะมาจากความรู้และประสบการณ์ของผู้เขียน ซึ่งจะมีคุณค่าต่อผู้ใช่มาก

7. ควรมีคำถามหรือกิจกรรมให้ผู้ใช้คู่มือทำ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านหรือการปฏิบัติขั้นตอนที่เสนอแนะ และเว้นที่ว่างสำหรับผู้ใช้คู่มือในการเขียนคำตอบ รวมทั้งมีคำถามหรือแนวในการตอบ หรือคำแนะนำให้ไว้ด้วย และถ้าหากผู้เขียนสามารถคาดคะเนคำตอบของผู้ใช้คู่มือได้ ก็ควรจะอธิบายไว้ด้วยว่าคำตอบอะไร ถูกผิดด้วยเหตุใดก็จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้คู่มือ

8. ควรใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการช่วยให้ผู้ใช้คู่มือได้โดยสะดวก เช่น การจัดรูปเล่ม ขนาด การเลือกตัวอักษร ขนาดของตัวอักษร การใช้ตัวดำ การใช้สี การใช้ภาพ การใช้การตีกรอบ การเน้นข้อความบางตอน เป็นต้น .

9. ควรใช้แหล่งอ้างอิงที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ซึ่งอาจจะเป็นบรรณานุกรม รายชื่อชมรม รายชื่อสื่อ รายชื่อสถาบัน รายชื่อบุคคลสำคัญ เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนของครู ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น ครูจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ แนวทาง และวิธีการปฏิบัติตลอดจนการเลือกจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองตามศักยภาพ คู่มือปฏิบัติงานวิชาการจึงเป็นหนังสือหรือสื่อประเภทหนึ่งที่จะช่วยสนองตอบความจำเป็นดังกล่าวให้บรรลุผลได้ ซึ่งการจัดทำคู่มือการปฏิบัติวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนในเครือข่ายวิทยุของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ของผู้ศึกษาครั้งนี้ ได้นำรายละเอียดและแนวทางในการจัดทำด้านต่าง ๆ ของคู่มือที่กล่าวมาข้างต้นมาเป็นแนวทางในการสร้างคู่มือการปฏิบัติงาน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ด้านงานวิชาการ

ปรีดา บุญยะโทตระ. (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติงานวิชาการ 7 ด้าน คือใช้วิธีการประเมินการใช้หลักสูตรจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้ครูเข้าสอนตรงตามความรู้ ความสามารถและความถนัด ร่วมกับครูในการคัดเลือกและปรับปรุงสื่อการเรียน

การสอนให้มีคุณภาพอยู่เสมอ กำหนดผู้รับผิดชอบด้านการวัดผลและประเมินผล จัดหาหนังสือไว้ในห้องสมุดอย่างเพียงพอ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาวางแผนในการนิเทศการศึกษา และส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมด้านการเรียนการสอนอยู่เสมอ จัดประชุมอบรมทางวิชาการด้วยการให้ครูร่วมกันเสนอความคิดเห็น ความต้องการและปัญหาด้านวิชาการ ปัญหาในการบริหารงานวิชาการที่ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ประสบคือ ครูผู้สอนศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเอกสารประกอบหลักสูตรยังไม่เพียงพอ ครูบางคนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน ขาดความรู้ความสามารถที่จะให้คำแนะนำแก่ครูในการผลิตและการใช้สื่อการสอน การจัดหาเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับการประเมินผล เพื่อให้ครูศึกษายังกระทำไม่ทั่วถึง ครูขาดความกระตือรือร้นในการเพิ่มพูนความรู้และไม่ได้ทำแผนการประชุมอบรมทางวิชาการ

สุรีย์พร ระตมกิจ. (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินและปัญหาการดำเนินงานด้วยวิชาการของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร ซึ่งการวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินงานด้านวิชาการและศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพ โดยศึกษาวิจัยหลักการบริหารงานวิชาการใน 9 ด้านคือ การบริหารงานด้านวิชาการให้สอดคล้องกับหลักการและจุดหมายของหลักสูตร การจัดบุคลากรตรงตามหน้าที่ การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การดำเนินการด้านการวัดผลและประเมินผลและการจัดการนิเทศภายใน พบว่าปัญหาการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียนส่วนใหญ่ ได้แก่ งานไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ข้อยกจำกัดในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณไม่เพียงพอกับความต้องการ

สุปิน จันทะนันท์. (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งการวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับของปัญหาการบริหารงานวิชาการ และเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ในขอบข่ายงาน 4 ด้าน คือการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา การวัดผลและประเมินผล พบว่าการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการโรงเรียนมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้บริหารมีความเห็นว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง นอกจากนี้ความคิดเห็นของผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่างกัน มีปัญหาในการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน รวมทั้งครูวิชาการที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแตกต่างกันมีความเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาในการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน

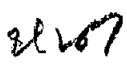
ด้านการสร้างคู่มือ

วรรณ สุคันธชาติ. (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างคู่มือครูในการจัดกิจกรรมชุมนุมส่งเสริมอุตสาหกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของคู่มือครูที่สร้างขึ้น และศึกษาการดำเนินกิจกรรมของครูในการจัดกิจกรรมชุมนุมส่งเสริมอุตสาหกรรมตามคู่มือครูพบว่า คู่มือครูที่สร้างขึ้นทำให้ครูสามารถเลือกงานมาสอนนักเรียนได้

ตามความสนใจ มีแผนการดำเนินกิจกรรมที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ตามขั้นตอน คู่มือครูที่สร้างขึ้นทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติกิจกรรมได้ดีเยี่ยมและมีความเหมาะสม

เอกวุฒิ ไกรมาก. (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างคู่มือครูในการจัดหาและใช้ประโยชน์วิทยากรท้องถิ่นสอนวิชาช่างอุตสาหกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อคู่มือครู และประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานของครูตามคู่มือที่สร้างขึ้น พบว่าคู่มือครูมีความถูกต้องสมบูรณ์ สามารถทำให้ครูช่างอุตสาหกรรมมีความรู้ความเข้าใจ ดำเนินการตามคำแนะนำจากคู่มือครูและสามารถนำไปปฏิบัติได้

อนันท์ อนันตสมบูรณ์. (2544 : บทคัดย่อ) ผู้วิจัยได้สร้างคู่มือบำรุงรักษาเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง สำหรับพนักงานช่างเทคนิค และได้นำคู่มือบำรุงรักษาที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับพนักงานช่างเทคนิคฝ่ายโทรศัพท์นครหลวงที่ 4 องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พบว่าคู่มือบำรุงรักษาเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง สำหรับพนักงานช่างเทคนิคของฝ่ายโทรศัพท์นครหลวง องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย มีความถูกต้องสมบูรณ์ สามารถทำให้พนักงานช่างเทคนิคมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำแนวทางการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ในคู่มือไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

งานวิจัยต่างประเทศ
ด้านงานวิชาการ

แมททีอก (ทิพวรรณ อากาศวิภาต. 2537 : 51 ; อ้างอิงจาก Mattox. 1978 : 6061-A.) ศึกษาความต้องการในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในรัฐอิลลินอยส์ พบว่าความต้องการที่อยู่ในระดับมากคือความต้องการที่จะมีความสามารถในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศและการประเมินผล ตลอดจนความต้องการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร

ศิใจ (สมศักดิ์ อมรรัตนานนท์. 2538 : 23 ; อ้างอิงจาก Kijai. 1987 : 329-A.) ได้ศึกษาคุณลักษณะของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จจากปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่บรรยากาศของโรงเรียน ภาพพจน์ของโรงเรียน ความเป็นผู้นำทางวิชาการความสามารถในการคิดคำนวณ และความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนสูงกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ

คาร์นีย์ (สุบิน จันทะนันท์. 2543 : 41 ; อ้างอิงจาก Carney. 1995 : 5 : 770-A.) ได้ทำกรณีศึกษาคุณลักษณะสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพในโรงเรียนแห่งหนึ่งในรัฐเคนตักกี ในการศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ 23 ครั้ง ศึกษาเอกสาร 20 ชิ้นเข้าสังเกตการณ์ในชั้นเรียน และร่วมประชุมเกี่ยวกับการดำเนินการโปรแกรมของโรงเรียนหลายครั้ง ผลสรุปที่สำคัญจากการวิจัยคือคุณลักษณะหลักที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้แก่ คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำแบบประสานงาน รองลงไปได้แก่ การฝึกอบรม ความกล้าเสี่ยงการทำงานเป็นทีมและการประสานงาน การสื่อสารและสารสนเทศ และการประเมินผลและการปรับปรุง (Revision) ส่วนคุณลักษณะที่มีอิทธิพลน้อยกว่าแต่ก็ยังมี ความสำคัญในการกระตุ้นให้โรงเรียนสามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ วิสัยทัศน์ ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน เวลาที่ใช้ในการวางแผน และการรับรู้และการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนต่อความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอน คือ

อาจารย์ใหญ่ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ใช้คุณลักษณะที่เหมาะสมในระหว่างดำเนินการกระบวนการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าโรงเรียนได้มุ่งการเปลี่ยนแปลง (Change-oriented) มาก่อนที่รัฐกำหนดโปรแกรมเสียอีกและยังคงมุ่งหน้าเปลี่ยนแปลงไป

ด้านการสร้างคู่มือ

เอลิซาเบธ (Elizabert. 1988 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยการทำคู่มือในการแนะนำทางวิชาการสำหรับวิทยาลัยแห่งเมอร์ทเซนต์ วินเซนต์ (นิวยอร์ก) คู่มือประกอบด้วย 1. คู่มือทางวิชาการ 2. โครงการวิชาการ 3. ทฤษฎีการพัฒนา ซึ่งขั้นตอนการทำวิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อเขียนเกี่ยวกับการแนะนำทางวิชาการ หลังจากนั้นได้มีการตรวจสอบสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในวิทยาลัย เพื่อไม่ให้หนังสือคู่มือซ้ำกับสิ่งที่มีอยู่แล้ว ขั้นสุดท้ายคือการพูดคุยกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบสมรรถภาพของคู่มือ ผลของการวิจัยพบว่ามีวิธีหลายวิธีที่นำไปสู่การแนะนำทางวิชาการ แต่ความสำคัญที่เน้นก็คือการรวมทฤษฎีการพัฒนาคนกับระบบการแนะนำทางวิชาการ ส่วนสำคัญอีกส่วนของการวิจัยคือการพิจารณาความจำเป็นของการรวบรวมการให้ข้อมูลกับทฤษฎีการพัฒนาของ อาร์เธอร์ คิคเคอร์ริง (Arthur Chickering) และ วิลเลียม เพอร์รี่ (William Perry) ซึ่งได้เลือกมาเนื่องจากทั้งสองท่านได้กล่าวถึงการพัฒนาทางสติปัญญาและสังคมของนักเรียนไว้อย่างดี เนื่องจากว่ามีหลายวิธีในการแนะนำทางวิชาการไม่เพียงแต่การใช้คู่มือเท่านั้น งานวิจัยจึงได้ศึกษาโครงการแนะนำทางวิชาการ โดยสรุป งานวิจัยเสนอให้วิทยาลัยแห่งเมอร์ทเซนต์ วินเซนต์(นิวยอร์ก) มีโครงการ อบรมภายในวิทยาลัย โดยพิจารณาความเป็นไปได้จากรายรับรายจ่าย ความเห็นชอบจากคณะอาจารย์ การสนับสนุนจากฝ่ายจัดการ และสภาพแวดล้อมทั่วไปของวิทยาลัย

ทอมป์สัน (Thompson. 1989 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการใช้คู่มือสำหรับครูใหม่ เพื่อช่วยในการปรับตัวให้เข้าสู่ระบบโรงเรียนในแมรีแลนด์ จากผลของการวิจัยพบว่า การจัดทำคู่มือสำหรับครูใหม่ สามารถช่วยครูใหม่ในการทำงานปีแรก ผลสรุปนี้ได้มาจากการให้ครูใหม่ ครูที่มีประสบการณ์ ฝ่ายจัดการ ตอบแบบสอบถามสองส่วน ส่วนแรกขอให้ผู้ตอบจัดอันดับความสำคัญของหัวข้อที่ควรใส่ไว้ในคู่มือ ส่วนที่สองขอให้ผู้ตอบให้คะแนนคู่มือเมื่อพิมพ์เสร็จแล้ว จากแบบสอบถาม สรุปได้ว่ามีหัวข้อสำคัญที่ควรใส่ไว้ในคู่มือหลายหัวข้อได้แก่ 1. ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนในท้องถิ่น 2. ระบบการจัดโปรแกรมการเรียนของโรงเรียนในท้องถิ่น 3. ทรัพยากรของชุมชน และ 4. กิจกรรมพัฒนาบุคลากร ผลสรุปของการวิจัยพบว่า การทำคู่มือสำหรับครูใหม่ มีประโยชน์ในการช่วยครูใหม่ในการทำงาน และสามารถจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการสอนปีแรกได้

ดักกลาส (Douglas. 1999 : บทคัดย่อ) จุดมุ่งหมายของการวิจัยคือการพัฒนาคู่มือเพื่อสร้างผู้นำในระบบการศึกษา คู่มือที่พัฒนาขึ้นนี้บอกถึงทักษะต่าง ๆ ที่สำคัญในการสร้างทีมที่มีประสิทธิภาพจากผลของการวิจัยสรุปได้ว่า 1. แบบของการพัฒนาผู้นำในอดีตไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน 2. มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่เสมอและความเป็นผู้นำจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น 3. รูปแบบของผู้นำแบบ Coaching model of leadership กำลังได้รับการยอมรับมากขึ้น 4. ทีมงานที่มีประสิทธิภาพมีส่วนพัฒนาบรรยากาศทางการศึกษาสำหรับนักเรียน อาจารย์ และฝ่ายจัดการ

5. ความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับทีมงานมีความจำเป็นในการทำให้รูปแบบของผู้นำแบบ Coaching model of leadership มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสรุปได้ว่า รูปแบบ Coaching model of leadership สามารถพัฒนาความเป็นผู้นำได้ในระบบการศึกษาหลายแบบ และความสำคัญของหนังสือคู่มือจะชี้ให้เห็นถึงความต้องการหาวิธีปฏิบัติงานใหม่ ๆ ของผู้นำอีกด้วย

การพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการบริหารงาน การปฏิบัติงานตามหน้าที่และการปรับปรุงพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพ สามารถปฏิบัติได้หลายรูปแบบ ซึ่งวิธีการหนึ่งที่จะสามารถให้ความรู้แก่ครูได้เป็นอย่างดีก็คือการจัดคู่มือครู ผู้จัดทำจึงได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ครูในโรงเรียนในเครือข่ายของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ได้นำไปใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

ขั้นตอนการดำเนินงาน

การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ผู้จัดทำได้จัดทำขึ้น เพื่อให้ครูผู้สอนได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติงานตามแนวนโยบายของโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนได้อย่างมีแบบแผนชัดเจน สามารถพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลายเพื่อมุ่งพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านกระบวนการเรียนรู้ ความคิด ตลอดจนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้ ผู้บริหารยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการนิเทศติดตามงานด้านการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถเป็นผู้แนะนำให้คำปรึกษาแก่ครู เพื่อพัฒนาครู และพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ส่วนประกอบของคู่มือฯ และการตรวจสอบคุณภาพดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิชาการด้วยการจัดการเรียนการสอนและการสร้างคู่มือ

1.2 การจัดทำร่างคู่มือ ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้คือ

1.2.1 การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

1.2.2 รูปแบบ วิธีสอน เทคนิค และกลวิธีการสอน

1.2.3 การเขียนแผนการสอน

1.2.4 การประเมินผล

1.3 ดำเนินการสร้างร่างคู่มือ

1.4 ประเมินคุณภาพของร่างคู่มือ

- นำร่างคู่มือที่สร้างเสร็จแล้ว ให้ผู้บริหารโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัย

ผู้เชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานวิชาการผู้ที่มีความรู้ด้านการเขียนคู่มือ ศึกษานิเทศก์จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และผู้ที่มีหน้าที่จัดการเรียนการสอน ตรวจสอบคุณภาพของคู่มือ โดยในการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ผู้จัดทำได้นำร่างคู่มือให้ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพและแก้ไขข้อบกพร่อง 2 ครั้ง โดยในครั้งที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิได้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้คือ

1.4.1 ในการเขียนบทนำ ผู้จัดทำควรเขียนเกริ่นนำ โดยกล่าวถึงภาพกว้าง ๆ แล้วเจาะลึกลงสู่รายละเอียดที่ต้องการทำคู่มือ โดยอ้างถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวข้องกับแนวการจัดการศึกษาโดยเน้นสาระในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนว่าขึ้นอยู่กับ

พัฒนาด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้จัดทำควรอ้างถึงสาระในมาตรา 22 ที่กล่าวถึงการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้และมาตรา 26 ในด้านของการวัดและประเมินผลว่าสามารถดำเนินการด้วยวิธีที่หลากหลายและการประเมินตามสภาพจริง

1.4.2. การเขียนบทนำบางส่วนผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะว่ากล่าวถึงหลักการโดยทั่วไปมากกว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ซึ่งควรแก้ไขโดยเขียนให้เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มากกว่า เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดทำคู่มือ

1.4.3. ผู้จัดทำควรศึกษาแนวคิด – ทฤษฎีที่เป็นหัวใจสำคัญของงานวิชาการแล้วนำมาเขียนสนับสนุนในการจัดทำคู่มือ เพื่อให้เห็นความสำคัญของงานวิชาการในโรงเรียน

1.4.4. การใช้คำในคู่มือควรเปลี่ยนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เช่น การจัดการเรียนการสอนควรเปลี่ยนเป็นการจัดการเรียนรู้ แผนการสอนควรเปลี่ยนเป็นแผนการจัดการเรียนรู้จะมีความเหมาะสมกว่า

1.4.5. ผู้จัดทำได้ใช้คำว่ากลวิธีการสอนและเทคนิคการสอน ซึ่งมีความหมายเหมือนกันผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้ใช้คำใดคำหนึ่งให้สม่ำเสมอในทุกบท

1.4.6. ผู้เชี่ยวชาญได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเนื้อหาในคู่มือว่าควรมีการกำหนดรูปแบบและวิธีสอนว่าควรจะนำเสนอรูปแบบใดบ้าง ซึ่งในแต่ละรูปแบบควรเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และต้องเป็นไปตามที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กำหนดไว้

1.5 ปรับปรุงร่างคู่มือ

- โดยนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในการปรับปรุงแก้ไขและตรวจสอบคุณภาพครั้งที่ 1 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้คำแนะนำและตรวจสอบ รวมทั้งเพื่อให้มีการแก้ไขข้อบกพร่อง

1.6 ประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของร่างคู่มือ

1.6.1 นำร่างคู่มือที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิ ในครั้งที่ 1 แล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาปรับปรุงแก้ไข ตรวจสอบคุณภาพด้านส่วนประกอบ ความถูกต้องของเนื้อหา และการใช้ภาษาเป็นครั้งที่ 2 ซึ่งในครั้งนี้ได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1.6.1.1. เนื้อหาของคู่มือในบทที่ 1 ไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ควรมีการแก้ไขโดยเรียงเนื้อหาใหม่ ลำดับเรื่องราวให้เหมาะสมจากภาพกว้าง ๆ แล้วจึงค่อย ๆ เจาะลึกลงไปในเรื่องที่ต้องการพัฒนาคู่มือ เริ่มจากการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลังจากนั้นควรเขียน มาตรา 24 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ครอบคลุม โดยพยายามสังเคราะห์ แนวคิด และทัศนคติจากนักคิดต่าง ๆ ให้เห็นความสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาจะต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับสนใจความถนัดและความแตกต่างของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นได้ในทุกเวลาและทุกสถานที่ เพื่อให้เห็นความสำคัญของ

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่าสำคัญอย่างไร ผู้บริหารและครูควรเห็นความสำคัญและดำเนินการตามแนวคิดดังกล่าว เพื่อเป็นการพัฒนาสถานศึกษาให้มีการพัฒนาทางวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน

1.6.1.2. บทที่ 2 ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่าตัวอย่างทุกกลุ่มสาระ เป็นเรื่องสำคัญน้อยกว่ารูปแบบวิธีการเขียนที่ถูกต้องเหมาะสม และมีรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายน่าจะเขียนวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี เพื่อที่ครูจะได้สามารถนำตัวอย่างเหล่านี้ไปปฏิบัติได้จริง เช่น ระบุองค์ประกอบของแผน (โครงสร้างของแผน) ลักษณะของแผน เช่น ลักษณะตาราง กึ่งตารางหรือความเรียง วิธีเขียนมโนทัศน์หรือสาระสำคัญ วิธีเขียนจุดประสงค์ วิธีเขียนกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น

1.6.1.3. ควรมีการนำตัวอย่างของการประเมินผลในระดับชั้นเรียนมาเสนอในคู่มือฯ เพื่อครูจะได้นำไปเป็นแนวทางในการประเมินผลในระดับชั้นเรียนได้

1.6.1.4. การใช้คำภาษาอังกฤษในคู่มือฯ ควรมีการจัดพิมพ์ในรูปแบบเดียวกัน เพราะยังมีการใช้ทั้งอักษรตัวเล็กและอักษรตัวใหญ่ ซึ่งใช้ไม่สม่ำเสมอ

1.6.1.5. การพิมพ์ผิดยังมีพบเห็นอยู่มาก ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ตรวจแก้ไขให้ละเอียดรอบคอบยิ่งขึ้น

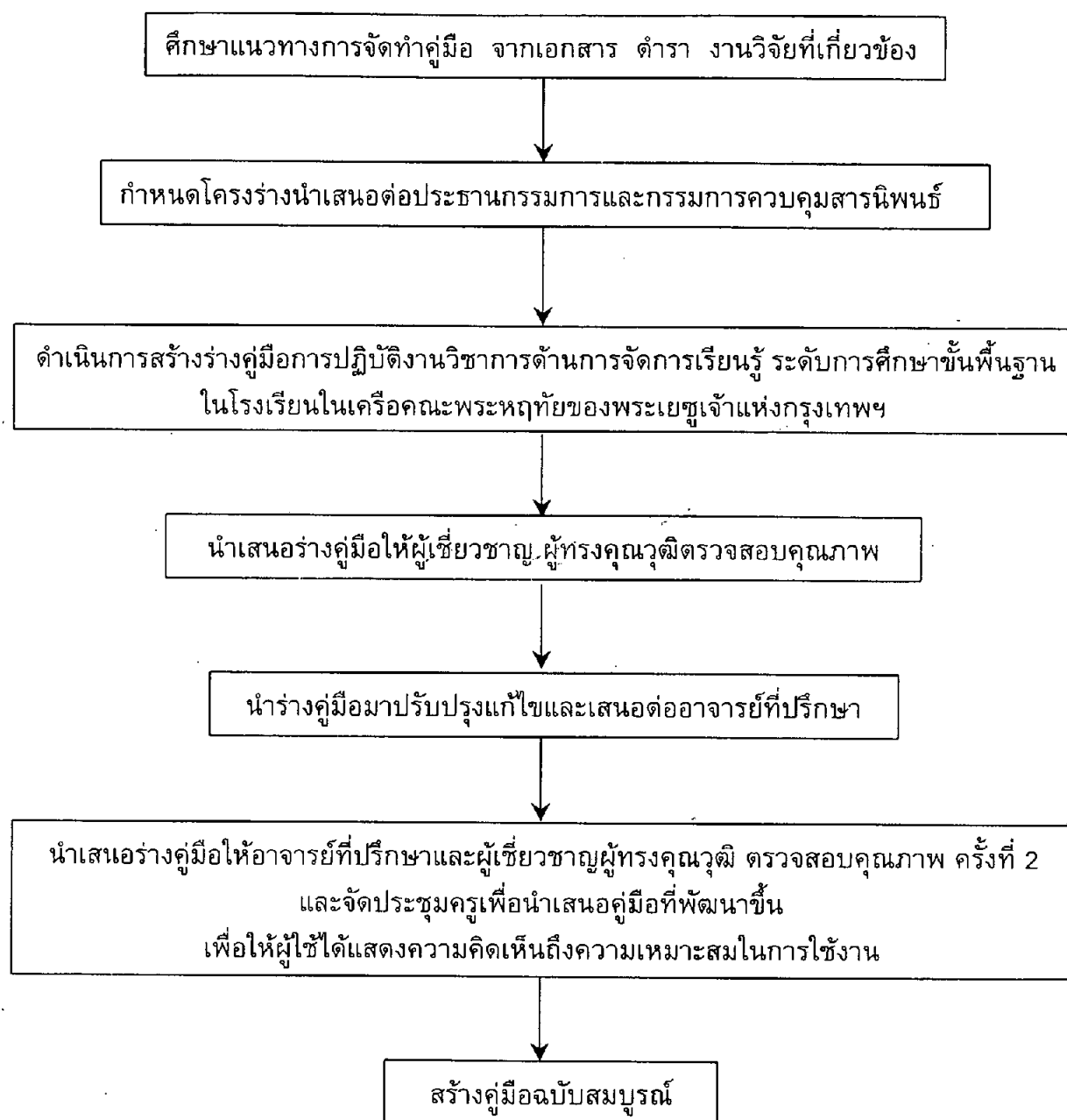
1.6.2 จัดประชุมครูเพื่อนำเสนอร่างคู่มือที่พัฒนาขึ้น เพื่อให้ครูซึ่งเป็นผู้ใช้ได้แสดงความคิดเห็นถึงความเหมาะสมในการใช้งาน

1.6.3 รวบรวมข้อมูลจากการแก้ไข ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิและครูมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาร่างคู่มือ ให้มีความถูกต้องและเหมาะสมในทุกด้านตามเนื้อหาที่กำหนดไว้

1.7 จัดทำคู่มือฉบับสมบูรณ์

ซึ่งขั้นตอนการดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนเครือข่ายพระธาตุยงพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ มีรายละเอียดในการจัดทำดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิการดำเนินการสร้างคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ
ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ

ภาพประกอบ 2 : แผนภูมิการดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่ง
กรุงเทพฯ

2. คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนเครือข่ายพระฤทธิยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ มีส่วนประกอบและรายละเอียดดังนี้

2.1 ปก

2.2 คำนำ

2.3 สารบัญ

2.4 คำชี้แจงการใช้คู่มือ

2.5 วัตถุประสงค์

2.6 หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด หรือการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

2.7 วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.8 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

2.9 การประเมินผลการเรียนรู้

2.10 ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

ภาคผนวก ข

ระเบียบปฏิบัติและหน้าที่ครูในโรงเรียนในเครือข่ายพระฤทธิยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ

3. การตรวจสอบคุณภาพของคู่มือการปฏิบัติงานด้านการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนในเครือข่ายพระฤทธิยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ

ผู้จัดทำได้ตรวจสอบคุณภาพของคู่มือการปฏิบัติงานด้านการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนในเครือข่ายพระฤทธิยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ

3.1 นำร่างคู่มือการปฏิบัติงานฯ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา ครั้งที่ 1 เพื่อพิจารณาตรวจแก้ไข ส่วนประกอบของคู่มือ เนื้อหาและสำนวนภาษา

3.2 นำร่างคู่มือการปฏิบัติงานฯ ซึ่งผ่านการตรวจของอาจารย์ที่ปรึกษา ครั้งที่ 1 และได้ แก้ไข แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของด้านส่วนประกอบ เนื้อหาและความสมบูรณ์ของคู่มือการปฏิบัติงานฯ ตลอดจนความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ซึ่งรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

3.2.1 ผศ.ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดหลักสูตร และการเรียนการสอน วุฒิการศึกษา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์)

3.2.2 นายมนัส อารีพงษ์ ศึกษานิเทศก์ ศึกษานิเทศก์ 7 หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน และจัดทำคู่มือ วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (การประถมศึกษา)

3.2.3 ชิสเตอร์ ดร.สมศรี กิจพิทักษ์ ครูใหญ่โรงเรียนพระฤทธิยพัฒนเวศม์ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน วุฒิการศึกษา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

3.2.4 ชิสเตอร์ ดร.สุภาวดี คำสำราญ ครูใหญ่โรงเรียนพระฤทธิยนนทบุรี ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน วุฒิการศึกษา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

3.2.5 อาจารย์มาลินี สินธุ นาย หัวหน้าฝ่ายวิชาการ (ระดับประถมศึกษา) โรงเรียนพระฤทธิยคอนแวนต์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ)

3.3 ผลการตรวจสอบคุณภาพของร่างคู่มือการปฏิบัติงานด้านการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนในเครือพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ

3.3.1 ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ได้ตรวจสอบคุณภาพ ในด้านส่วนประกอบของคู่มือฯ ด้านเนื้อหา และความเหมาะสม ดังนี้

3.3.1.1 ส่วนประกอบของร่างคู่มือ ที่กำหนดไว้ทั้ง 4 บท มีความเหมาะสม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้

3.3.1.2 ด้านเนื้อหา มีความสอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และช่วยพัฒนางานด้านการสอนของครูได้ ในด้านของเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้คำที่ไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3.3.1.3 ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าเนื้อหา ด้านวิธีสอนควรเน้นเทคนิคการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.4 นำร่างคู่มือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิ และได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะและตรวจสอบคุณภาพ ครั้งที่ 2 เพื่อปรับปรุงร่างคู่มือให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสมในการใช้งานมากยิ่งขึ้น รวมทั้งได้จัดประชุมครูในโรงเรียนพระหฤทัยพัฒนาเวชมีจำนวน 40 ท่าน เพื่อเสนอร่างคู่มือให้คณะครูได้ร่วมกันตรวจสอบความเหมาะสม และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้คู่มือฯ พร้อมทั้งรับข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจากครูทั้ง 40 ท่าน

3.5 ผู้จัดทำได้รวบรวมข้อมูลจากการแก้ไข และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิ และจากคณะครู มาวิเคราะห์และสรุปผลเพื่อนำมาพัฒนาคู่มือ โดยสรุปได้ดังนี้คือ

3.5.1 เนื้อหาในบทที่ 1 ของคู่มือควรเรียงลำดับขั้นตอนใหม่ โดยเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาสถานศึกษาให้มีการพัฒนาทางวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน

3.5.2 ข้อเสนอแนะของครูเห็นว่าควรมีการนำตัวอย่างของการประเมินผลระดับชั้นเรียน และการประเมินผลตามสภาพจริง มาเป็นตัวอย่างเพื่อครูจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติจริง

3.6 ผู้จัดทำได้แก้ไขร่างคู่มือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิและของคณะครู แล้วนำร่างคู่มือที่แก้ไขแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ครั้งที่ 2 เพื่อตรวจสอบเป็นครั้งสุดท้ายก่อนนำเข้าเล่มในสารนิพนธ์ ซึ่งคู่มือปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ นี้เป็นผลงานที่จะนำเสนอเป็นบทที่ 4 ของสารนิพนธ์ฉบับนี้

ผู้จัดทำมีความเห็นว่า หากครูในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ หรือโรงเรียนอื่น ๆ มีความประสงค์ที่จะนำคู่มือการปฏิบัติงานด้านการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ เพื่อความถูกต้องและเหมาะสมของการใช้คู่มือ ควรดำเนินการโดยพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการใช้ ตลอดจนศึกษาเทคนิควิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้รอบคอบอีกครั้งหนึ่ง โดยอาจทำได้โดยการจัดประชุมชี้แจงให้กับคณะครู หรือการสัมมนา เป็นต้น เพื่อประโยชน์จะได้เกิดกับครูและนักเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการพัฒนาและเพิ่มพูนศักยภาพด้านความรู้ให้กับครูวิธีการหนึ่งนอกเหนือไปจากการส่งครูเข้ารับการอบรมสัมมนา และการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ซึ่งจะสามารถพัฒนาครูให้มีความสามารถและมีประสิทธิภาพในการทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายของโรงเรียนมากขึ้น ดังนั้นหากมีความต้องการจัดทำคู่มือครูในการใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน ก็สามารถทำได้ในด้านอื่น ๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. ด้านงานวิชาการ สามารถจัดทำคู่มือปฏิบัติงานในด้านการจัดทำสื่อการสอน การวิจัยในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ฯลฯ
2. การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน สามารถจัดทำในด้านอื่น ๆ ที่เป็นของข่ายของการบริหารงานในโรงเรียนได้ เช่น ด้านกิจการนักเรียน ด้านบุคลากร เป็นต้น

บทที่ 4

คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ

การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ผู้จัดทำมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ประเมินความเหมาะสมของคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้กับการใช้

งานของครู

โดยมีส่วนประกอบและรายละเอียดของคู่มือ ดังนี้

1. ปก
2. คำนำ
3. สารบัญ
4. คำชี้แจงการใช้คู่มือ
5. วัตถุประสงค์
6. หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือการจัดการเรียนรู้ตามพระราช

บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

7. วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
8. การทำแผนการจัดการเรียนรู้
9. การประเมินผลการเรียนรู้
10. ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

ภาคผนวก ข

ระเบียบปฏิบัติและหน้าที่ครูในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้า
แห่งกรุงเทพฯ

คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในโรงเรียนในเครือคณะพระอภัยของพระเยซูเจ้า
แห่งประเทศไทย

คำนำ

งานวิชาการเป็นงานหลักที่มีความสำคัญมากที่สุดในการบริหารงานของโรงเรียน ทั้งนี้ เพราะงานวิชาการเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของโรงเรียน งานวิชาการเป็นงานที่ต้องรับผิดชอบ การพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ โดยจะต้องใช้กระบวนการบริหาร ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ ให้สามารถดำเนินการเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ลักษณะของงานวิชาการเป็นงานที่ครอบคลุมและกว้างมาก การที่จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ดังกล่าวไม่ใช่เฉพาะผู้บริหารเท่านั้น แต่จะต้องเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ร่วมมือกัน เพื่อจะได้สามารถผลิตนักเรียนให้เป็นผู้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เป็นไปตามความคาดหวังของ หลักสูตร ซึ่งถ้าหากทำได้ดังนี้แล้วก็จะเป็เครื่องแสดงความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนนั้น ๆ

จากความสำคัญของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งต้องการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยมุ่งให้ครูจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ทำให้เห็นว่งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญ ยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจและพัฒนา เพื่อที่จะสามารถจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนได้เกิดการ พัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถใช้เป็นคู่มือในการจัดการเรียนการสอนได้ถูกต้องตามนโยบายของโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยฯ ซึ่ง สอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นอกจากนี้ผู้บริหาร ยังสามารถใช้เป็นคู่มือในการนิเทศ ตรวจสอบและประเมินผลงานด้านการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อให้การดำเนินงานวิชาการด้านการเรียนการสอนบรรลุตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

ผู้จัดทำหวังว่าการนำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ระดับการศึกษา ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ฉบับนี้ไปใช้ จะสามารถทำให้งานวิชาการของโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยฯ ได้มีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์สูงสุดจะได้เกิดกับนักเรียนซึ่งต่อไปจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป

ผู้จัดทำ

48

คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ

สารบัญ

บทที่

หน้า

บทนำ

คำชี้แจงการใช้คู่มือ

วัตถุประสงค์ของคู่มือ

1. ความหมายและหลักการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1
หลักในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2
ลักษณะกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์	3
ตัวบ่งชี้ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด	4
บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	6
2. วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	9
ความสำคัญในการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน	10
ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	10
ตัวอย่าง การจำแนกลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	10
3. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	20
แผนภูมิการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	30
วิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้	32
ลักษณะของคำที่บ่งบอกถึงพฤติกรรมที่ครูสามารถนำไปใช้ในการเขียน จุดประสงค์นำทาง	33
แผนภูมิการจัดการเรียนรู้ที่ดี	36
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียงหัวข้อ	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง.....	45
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบกิ่งตาราง.....	49
4. การประเมินผลการเรียนรู้	56
ขั้นตอนการจัดทำแผนการเรียนรู้สู่การวัดและประเมินผล.....	57
หลักการของการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	58
วิธีการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	61
การประเมินจากการสื่อสารส่วนบุคคล	62
การประเมินจากการปฏิบัติ	62
การประเมินจากแบบทดสอบ	62
การประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง	62
การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน	62
แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	68
ตัวอย่างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	69
เกณฑ์การประเมิน Rubric	78
วิธีเขียนเกณฑ์การประเมิน Rubric	78
ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนน.....	78
ภาคผนวก	81
ภาคผนวก ก	82
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 4	
แนวการจัดการศึกษา	
ภาคผนวก ข	85
ระเบียบปฏิบัติและหน้าที่ครูในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยฯ	

บทนำ

คำชี้แจงการใช้คู่มือ

การใช้คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ให้ได้ผลมีขั้นตอนการใช้ดังนี้

1. ครูผู้สอนควรศึกษาคู่มือที่ให้เข้าใจในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 1.2 บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 1.3 รูปแบบ วิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544
 - 1.4 การจัดทำแผนการเรียนรู้
 - 1.5 การประเมินผลในระดับชั้นเรียน การประเมินสภาพจริง และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน
2. ครูผู้สอนควรศึกษาถึงรูปแบบการสอนและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้ของตนเอง
3. ครูผู้สอนเลือกรูปแบบและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาของตน
4. การจัดทำแผนการเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถนำรูปแบบและวิธีการสอนที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. การประเมินผลระหว่างผู้เรียน ครูผู้สอนสามารถใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย และเหมาะสมตามที่เสนอแนะในคู่มือ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามวัตถุประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544
2. เพื่อให้ผู้บริหารใช้เป็นคู่มือในการนิเทศ ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู
3. เพื่อให้ผู้บริหารและครูสามารถพัฒนางานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ ๑

ความหมายและหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด

การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 มีผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการปฏิรูป ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนรู้ นักการศึกษา นักปราชญ์ นักคิด ผู้บริหาร ผู้เรียน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนและลักษณะกระบวนการเรียนรู้ ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ พ.ศ. 2543.) ซึ่งสรุปเป็นสาระสำคัญได้ดังนี้

ลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ ให้ผู้เรียนเป็น คนดี คนเก่ง และคนมีความสุข มีจริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน เช่น ความสามารถทั้งทางคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ดนตรี กีฬา มีภาวะเป็นผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี มีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้แก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติได้

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพกายและใจดี เป็นคนร่าเริง แจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดพ้นจากการเป็นทาสของอบายมุข และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเพียงพอแก่อัตภาพ

ความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543 : 19-20) ได้กล่าวถึงความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดไว้ดังนี้

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดหมาย สาระ กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล ที่มุ่งพัฒนา "คน" และ "ชีวิต" ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน

กิจกรรมการเรียนรู้ ดำเนินถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นเพื่อนมนุษย์ ธรรมชาติ และเทคโนโลยี ผู้เรียนได้ค้นคว้า ทดลอง ปฏิบัติแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนค้นพบสาระสำคัญของบทเรียน ได้ฝึกวิคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการ และสามารถแสดงออกได้ชัดเจนมีเหตุผล

ครูมีบทบาทปลูกฝังและเสริมแรงศิษย์ในทุกกิจกรรมให้ค้นพบคำตอบและแก้ปัญหาด้วยตนเอง รวมทั้งการร่วมทำงานเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม ความมีวินัย รับผิดชอบในการทำงาน ผู้เรียนมีโอกาสดึงการประเมินและปรับปรุงตนเอง ยอมรับผู้อื่น สร้างจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองและเป็นพลโลก

ดังนั้น เพื่อให้สถานศึกษาและครูผู้สอนสามารถดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หรือการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้มีการสรุปเป็นนิยามความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับผู้เรียน ระดับห้องเรียน และระดับนอกห้องเรียน

หลักในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด

ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณสมบัติอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งผู้สอนและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่โดยมีหลักการดังนี้

หลักการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543 : 9-10)

1. การปรับความคิดของครูให้มองนักเรียนบนพื้นฐานของความรักความเข้าใจว่านักเรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ พร้อมเอื้ออำนวยความสะดวก จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ มีอิสระในการคิด ลงมือปฏิบัติจริง
2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนให้ถึงศักยภาพสูงสุดคือ ผู้เรียนได้พัฒนาตน ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม หลังเรียนหรือหลังฝึกกิจกรรม มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง ภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติของตน
3. การยึดชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการคิดเชิงระบบ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีรูปแบบการคิดของตนเอง ค้นพบตนเองสามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตจริงได้
4. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. การจัดประสบการณ์โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ บูรณาการคุณธรรมในการจัดประสบการณ์ทุกกลุ่มวิชา และทุกขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ถือว่าครูทุกคนมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้ประพฤติตนยึดหลักคุณธรรม และพัฒนาให้มีค่านิยมอันพึงประสงค์

6. การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติวิชา และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนใช้ชีวิตและประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริง และถือว่าการวัดและประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ และใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

ลักษณะกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์

การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ คือ กระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม โดยมีสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทันสมัย เน้นกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างไกล เป็นกระบวนการที่มีทางเลือกและมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมกันจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข

การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา เกิดขึ้นได้หลายระดับ ทั้งในตัวผู้เรียน ในห้องเรียน และนอกเหนือไปจากห้องเรียนที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ดังนั้นเพื่อให้โรงเรียนและครูสามารถดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หรือการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543 : 20) ได้มีการสรุปความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับผู้เรียน ระดับห้องเรียน และระดับนอกห้องเรียน

ซึ่งคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543 : 20) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ระดับผู้เรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรม และวิธีการเรียนรู้ ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งร่วมประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้ตามศักยภาพ ความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของแต่ละคน ระดับห้องเรียนนั้นเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้คิดเอง ปฏิบัติเองและสร้างความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้ ส่วนครูจะต้องเป็นผู้วางแผนชั้นต้น ทั้งเนื้อหาและวิธีการแก่ผู้เรียน จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และช่วยชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งนอกจากผู้เรียนและครูแล้ว ผู้ที่มีบทบาทสนับสนุนอย่างสำคัญ คือ ผู้บริหารโรงเรียน บุคลากรในโรงเรียน ตลอดจนการจัดสื่อการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียน สำหรับระดับนอกห้องเรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนทุกขั้นตอน ในระดับนอกห้องเรียนนี้ ผู้ที่มีส่วนร่วมยังรวมถึงนโยบายผู้บริหาร พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชนและฝ่ายสนับสนุนอื่น ๆ อีกด้วย

ตัวบ่งชี้ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 4-5) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หรือการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยกำหนดตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน จำนวน 9 ข้อ และตัวบ่งชี้การสอนของครู จำนวน 10 ข้อ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบว่า เมื่อใดก็ตามที่เกิดการเรียนรู้หรือการสอนตามตัวบ่งชี้เหล่านี้ เมื่อนั้นได้เกิดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หรือการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้ว ดังนี้

ตัวบ่งชี้กระบวนการเรียนของนักเรียน

1. นักเรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี
2. นักเรียนฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรมหลากหลายจนค้นพบความถนัด และวิธีการของตนเอง
3. นักเรียนเห็นแบบอย่างที่ดี และฝึกเผชิญสถานการณ์จนเกิดจิตสำนึกและคุณธรรม
4. นักเรียนฝึกคิดหลายวิธี สร้างสรรค์จินตนาการและแสดงออกได้อย่างชัดเจนมีเหตุผล
5. นักเรียนได้รับการเสริมแรงให้ทดลองวิธีการแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
6. นักเรียนได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้จากแหล่งวิทยาการในโรงเรียนและชุมชน
7. นักเรียนสนใจใฝ่รู้ มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างมีความสุข
8. นักเรียนฝึกระเบียบวินัย และรับผิดชอบในการทำงานจนสำเร็จ
9. นักเรียนฝึกประเมินผลงาน ฝึกประเมินและปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น

ตัวบ่งชี้กระบวนการสอนของครู

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการที่ผสมผสานภูมิปัญญาไทยและความรู้สากล
2. ครูจัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่ปลูกเร้า จูงใจและเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพ
3. ครูเข้าใจและเอาใจใส่ให้นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง
4. ครูจัดกิจกรรม และสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์
5. ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน
7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และค้นพบความรู้
8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตโดยรวมมือกับชุมชน
9. ครูปลูกฝังระเบียบวินัย ค่านิยมและคุณธรรมตามวิถีวัฒนธรรมไทย
10. ครูประเมินตนเองอยู่เสมอ ตลอดจนสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ทุกฝ่ายตั้งแต่ผู้เรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน จะต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยมุ่งประโยชน์สูงสุดให้เกิดแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้สามารถพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ ผู้เรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น นำไปสู่หลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามสาระที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 ดังนี้คือ

1. จัดเนื้อหาสาระกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพและความถนัดต่างกันตามความหลากหลายทางสติปัญญา หรือมีสติปัญญาหลายด้าน (Multiple Intelligence) บางคนมีความสามารถเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่บางคนอาจมีความสามารถในหลายด้าน การจัดสภาพการเรียนรู้ที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอาจเป็นการทำลายศักยภาพ หรือความถนัดของผู้เรียนโดยครู ดังนั้นจึงจำเป็นที่ครูจะต้องเรียนรู้ความแตกต่างทางด้านสติปัญญาของนักเรียนเพื่อจะได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนให้มากที่สุด โดยครูจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถด้านต่าง ๆ ของตนเองออกมาซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนที่ควรจัดให้มีได้แก่

- 1.1 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพูด ได้รับฟัง แสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถามในชั้นเรียน
- 1.2 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้กระบวนการคิดมาก ๆ เช่น ให้จัดหมวดหมู่ แยกประเภท หารูปแบบ หาความสัมพันธ์
- 1.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอย่างอิสระ ใช้จินตนาการด้วยการวาดภาพระบายสี
- 1.4 จัดให้มีการนำดนตรีเข้ามาประกอบบทเรียน เช่น การนำเข้าสู่บทเรียน ขณะที่นักเรียนทำงาน และการสรุปบทเรียน
- 1.5 จัดกิจกรรมในชั้นเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหววัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
- 1.6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสสัมผัสกับธรรมชาติรอบ ๆ ตัว โดยการพาไปทัศนศึกษาสถานที่สำคัญใกล้โรงเรียน หรือต่างจังหวัดตามควรแก่โอกาส หรือการให้นักเรียนได้ทำโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เป็นต้น
- 1.7 ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานเป็นทีม ฝึกการมีประชาธิปไตยในการทำงาน ฝึกการเสียสละทำให้เข้าใจผู้อื่น เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งเป็นการพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีความฉลาดทางอารมณ์
- 1.8 ในบางกิจกรรมควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานตามลำพัง ฝึกให้รู้จักการประเมินตนเอง

2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ครูจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้านต่าง ๆ การพิจารณาผลงาน ครูจะต้องพิจารณากระบวนการควบคู่ไปกับผลงาน ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของผลงานย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการ

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ครูควรจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพึ่งตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งครูจะต้องมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยเชื่อมโยงให้ครบถ้วนทุกด้านทั้งสมองหรือปัญญา (Head) การได้ลงมือปฏิบัติหรือการได้สัมผัสจริง (Hand) เอาใจใส่ในการเรียนรู้และการได้ลงมือปฏิบัติ (Heart) ตลอดจนมีความสุขที่ได้เรียนรู้ (Happy) เพราะร่างกายที่แข็งแรงย่อมก่อให้เกิดสุขภาพจิตที่ดีทำให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องวัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ได้คิด ได้เรียนรู้ปฏิบัติ กิจกรรมที่ตนเองสนใจ โดยครูจะต้องสอดแทรกคุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในกิจกรรมการสอนทุกขั้นตอน

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ การที่ครูมีความเข้าใจและสามารถนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนนั้น จะทำให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามแผนที่กำหนดไว้ และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม เพราะเมื่อครูพบปัญหาถ้าหากครูสามารถค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหา โดยการสร้างนวัตกรรมอย่างถูกต้องตามหลักวิชา แล้วนำไปใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยมีการตรวจสอบประเมินเป็นระยะเพื่อดูว่าปัญหาของผู้เรียนได้รับการแก้ไขแล้วหรือยัง สิ่งเหล่านี้จะทำให้ครูมั่นใจได้ว่าผู้เรียนได้รับการแก้ไขและส่งเสริมไปในแนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งถือว่าเป็นการเรียนรู้ไปพร้อมกันทั้งครูและนักเรียน นอกจากนี้ยังทำให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการสอนอย่างแท้จริง

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ โดยครูเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน โดยอาจมีการวางแผนร่วมกันกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเฝ้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ โดยครูกำหนดภาระงานให้ไปหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ฝึกให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ปรับปรุงและพัฒนาด้านการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มากที่สุด โดยอาจให้บิดามารดาและผู้ปกครอง เป็นผู้ร่วมประเมินนักเรียน นอกจากนี้ครูยังอาจจะรวบรวมชื่อและรายละเอียดที่จำเป็นเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มากที่สุด ทั้งด้านวิชาการ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี อาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น รอบโรงเรียนภายในชุมชน หรืออาจเป็นต่างจังหวัด เพื่อที่จะสามารถนำมาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องมี เพื่อเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียน

บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในการจัดการเรียนการสอนครูควรมีบทบาทดังนี้คือ (กรมวิชาการ. 2544 : 151-152)

1. การเตรียมการสอน

- 1.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร จุดประสงค์กลุ่มวิชา คำอธิบายรายวิชา
- 1.2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
- 1.3 ศึกษา/จัดหาเนื้อหาที่เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้

- 1.4 ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาที่จะสอนให้เข้าใจ
- 1.5 จัดทำโครงสร้างรายวิชา (จุดประสงค์ หัวข้อเนื้อหาจำนวนคาบ) สำหรับ 1 ภาคเรียน
- 1.6 กำหนดจุดประสงค์ปลายทาง ตามหัวข้อเนื้อหา
- 1.7 วิเคราะห์เนื้อหาแต่ละมวล เป็นหัวข้อย่อย
- 1.8 กำหนดจุดประสงค์นำทางตามเนื้อหาย่อยที่ได้
- 1.9 ศึกษาแหล่งความรู้ที่หลากหลายและเทคนิคต่างๆ
- 1.10 วางแผนการสอน
 - 1.10.1 กำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจน
 - 1.10.2 วิเคราะห์เนื้อหาและความคิดรวบยอดแล้วกำหนดรายละเอียดให้ชัดเจน
 - 1.10.3 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามหลักชีปป์า หรืออื่นๆ
 - 1.10.4 กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียน
- 1.11 จัดเตรียมสถานที่ สื่ออุปกรณ์
 - 1.11.1 เตรียมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ ให้พร้อมและเพียงพอสำหรับผู้เรียน
 - 1.11.2 เตรียมเอกสารหนังสือ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน
 - 1.11.3 ติดต่อแหล่งความรู้ต่าง ๆ ทั้งบุคคล สถานที่ วัสดุทัศนวัสดุต่าง ๆ และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
 - 1.11.4 เตรียมเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้
 - 1.11.5 จัดห้องเรียนหรือสถานที่ให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. การดำเนินการสอน

- 2.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี
- 2.2 กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจเข้าร่วมกิจกรรม
- 2.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่เตรียมไว้ โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์จริง
 - 2.3.1 ดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
 - 2.3.2 อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้
 - 2.3.3 กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้
 - 2.3.4 สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนรวมทั้งเหตุการณ์ที่จะส่งต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม
 - 2.3.5 ให้คำแนะนำและข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้เรียนตามความจำเป็น
 - 2.3.6 บันทึกปัญหาและข้อขัดข้องต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการปรับปรุงกิจกรรมให้ดีขึ้น
 - 2.3.7 ให้การเสริมแรงผู้เรียนตามความเหมาะสม
 - 2.3.8 ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานการเรียนรู้ของผู้เรียน และให้ข้อมูล เนื้อหาความรู้เพิ่มเติม ตามความเหมาะสม
 - 2.3.9 ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน เกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้พร้อมข้อเสนอแนะ

3. การประเมินผล

3.1 ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามจุดประสงค์นำทางที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

3.2 สังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม กระบวนการทำงาน

3.3 เก็บรวบรวมผลงานที่เป็นผลผลิตขั้นสุดท้าย และประเมินผล

ดังนั้นจะเห็นว่าการประเมินผลการตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นการวัดและประเมินผลในระดับชั้นเรียน เป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้ผู้สอนได้ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน รวมทั้งเป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนและตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน

บทที่ 2

วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยใช้แนวทางในการจัดการเรียนรู้ตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้นครู ผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

เนื่องจากประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ในโลกกำลังประสบปัญหาด้านสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องของความขัดแย้งทั้งความคิดและการกระทำของตัวบุคคล องค์กร และสังคม ฉะนั้นสถานศึกษาจะต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ หาทางแก้ไข โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกรณีพิเศษด้วย

การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้ต้องพยายามนำกระบวนการจัดการ กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิดและกระบวนการจัดการ กระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการต่าง ๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการ เป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน (กรมวิชาการ. 2544 : 21)

ซึ่งสรุปได้ว่าการบูรณาการ หมายถึงการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงศาสตร์หรือเนื้อหาสาระในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความรู้ที่มีความหมาย มีความหลากหลายและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ความสำคัญในการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545 : 184) ได้กล่าวถึงความสำคัญในการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนไว้ดังนี้คือ

1. เรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นวิถีชีวิตประจำวันของผู้เรียนต่างสอดคล้องสัมพันธ์กัน ไม่ได้แยกส่วนออกจากกันเป็นเรื่อง ๆ แบบรายวิชาเรียน
2. ข้อค้นพบทั้งทางทฤษฎีการเรียนรู้และผลวิจัยทางการศึกษาต่างยืนยันตรงกันว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นและเรียนรู้อย่างมีความหมายเมื่อมีการบูรณาการเข้ากับชีวิต
3. ปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน หรือยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) บรรพชาสตร์ทั้งหลายที่มีมากมายในโลกได้รับการจัดระบบที่ดีเชื่อมโยงกับเรื่องราวที่ค้นพบใหม่ ทุกคนมีสิทธิเท่า ๆ กันในการแสวงหา กายขึ้น สะดวกขึ้น ฟังจากผู้สอนน้อยลง ผู้สอนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเลือกเฉพาะสาขาที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่ผู้เรียนต้องการโดยใช้เวลาเท่าเดิม
4. ไม่มีอายุวุฒิภาวะอันใด ก็ยังไม่มีหลักสูตรวิชาใดเพียงวิชาเดียวที่สำเร็จรูป และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้
5. การเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องกัน จะช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ลดระยะเวลาเรียน ลดภาระงานผู้สอน ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมายมากขึ้น
6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ใช้ความรู้ ความคิด ความสามารถและทักษะที่หลากหลายในการเข้าร่วมกิจกรรม

ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการจำแนก ลักษณะต่าง ๆ ซึ่งได้นำมาเสนอ 3 รูปแบบ ดังนี้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2545 : 184-193)

แบบที่ 1 จำแนกตามจำนวนผู้สอน

- 1.1 การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว
- 1.2 การบูรณาการแบบคู่ขนาน
- 1.3 การบูรณาการแบบสอนเป็นทีม

แบบที่ 2 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

- 2.1 การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 2.2 การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

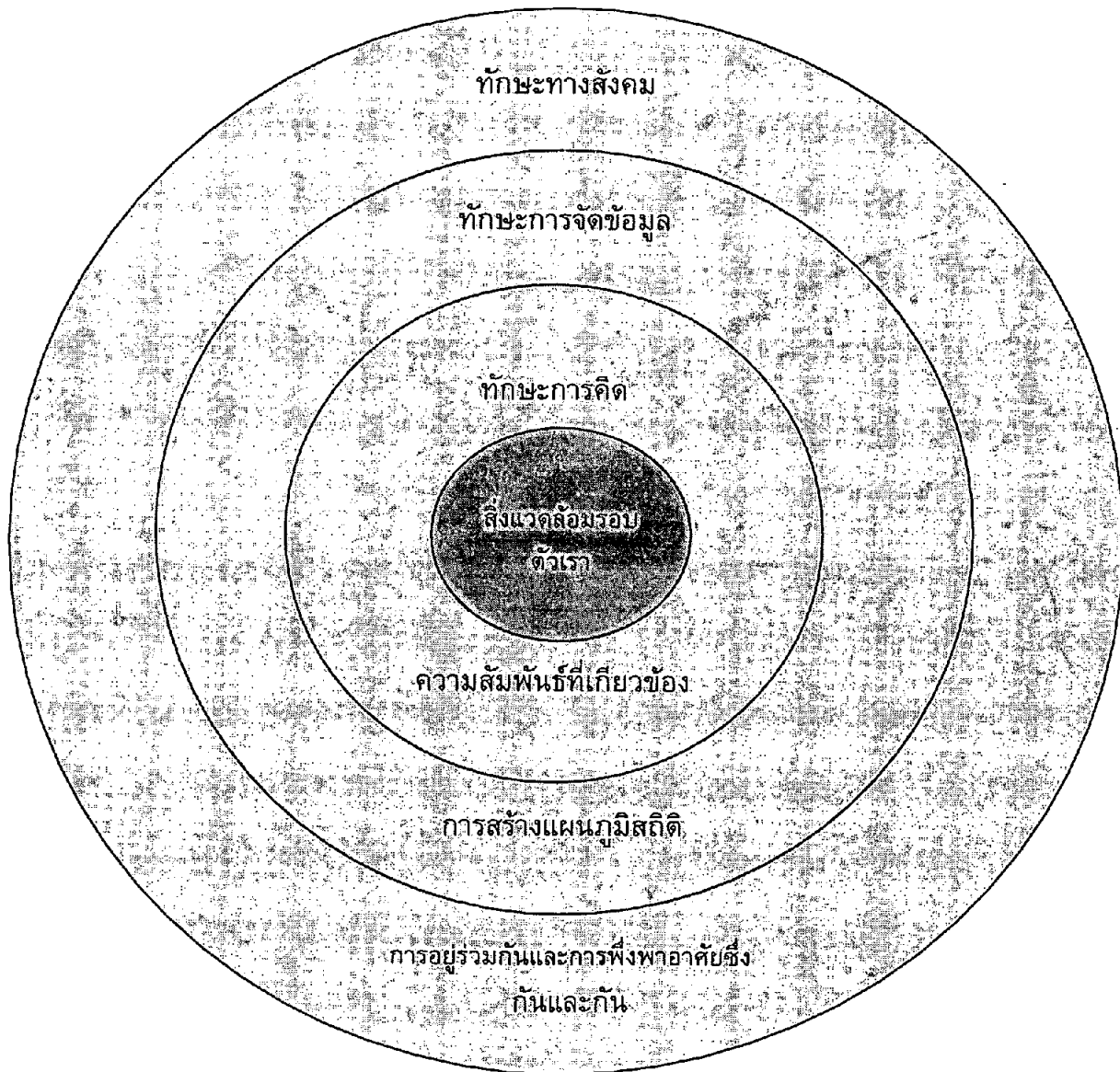
แบบที่ 3 จำแนกตามประเภทของการบูรณาการ

- 3.1 การบูรณาการแบบสหวิทยาการ
- 3.2 การบูรณาการแบบพหุวิทยาการ

การบูรณาการแต่ละลักษณะประกอบด้วยคำอธิบายและตัวอย่างดังต่อไปนี้

แบบที่ 1 จำแนกตามจำนวนผู้สอน แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1.1 การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กับหัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตจริงหรือสาระที่กำหนดขึ้น เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา เป็นต้น ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสาระและกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ เช่น การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ต่าง ๆ มาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความรู้ความจริงจากหัวข้อเรื่องที่กำหนด ดังแผนภูมิดังนี้

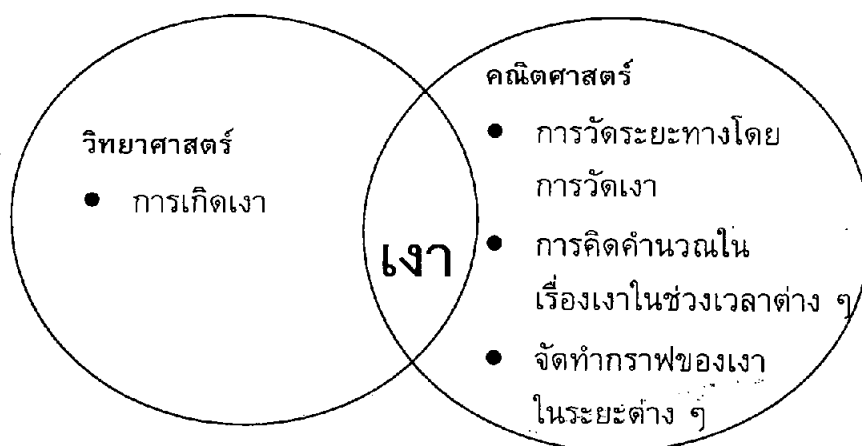
ภาพประกอบ 3 : แผนภูมิ แสดงการบูรณาการแบบสอนคนเดียว

ที่มา : สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2545). *การจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*.

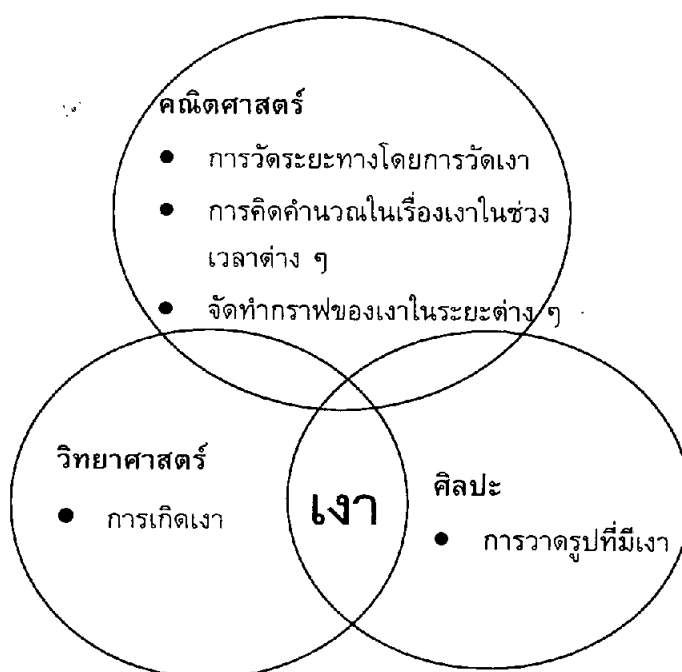
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์. : 185.

1.2 การบูรณาการแบบคู่ขนาน มีผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันจัดการเรียนการสอน โดยอาจยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนานกันไปภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน แต่การสอนนั้นยังแยกกันสอน เช่น

- ๑. ผู้สอนคนที่ 1 สอนวิทยาศาสตร์ "เรื่องเงา"
- ๒. ผู้สอนคนที่ 2 สอนคณิตศาสตร์ "เรื่องการวัดระยะทาง" โดยการวัดเงา คิดคำนวณในเรื่องเงา จัดทำกราฟของเงาในระยะต่าง ๆ หรือ
- ๓. ผู้สอนคนที่ 3 สอนวิชาศิลปะ "เรื่องเทคนิคการวาดรูปที่มีเงา" ดังแผนภูมิ

แผนภูมิ แสดงการบูรณาการ 2 สาระการเรียนรู้

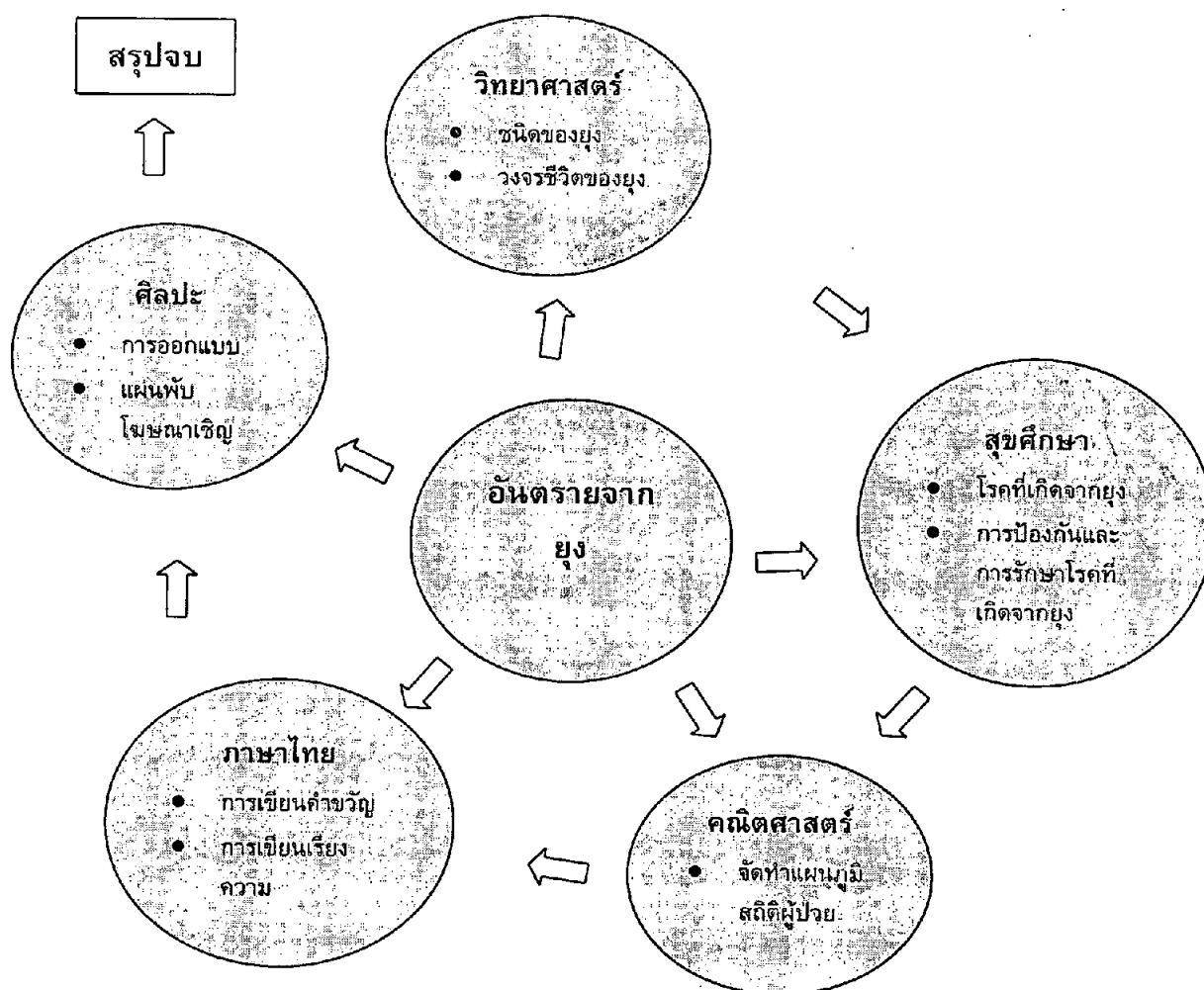
ภาพประกอบ 4 : แผนภูมิ แสดงการบูรณาการ 3 สาระการเรียนรู้

ที่มา : สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2545). *วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์. : 186.

การบูรณาการแบบคู่ขนาน ผู้สอนสามารถบูรณาการการจัดการเรียนรู้ได้มากกว่า 3 คน หรือ 3 สาระการเรียนรู้ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหัวเรื่องที่กำหนดขึ้นมาจะสามารถเชื่อมโยงให้เข้ากับสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใด

1.3 การบูรณาการแบบสอนเป็นทีม ผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันคิดหัวข้อเรื่องหรือโครงการขึ้นมา โดยใช้เวลาเรียนต่อเนื่องกัน วิธีการคือรวมจำนวนชั่วโมงของสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ผู้สอนเคยแยกกันสอนนั้นมารวมเป็นเรื่องเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน ลักษณะของผู้สอนสอนเป็นทีมเรียน ผู้เรียนเรียนรู้เป็นทีม สำหรับกรณีที่ต้องการเน้นทักษะบางเรื่องเป็นพิเศษหรือมีรายละเอียดบางเรื่องที่จะเจาะจง ผู้สอนก็สามารถแยกกันสอนได้ ตัวอย่างการบูรณาการแบบสอนเป็นทีม เช่น กิจกรรมเข้าค่ายดนตรี กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ กิจกรรมเข้าค่ายภาษาอังกฤษ เป็นต้น ดังแผนภูมิ

ภาพประกอบ 5 : แผนภูมิ แสดงการบูรณาการแบบสอนเป็นทีม

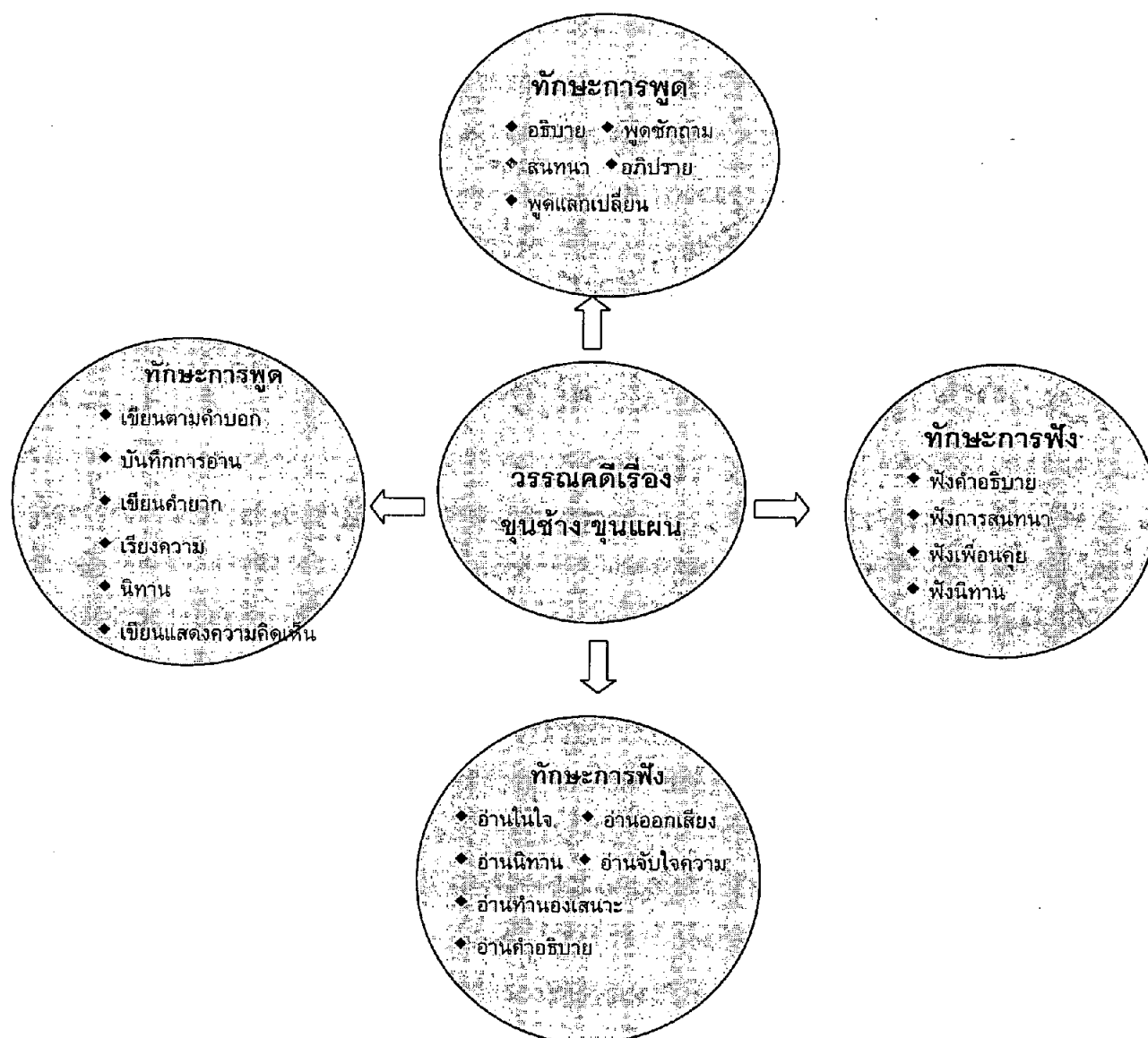
ที่มา : สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2545). *วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์. : 187

2. การแบ่งตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1 การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิด ทักษะและความคิดรวบยอดของสาระการเรียนรู้สาระใด สาระหนึ่งนั่นเอง ตัวอย่างเช่น

การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงทักษะทางภาษาระหว่างการฟัง การดู การพูด การอ่าน การเขียน หลักภาษาและการใช้ภาษาโดยใช้วรรณกรรม หรือวรรณคดีเป็นแกน จัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดและความเชื่อมโยงระหว่างความคิดได้ดี ผู้เรียนจะเรียนรู้อย่างมีความหมายและเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังแผนภูมิ

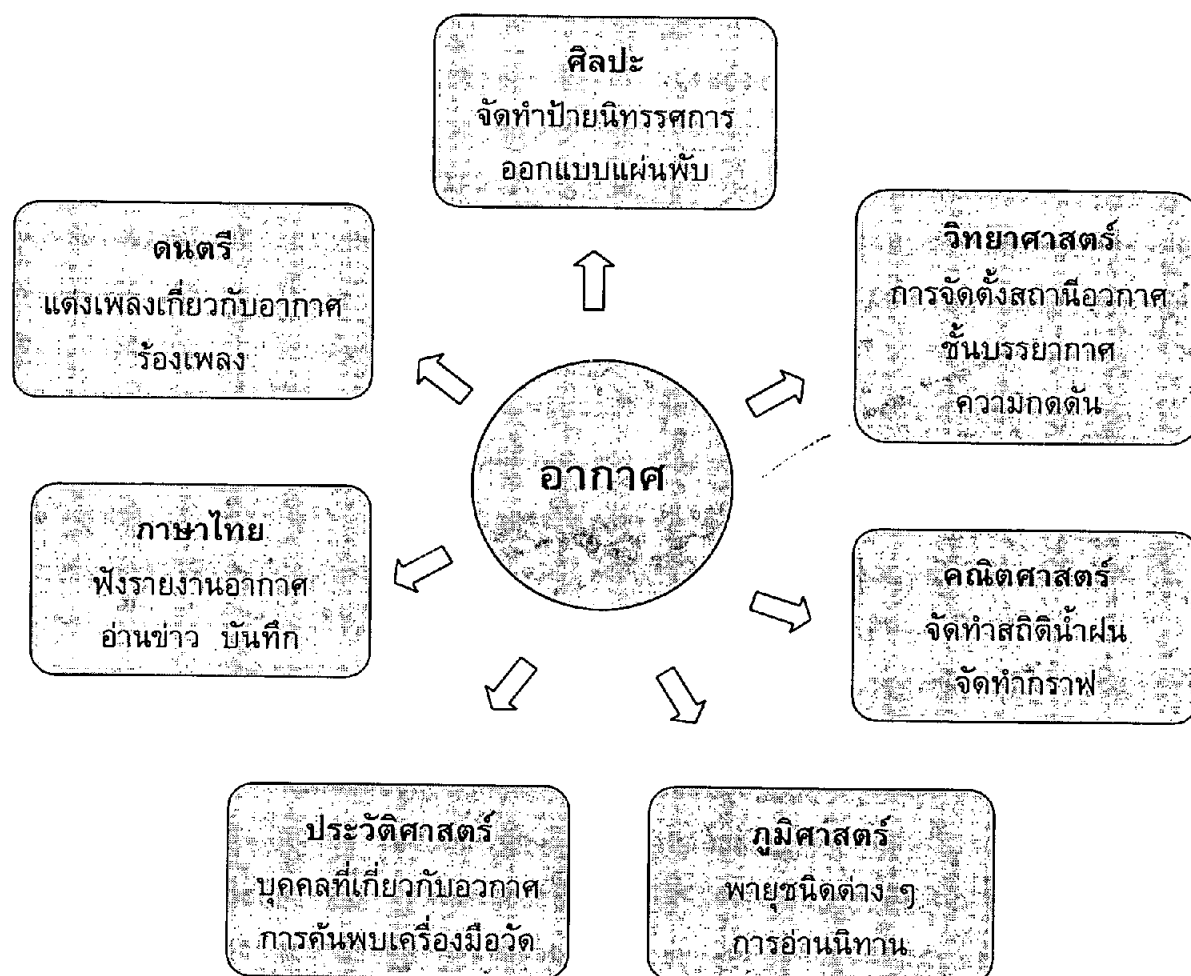

ภาพประกอบ 6 : แผนภูมิ แสดงการบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้

ที่มา : สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2545). *การจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์. : 188.

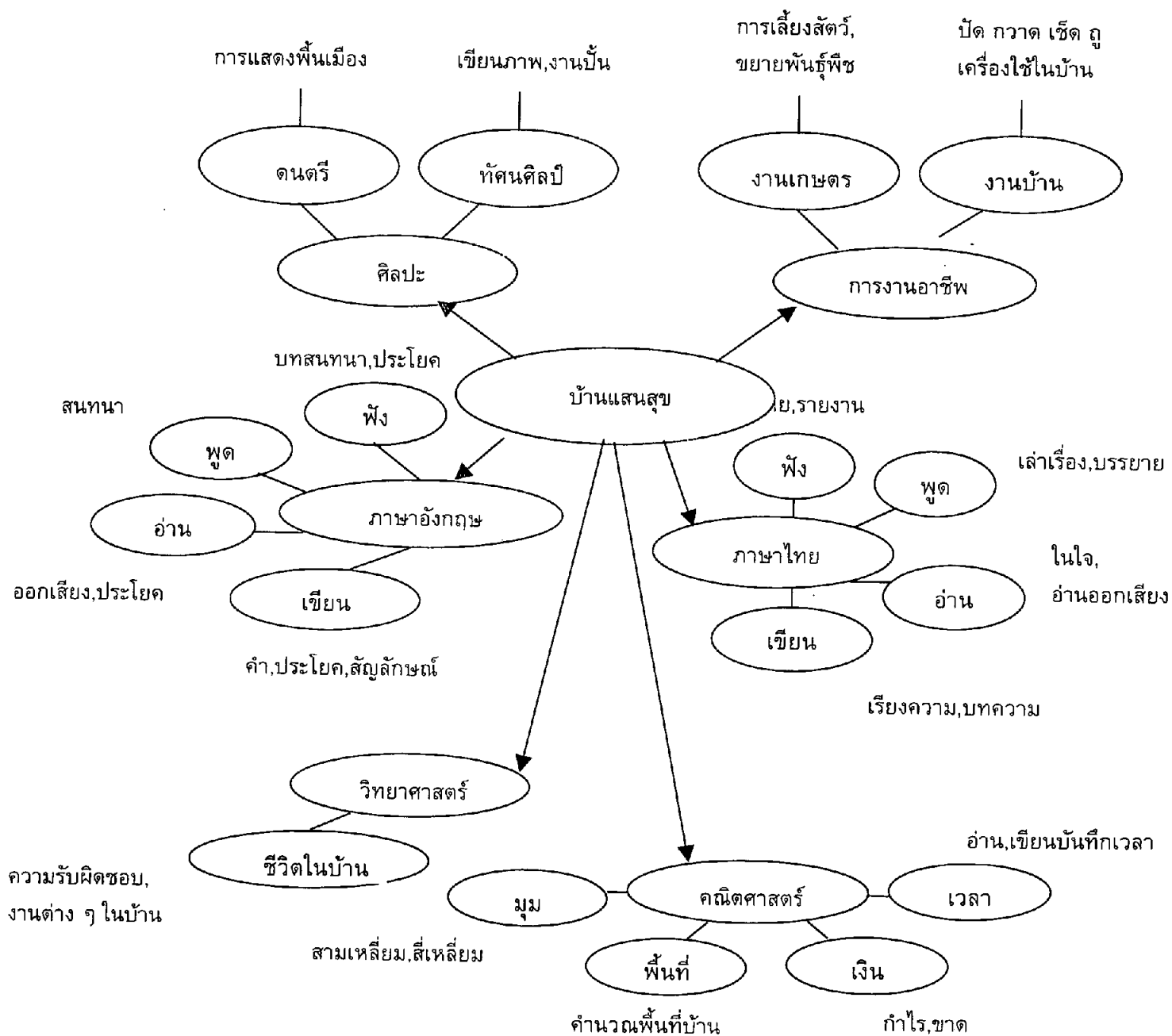
2.2 การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำเอาสาระการเรียนรู้จากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้ภายใต้หัวข้อเรื่อง (Theme) เดียวกัน ดังแผนภูมิ

ภาพประกอบ 7 : แผนภูมิแสดง การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้
 ที่มา : สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2545). *วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์. : 189.

3. การแบ่งตามประเภทของการบูรณาการ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 การบูรณาการแบบสหวิทยา เป็นลักษณะการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการนำเอาสาระการเรียนรู้จากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงร้อยรัดให้เป็นเนื้อเดียวกัน เพื่อจัดการเรียนรู้ภายใต้หัวข้อเรื่อง (Theme) เดียวกัน ดังแผนภูมิ

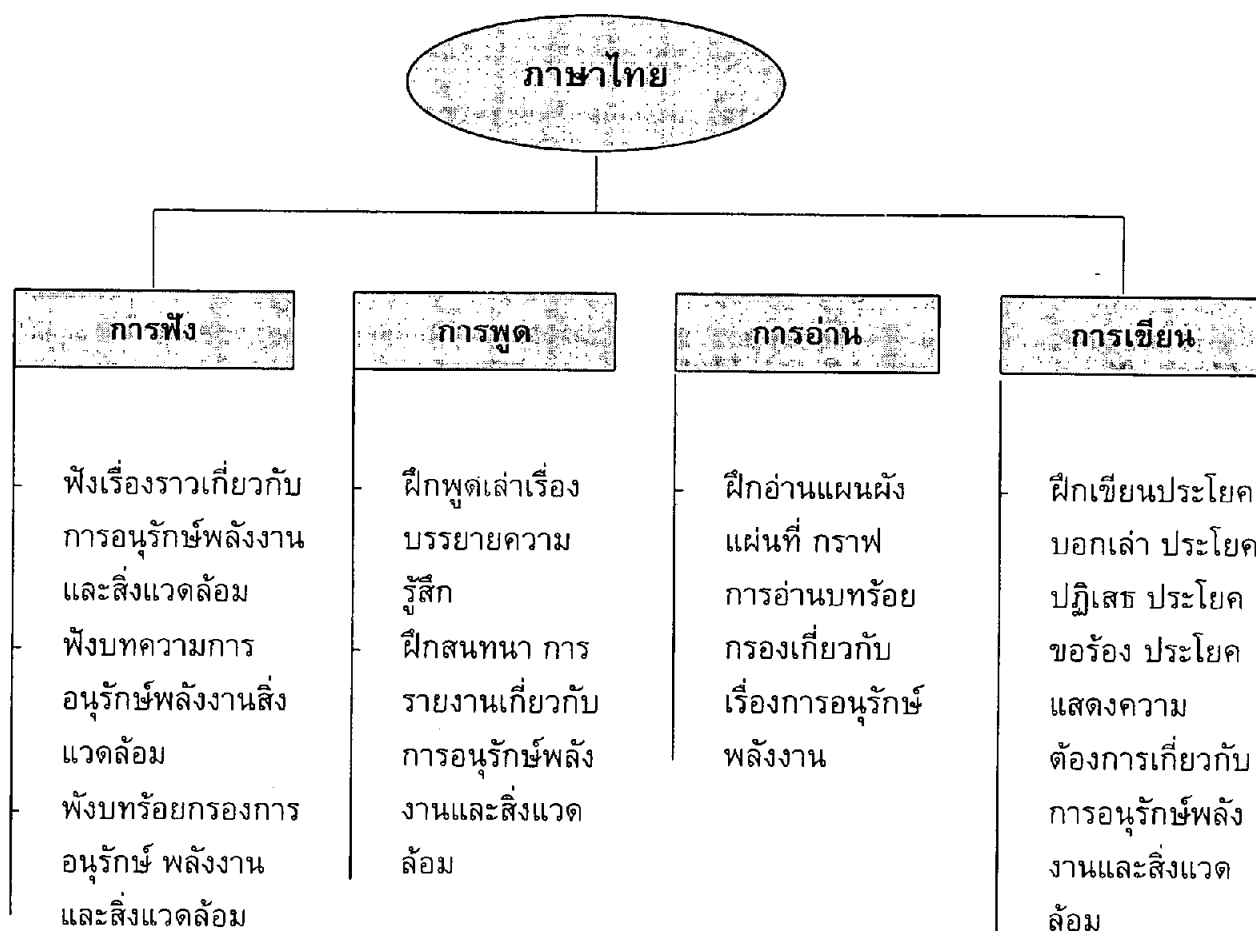

ภาพประกอบ 8: แผนภูมิ แสดงการบูรณาการแบบสหวิทยาการ

ที่มา : สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2545). *วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์. : 190.

3.2 การบูรณาการแบบพหุวิทยาการ เป็นลักษณะการบูรณาการที่ผู้สอนนำเอาเรื่องหรือสาระการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ไปสอดแทรกในสาระการเรียนรู้หรือวิชาที่ตนเองรับผิดชอบสอน เช่น ผู้สอนสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ต้องการจะสอนเรื่อง การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ก็สามารถนำเรื่องนี้เข้ามาสอดแทรกในการสอนได้ ดังแผนภูมิ

ภาพประกอบ 9 แผนภูมิ แสดงการบูรณาการแบบพหุวิทยาการ

ที่มา : สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2545). การจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์. : 191.

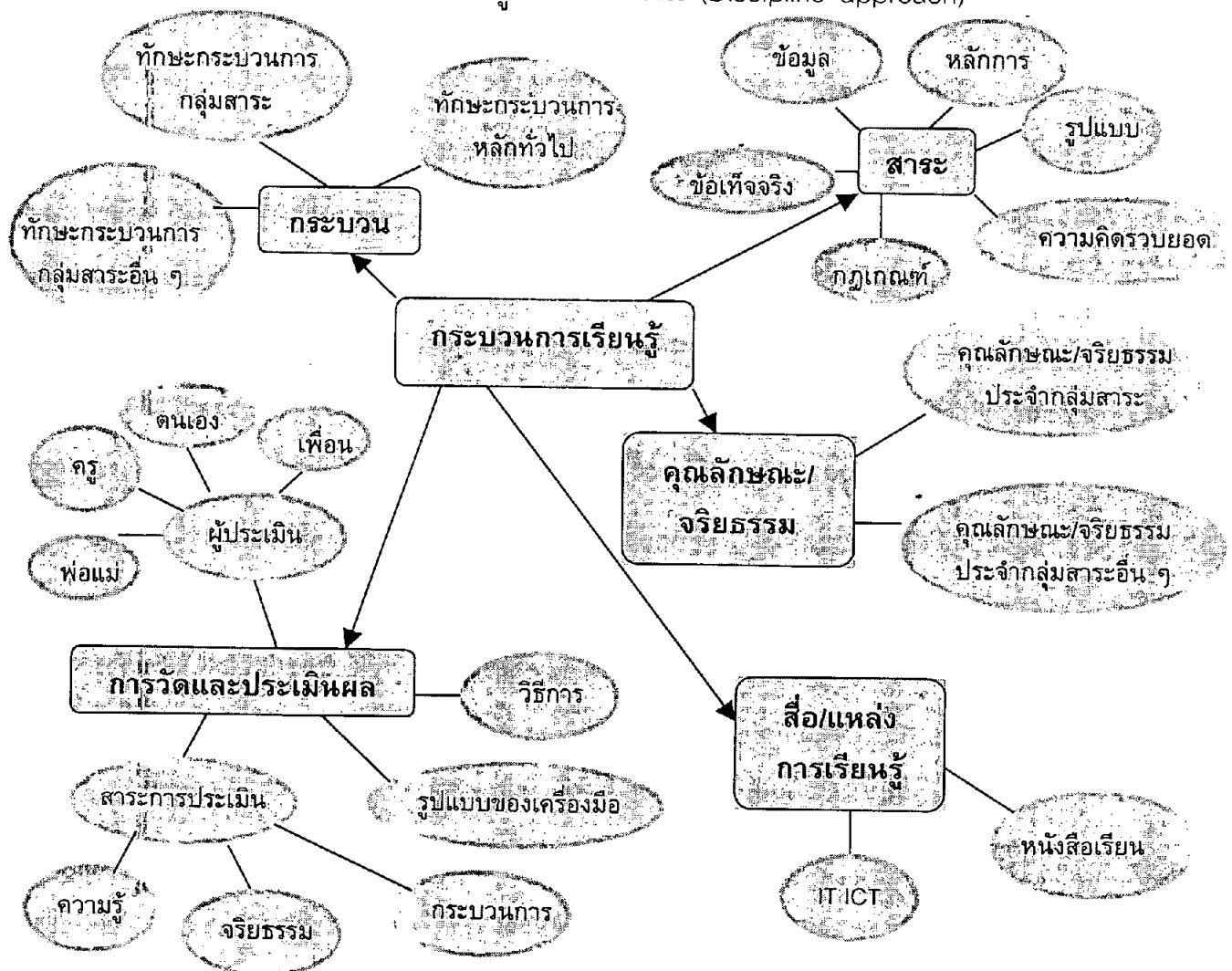
การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม
2. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้
3. กำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นรายปี หรือรายภาค
4. จัดทำคำอธิบายรายวิชา
5. จัดทำหน่วยการเรียนรู้
6. กำหนดหัวเรื่อง หรือหน่วยการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กัน
7. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ตัวอย่างการวิเคราะห์หลักสูตร

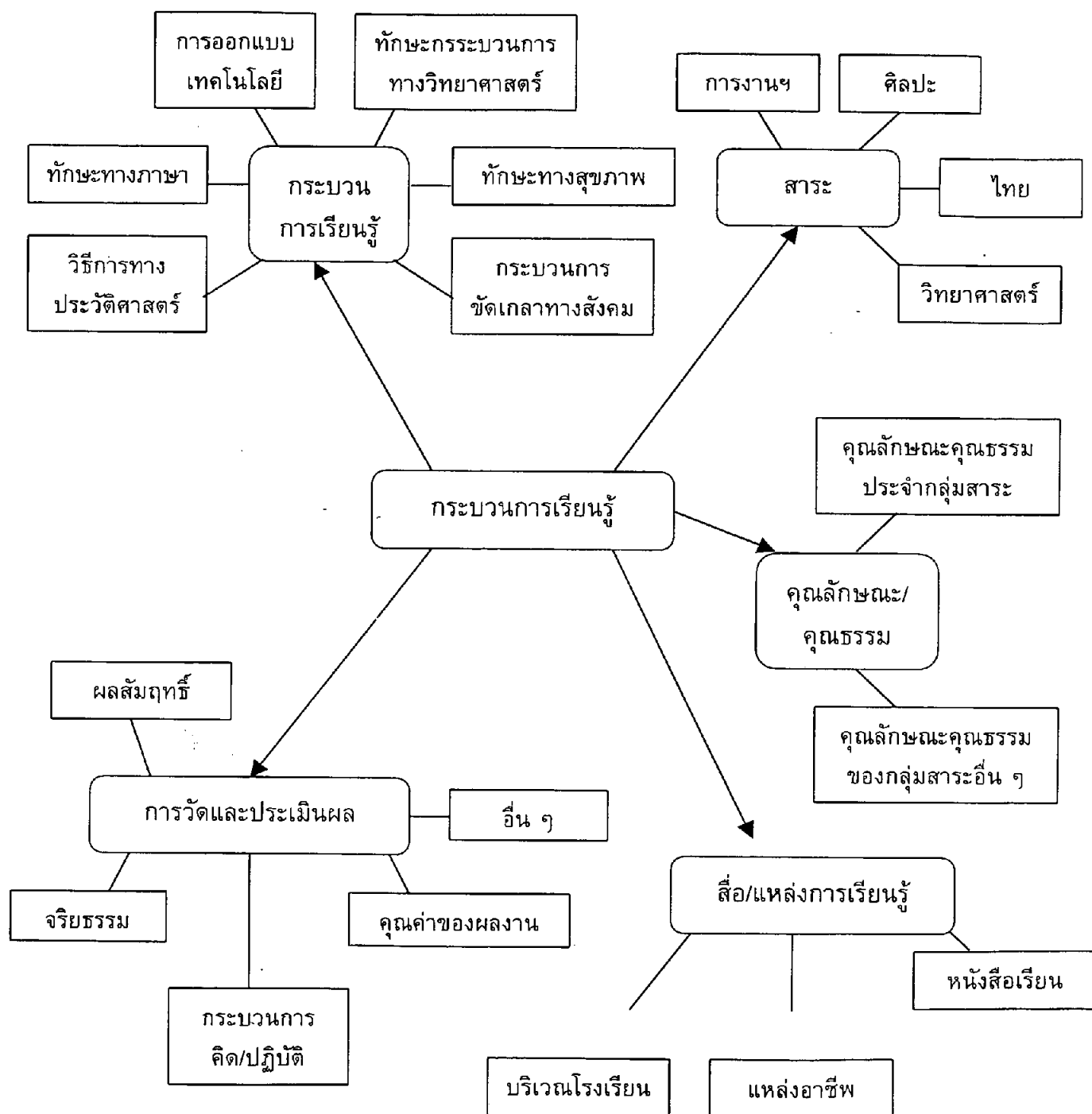
เพื่อการออกแบบหน่วยบูรณาการในสาระ (Discipline approach)

ภาพประกอบ 10 แผนภูมิ การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อการออกแบบหน่วยบูรณาการในสาระ
ที่มา : สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2545). วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์. : 192.

ตัวอย่างการวิเคราะห์หลักสูตร
เพื่อการออกแบบหน่วยบูรณาการแบบสหวิทยาการ
(Thematic approach)

ภาพประกอบ 11 แผนภูมิ การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อการออกแบบหน่วยบูรณาการแบบสหวิทยาการ
ที่มา : สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2545). *วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์. : 193.

บทที่ 3

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 นอกจากจะปลูกฝังด้านสติปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้ต้องพยายามนำกระบวนการ การจัดการ กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนามรดกวัฒนธรรม กระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องจัดให้มีกระบวนการต่อไปนี้คือ

1. กระบวนการคิด เป็นกระบวนการที่ฝึกให้ผู้เรียนได้พัฒนาสมรรถนะด้านความรู้ โดยสามารถคิดได้ตรงตรง ซึ่งเป็นความคิดเชื่อมโยงกับความคิดลักษณะอื่น ๆ ทั้งที่เป็นความคิดในอดีต ปัจจุบันและอนาคตที่เกี่ยวข้องกัน ผู้เรียนจะต้องสามารถตั้งคำถามกับตัวเองได้และสามารถตัดสินใจ ประเมินสถานการณ์หรือประเมินตนเองได้ รวมทั้งสามารถคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยกรนำความรู้และประสบการณ์ทั้งหมดที่ผ่านมา สร้างรูปแบบความคิดหรือจะคิดใหม่ ๆ ที่แสดงถึงความหลากหลายแปลกใหม่ และยืดหยุ่นไปตามสถานการณ์

2. กระบวนการปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่ฝึกให้ผู้เรียนได้พัฒนาทางด้านร่างกาย ฝึกทักษะ กระบวนการ โดยการปฏิบัติจริง มีส่วนร่วมในการทำงาน บันทึกผลการปฏิบัติงานของตนเอง และกลุ่ม สามารถประเมินตนเอง และรายงานผลการปฏิบัติงานได้

3. กระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม เป็นกระบวนการที่มุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้สึก เกิดการยอมรับและเห็นคุณค่าสิ่งต่าง ๆ ด้านตัวนักเรียนเอง เป็นการพัฒนาด้านจิตใจของผู้เรียนให้มีทักษะในการดำเนินชีวิต รู้จักทำจิตใจของตนเองให้สงบ มีสมาธิ สามารถปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีอย่างสม่ำเสมอด้วยความภาคภูมิใจ โดยไม่มีการบังคับ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

ก่อนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อความสะดวกในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรนำหลักสูตรสถานศึกษาที่จัดทำไว้แล้ว มาจัดทำเป็นหน่วยย่อย ๆ เรียกว่าหน่วยการเรียนรู้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เวลาเรียนอาจไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งแต่ละหน่วยการ

เรียนจะประกอบด้วยมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ และตัวบ่งชี้ความสำเร็จ โดยนำมาจากหลักสูตรรายปีของสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้คือ (กรมวิชาการ. 2543 : 13 – 21)

1. ศึกษาวิเคราะห์มาตรฐานหลักสูตร
2. ศึกษาวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา ในเรื่อง
 - 2.1 ความสำคัญ
 - 2.2 ธรรมชาติ / ลักษณะเฉพาะ
 - 2.3 ขอบข่าย
3. ศึกษา / วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
4. กำหนดผลการเรียนรู้ ในด้าน
 - 4.1 จุดประสงค์
 - 4.2 เนื้อหาสาระ
 - 4.3 กิจกรรม
 - 4.4 การวัดผล ประเมินผล
5. กำหนดหน่วยการเรียนรู้
6. การจัดทำเป็นแผนการเรียนรู้

ตัวอย่างการจัดหน่วยการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)

1. ศึกษาวิเคราะห์มาตรฐานหลักสูตร

มาตรฐานหลักสูตร	Key words
1. มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ศรัทธาและ มุ่งมั่นความดี	1. คุณธรรม 2. จริยธรรม 3. ค่านิยม 4. ศรัทธาในความดี 5. มุ่งมั่นในความดี
2. ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ	6. ปฏิบัติตน 7. หลักธรรมของศาสนา
3. มีสุขภาพและบุคลิกภาพดี	8. สุขภาพดี 9. บุคลิกภาพดี
4. มีสุนทรียภาพ	10. สุขภาพจิต
5. เห็นคุณค่าในตนเองและพึ่งตนเอง	11. รักและเห็นความสำคัญคุณค่าของตนเอง 12. การดูแล ช่วยเหลือตนเอง

มาตรฐานหลักสูตร	Key words
6. มีความคิด รู้จักใช้ความคิดอย่างมี วิจารณญาณ	13. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 14. การใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ
7. มีทักษะการสื่อสาร	15. ทักษะ ความสามารถในการสื่อสาร
8. มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	16. ทักษะด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล
9. มีความรู้และทักษะตามสาระการเรียนรู้	17. ความรู้ตามสาระ 18. ความเข้าใจตามสาระ 19. ทักษะตามสาระ
10. รักการเรียนรู้และรู้วิธีการเรียนรู้	20. ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน 21. มีวิธีการเรียนรู้ของตัวเอง
11. มีทักษะจัดการและสามารถใช้และ พัฒนาเทคโนโลยี	22. มีทักษะด้านการใช้และพัฒนาเทคโนโลยี 23. มีทักษะด้านการจัดการและพัฒนา เทคโนโลยี
12. สามารถทำงาน รักการทำงานและทำงาน ร่วมกับผู้อื่น	24. ทักษะการทำงาน 25. รักการทำงาน 26. การทำงานร่วมกับผู้อื่น
13. มีเจตคติที่ดี มีประสบการณ์และทักษะ ในงานอาชีพ	27. เจตคติที่ดีต่องานอาชีพ 28. มีประสบการณ์ในงานอาชีพ 29. มีทักษะในงานอาชีพ
14. ภูมิใจในท้องถิ่น ประเทศชาติและความ เป็นไทย	30. รักและภูมิใจในท้องถิ่น 31. รักและภูมิใจในประเทศชาติ 32. รักและภูมิใจในความเป็นไทย
15. มีจิตสำนึกและปฏิบัติตามวิถีทาง ประชาธิปไตย	33. จิตสำนึกประชาธิปไตย 34. การปฏิบัติตามวิถีทางประชาธิปไตย
16. มีจิตสำนึกในการรักษาประโยชน์ของ ส่วนรวม	35. จิตสำนึกต่อส่วนรวม 36. การรักษาประโยชน์ของส่วนรวม
17. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	37. การอนุรักษ์ทรัพยากร 38. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. ศึกษา วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในเรื่อง

- ความสำคัญ
- ธรรมชาติ/ลักษณะเฉพาะ
- ขอบข่าย

มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา	Key words	เนื้อหา/สาระ
มาตรฐานด้านความรู้		
1. เข้าใจวิธีการหลากหลายที่แสดงจำนวนในชีวิตจริง	1. เข้าใจในเรื่องจำนวนที่หลากหลาย	1. จำนวน - ระบบ
2. เข้าใจเกี่ยวกับระบบจำนวน	2. เข้าใจในเรื่องระบบจำนวน	- ทฤษฎีจำนวน
3. เข้าใจผลของการดำเนินการเกี่ยวกับจำนวน ความสัมพันธ์ของการดำเนินการ และเลือกในการแก้โจทย์ปัญหา	3. เข้าใจในเรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับจำนวน	- โจทย์ปัญหา
4. เข้าใจและประยุกต์ทฤษฎีเกี่ยวกับจำนวน	4. การเลือกใช้วิธีการแก้โจทย์ปัญหา	2. การวัด
5. เข้าใจเกี่ยวกับการวัดและการประมาณ	5. เข้าใจทฤษฎีจำนวน	3. การประมาณ
6. เข้าใจเกี่ยวกับรูปเรขาคณิต	6. ประยุกต์ใช้ทฤษฎีจำนวน	4. รูปทรงเรขาคณิต - คุณสมบัติ
7. เข้าใจสมบัติและทฤษฎีทางเรขาคณิต	7. เข้าใจเกี่ยวกับการการวัด	- ทฤษฎีทางเรขาคณิต
8. เข้าใจวิธีการใช้พิกัดบอกตำแหน่งและการเขียนกราฟบนระนาบ	8. เข้าใจเกี่ยวกับการประมาณ	5. พิกัด
9. เข้าใจเกี่ยวกับสมการ อสมการ พหุนาม กราฟ	9. เข้าใจรูปเรขาคณิต	6. กราฟ
10. เข้าใจเกี่ยวกับสถิติ	10. เข้าใจสมบัติของเรขาคณิต	7. สมการ
11. เข้าใจเกี่ยวกับความน่าจะเป็น	11. เข้าใจทฤษฎีทางเรขาคณิต	8. อสมการ
12. เข้าใจรูปแบบและความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์	12. เข้าใจวิธีการใช้พิกัด	9. พหุนาม
13. เข้าใจเกี่ยวกับเซต ความสัมพันธ์ ฟังก์ชัน ตรรกศาสตร์ และการให้เหตุผล	13. การเขียนกราฟบนกระดาน	10. สถิติ
	14. เข้าใจเกี่ยวกับสมการ	11. ความน่าจะเป็น
	15. เข้าใจเกี่ยวกับอสมการ	12. รูปแบบทางคณิตศาสตร์
	16. เข้าใจเกี่ยวกับพหุนาม	13. ความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์
	17. เข้าใจเกี่ยวกับกราฟ	14. เซต
	18. เข้าใจสถิติ	15. ความสัมพันธ์
	19. ความน่าจะเป็น	16. ฟังก์ชัน
	20. เข้าใจรูปแบบทางคณิตศาสตร์	17. ตรรกศาสตร์
	21. เข้าใจความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์	18. การให้เหตุผล

มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาฯ	Key words	เนื้อหา/สาระ
14. มีความสามารถในการสังเกต คะแนน และประมาณค่า 15. มีความสามารถในการหาข้อสรุป 16. มีความสามารถในการคิด คำนวณ 17. มีความสามารถในการใช้ เหตุผล คิดวิเคราะห์และ สังเคราะห์ 18. มีความสามารถในการคิด ไตร่ตรองและคิดอย่างมี วิจารณญาณ 19. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 20. มีความสามารถในการใช้กล วิธีต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา 21. มีความสามารถในการแสวง หาและสร้างองค์ความรู้ 22. มีความสามารถในการใช้ข้อ มูลและความรู้ช่วยในการตัดสินใจ 23. มีความสามารถในการสื่อสาร ทางคณิตศาสตร์ 24. มีการทำงานอย่างมีความสุข ทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม 25. มีความสามารถในการเชื่อมโยง ความรู้เรื่องต่าง ๆ ทาง คณิตศาสตร์และเชื่อมโยงกับ ศาสตร์อื่น ๆ 26. มีระเบียบวินัย รอบคอบและ ละเอียดลออ	22. เข้าใจเกี่ยวกับเซต 23. เข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ 24. เข้าใจเกี่ยวกับฟังก์ชัน 25. เข้าใจเกี่ยวกับตรรกศาสตร์ 26. เข้าใจเกี่ยวกับการให้เหตุผล 27. ความสามารถในการสังเกต 28. ความสามารถในการคะแนน 29. ความสามารถในการ ประมาณค่า 30. ความสามารถในการคิด คำนวณ 31. ความสามารถในการหาข้อสรุป 32. ความสามารถในการใช้เหตุผล 33. ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ 34. ความสามารถในการ สังเคราะห์ 35. ความสามารถในการคิด ไตร่ตรอง 36. ความสามารถในการคิดอย่าง มีวิจารณญาณ 37. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 38. ความสามารถในการใช้วิธี การแก้ปัญหา 39. ความสามารถในการแสวงหา ความรู้ 40. ความสามารถในการสร้าง องค์ความรู้ 41. ความสามารถในการตัดสินใจ	

มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาฯ	Key words	เนื้อหา/สาระ
27. มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดง ออก และเป็นประชาธิปไตย 28. มีความมุ่งมั่น ขยัน อดทน สนใจและใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง 29. มีความสามัคคี เสียสละและมีน้ำใจ 30. เห็นความงามของ คณิตศาสตร์ 31. เห็นคุณค่าและมีเจตคติต่อ คณิตศาสตร์ ตลอดจนมีวิสัยทัศน์	42. ความสามารถในการสื่อสาร ทางคณิตศาสตร์ 43. มีความสุขในการทำงาน 44. ความสามารถในการเชื่อมโยง ความรู้เรื่องต่าง ๆ ทาง คณิตศาสตร์ 45. ความสามารถในการเชื่อมโยง ความรู้ทางคณิตศาสตร์ กับศาสตร์อื่น ๆ 46. ความมีระเบียบวินัย 47. ความรอบคอบ 48. ความละเอียดลออ 49. ความรับผิดชอบ 50. ความซื่อสัตย์ 51. ความเชื่อมั่นในตนเอง 52. ความกล้าแสดงออก 53. ความเป็นประชาธิปไตย 54. ความมุ่งมั่น 55. ความขยัน 56. ความอดทน 57. ความสนใจใฝ่หาความรู้ด้วย ตนเอง 58. ความสามัคคี 59. ความเสียสละ 60. ความมีน้ำใจ 61. ความงามของคณิตศาสตร์ 62. มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ 63. มีวิสัยทัศน์	

3. ศึกษา/วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)

มาตรฐานที่ 1 : เข้าใจวิธีการหลากหลายที่แสดงจำนวนในชีวิตจริง

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	การวัดผล
1. เข้าใจเกี่ยวกับการอ่าน การเขียน เป็นตัวหนังสือและตัวเลขศูนย์และจำนวนนับไม่เกินสิบเอ็ดหลัก เศษส่วน ทศนิยมและร้อยละ - อ่านและเขียน จำนวนนับไม่เกินสิบเอ็ดหลัก - อ่าน เขียน และบอกความหมายของเศษส่วน ทศนิยม และร้อยละ 2. เข้าใจเกี่ยวกับขนาดสัมพันธ์ของจำนวนนับไม่เกินสิบเอ็ดหลัก เศษส่วน ทศนิยม และร้อยละ - เปรียบเทียบและเรียงลำดับจำนวนนับไม่เกินสิบเอ็ดหลัก เศษส่วน ทศนิยม และร้อยละ - บอกความสัมพันธ์ระหว่างเศษส่วน ทศนิยม และร้อยละ - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจำนวนนับ - อ่านและเขียนจำนวนนับ - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศษส่วน ทศนิยม ร้อยละ - อ่านและเขียนเศษส่วน ทศนิยม ร้อยละ	1. เลขศูนย์ 2. จำนวนนับไม่เกินสิบเอ็ดหลัก 3. เศษส่วน 4. ทศนิยม 5. ร้อยละ	1. ศึกษาจากของจริง/จำลอง 2. ฝึกปฏิบัติ	1. ของจริง 2. ของจำลอง 3. แบบฝึก	การตรวจผลงาน

4. กำหนดผลการเรียนรู้

- จุดประสงค์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. เข้าใจเกี่ยวกับจำนวนนับไม่เกินสิบเอ็ดหลัก
2. อ่านและเขียนจำนวนนับไม่เกินสิบเอ็ดหลัก
3. เข้าใจเกี่ยวกับเศษส่วน ทศนิยม ร้อยละ
4. อ่านและเขียนเศษส่วน ทศนิยม ร้อยละ
5. เห็นคุณค่าความสำคัญของคณิตศาสตร์
6. มีความอดทน รับผิดชอบในงานที่ปฏิบัติ
7. มีความสนใจแสวงหาความรู้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1. เข้าใจเกี่ยวกับจำนวนนับไม่เกินสิบเอ็ดหลัก
2. อ่านและเขียนจำนวนนับไม่เกินสิบเอ็ดหลัก
3. เข้าใจเกี่ยวกับเศษส่วน ทศนิยม ร้อยละ
4. อ่านและเขียนเศษส่วน ทศนิยม ร้อยละ
5. เข้าใจเกี่ยวกับการเปรียบเทียบและการเรียงลำดับจำนวนนับไม่เกินสิบเอ็ดหลัก
6. เปรียบเทียบและเรียงลำดับจำนวนนับไม่เกินสิบเอ็ดหลัก
7. เข้าใจเกี่ยวกับการเปรียบเทียบและเรียงลำดับเศษส่วน ทศนิยมและร้อยละ
8. เปรียบเทียบและเรียงลำดับเศษส่วน ทศนิยมและร้อยละ
9. มีความอดทน รับผิดชอบ ในงานที่ปฏิบัติ
10. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์
11. มีความสามารถในการแสวงหาความรู้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. เข้าใจเกี่ยวกับจำนวนนับไม่เกินสิบเอ็ดหลัก
2. อ่านและเขียนจำนวนนับไม่เกินสิบเอ็ดหลัก
3. เปรียบเทียบและเรียงลำดับจำนวนนับไม่เกินสิบเอ็ดหลัก
4. เข้าใจเกี่ยวกับเศษส่วน ทศนิยม ร้อยละ
5. อ่าน เขียน และบอกความหมายเศษส่วน ทศนิยม และร้อยละ
6. เปรียบเทียบและเรียงลำดับเศษส่วน ทศนิยม และร้อยละ
7. เข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเศษส่วน ทศนิยม และร้อยละ
8. เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง เศษส่วน ทศนิยม และร้อยละ
9. บอก อธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง เศษส่วน ทศนิยม และร้อยละ
10. มีความอดทน รับผิดชอบ ในงานที่ปฏิบัติ

11. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์
12. มีความสามารถในการแสวงหาความรู้
13. สามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน

- เนื้อหาสาระ

- จำนวนนับ
- เศษส่วน
- ทศนิยม
- ร้อยละ

- กิจกรรม

- บทบาทสมมุติ
- ฯลฯ

- การวัดผล ประเมินผล

- การสังเกต
- การตรวจผลงาน
- การทดลอง

5. กำหนดหน่วยการเรียนรู้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. ชื่อหน่วย "จำนวนที่รัก" เวลา.....คาบ
2. จุดประสงค์
-
-
-

6. การจัดทำเป็นแผนการเรียนรู้

หน่วยย่อยที่ 1 จำนวนนับ

หน่วยย่อยที่ 2 เศษส่วน

หน่วยย่อยที่ 3 ทศนิยม

หน่วยย่อยที่ 4 ร้อยละ

การจัดทำแผนการเรียนรู้

กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด สถานศึกษาจะต้องจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นไปวิเคราะห์ว่าแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะมีแผนการจัดการเรียนรู้กี่แผนในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนมีอิสระในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งมีได้หลากหลายรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้สอนควรปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ว่าให้ใช้รูปแบบใด โดยสรุปขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2545 : 57-59)

1. เลือกรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ นำหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้แล้วมาพิจารณาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
2. ตั้งชื่อแผนตามหัวข้อสาระการเรียนรู้
3. กำหนดจำนวนเวลา ระดับชั้น
4. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้จากมาตรฐานการเรียนรู้รายปี/รายภาค ที่เลือกไว้เขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา โดยยึดหลักการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่ว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ต้อง

4.1 บรรยายจุดหมายปลายทาง ไม่ใช่วิธีการ

4.2 สะท้อนถึงระดับต่าง ๆ ของทักษะที่เกิด

4.3 ใช้คำกริยาที่เป็นรูปธรรม และใช้องค์ประกอบ 3 ส่วนคือ

4.3.1 พฤติกรรม (Overall Behavior) สิ่งที่ต้องการให้เกิด

4.3.2 สถานการณ์หรือเงื่อนไข (Important Conditions) สิ่งที่กำหนดให้เด็กทำเพื่อให้ผ่านเกณฑ์

4.3.3 เกณฑ์ (Criterion)

5. เลือกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์ไว้แล้ว เฉพาะข้อที่สัมพันธ์กับหัวข้อสาระการเรียนรู้ กำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้หรือจุดประสงค์ปลายทางตามธรรมชาติวิชา

6. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้เป็นรายละเอียดสำหรับนำไปจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้จะเป็นเนื้อหาใหม่ของมวลเนื้อหาที่กำหนดไว้ ที่จำเป็นต้องสอน

7. กำหนดจุดประสงค์นำทางตามลำดับความยากง่ายของเนื้อหานั้น ๆ

8. เลือกกิจกรรมและเทคนิคการสอนที่เหมาะสม

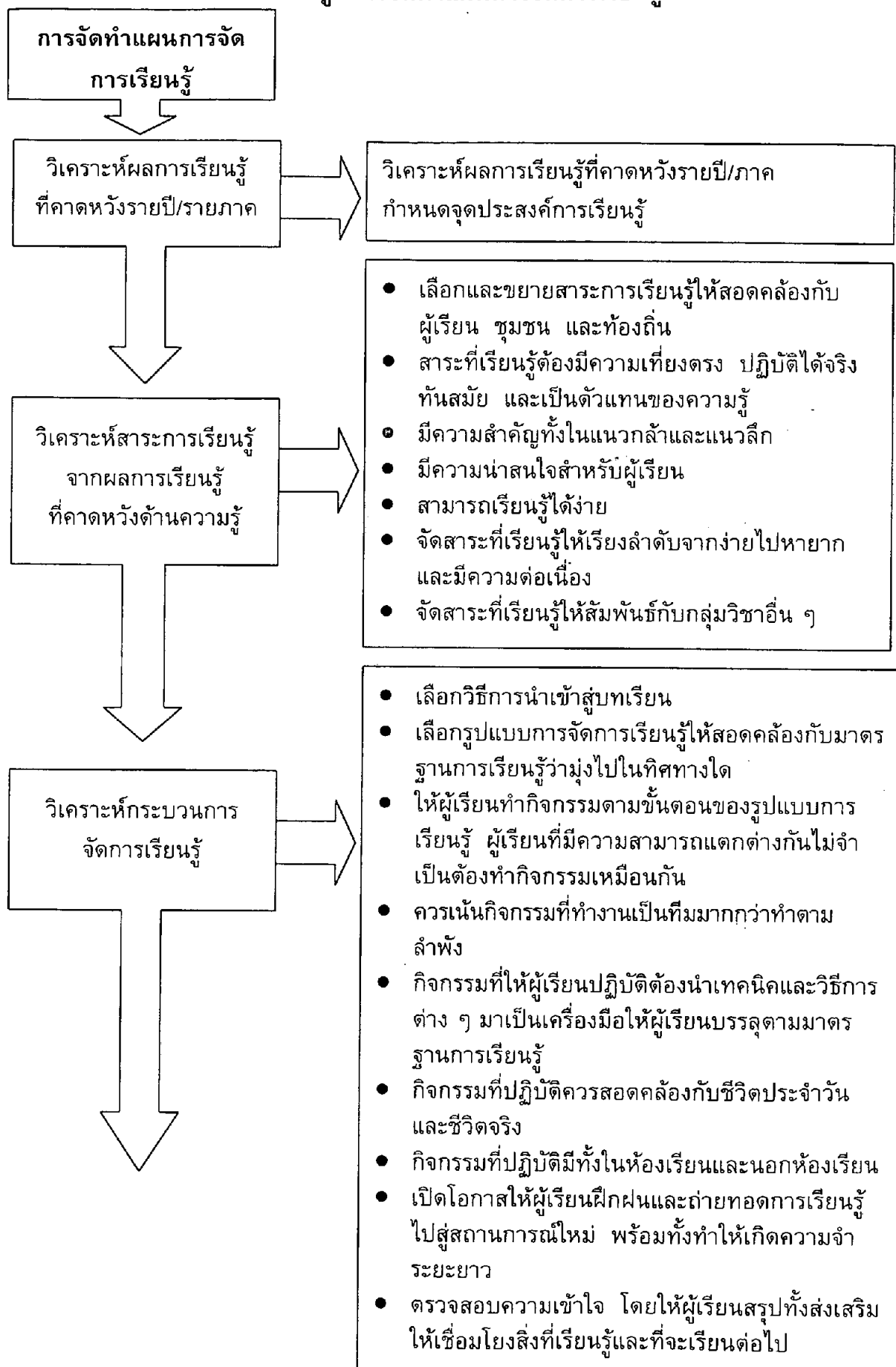
9. เลือกสื่ออุปกรณ์ สำหรับใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ที่เลือกมา เช่น รูปภาพ บัตรคำ วิดีทัศน์

10. จัดทำลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงขั้นตอนการสอนตามธรรมชาติวิชา ตามจุดประสงค์นำทาง และควรคำนึงถึงการบูรณาการเทคนิคและกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เข้าไว้ในแต่ละขั้นตอนด้วย

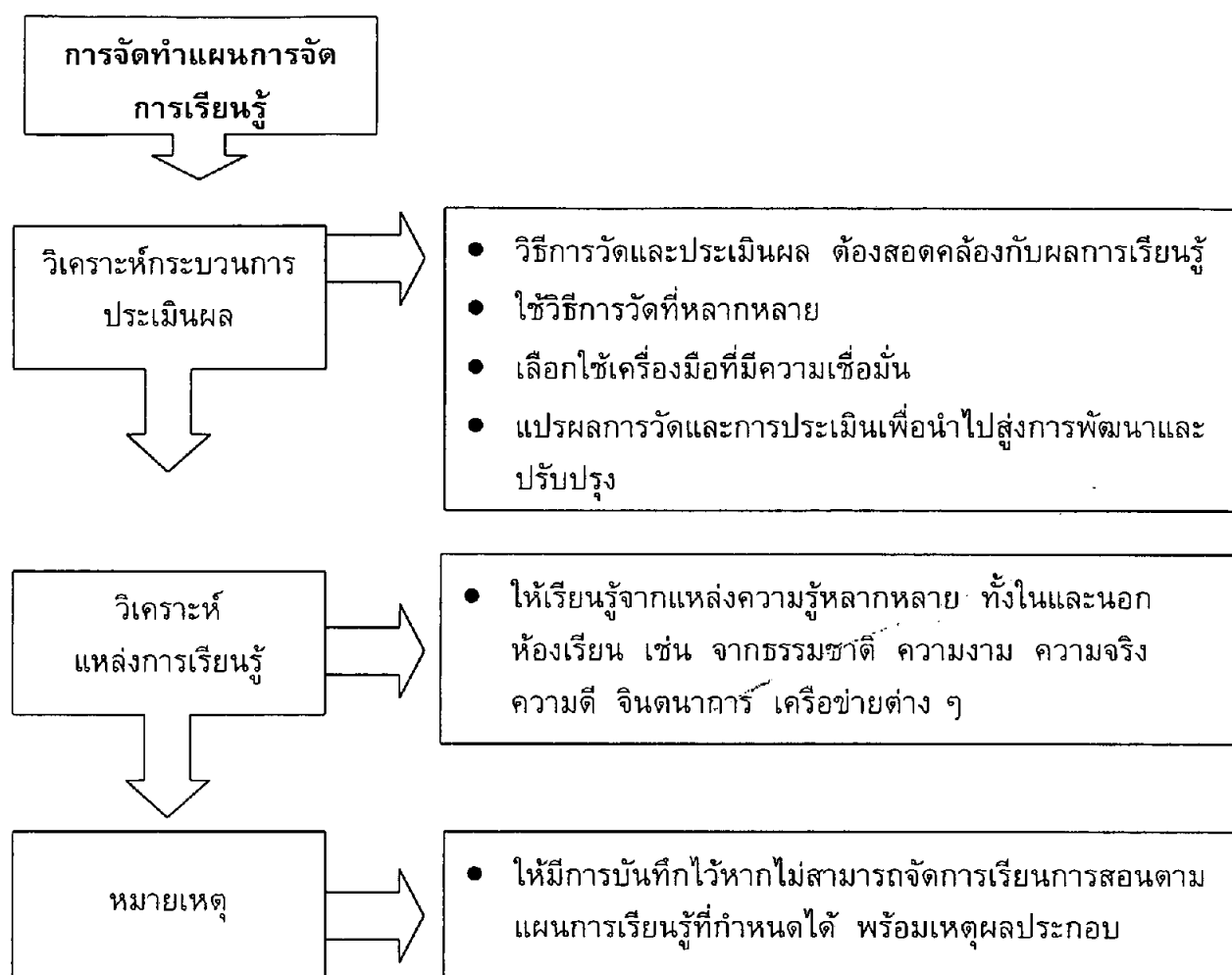
11. กำหนดการวัดผลประเมินผลโดยระบุวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งที่เกิดระหว่างเรียนตามจุดประสงค์ย่อย/นำทาง และที่เกิดหลังการเรียนการสอนเมื่อจบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการวัดหลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสม เช่น ปฏิบัติจริง การทดสอบความรู้ การทำงานกลุ่ม ฯลฯ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ว่า ควรประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการประเมินผล แหล่งการเรียนรู้ และหมายเหตุ และเพื่อให้ผู้สอนกลุ่มสาระต่าง ๆ มีความเข้าใจในรายละเอียดของหัวข้อข้างต้น จึงได้ขยายความของแต่ละหัวข้อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนภูมิการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

แผนภูมิการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ (ต่อ)

ภาพประกอบ 12 : แผนภูมิการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2545). เอกสารประกอบการอบรมโรงเรียน
นาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ :
เอกสารอัดสำเนา : 60-61.

วิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

การจัดทำแผนการเรียนรู้เป็นหน้าที่ของครูก่อนการเรียนการสอนทุกครั้ง ซึ่งครูต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ได้มโนทัศน์หรือสาระสำคัญ รวมทั้งเนื้อหาข้อความรู้จะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ:มปป)

วิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้มีรูปแบบในการเขียนทั่วไป 3 รูปแบบคือ

1. การเขียนแบบเรียงหัวข้อ โดยเรียงตามหัวข้อโครงสร้างหลักที่สำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

2. การเขียนในลักษณะตาราง ที่แสดงความสัมพันธ์ของหัวข้อหลักต่าง ๆ

3. การเขียนแบบกิ่งตาราง โดยนำแบบเรียงหัวข้อการเขียนในตอนต้น และใช้แบบตารางในส่วนของกิจกรรมการสอนของครู และกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ มีโครงสร้างหรือหัวข้อหลักที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. มโนทัศน์หรือสาระสำคัญ
2. วัตถุประสงค์หรือจุดประสงค์การเรียนรู้
3. เนื้อหาหรือสาระสำคัญ
4. กิจกรรมการเรียนการสอน
5. สื่อ อุปกรณ์การสอน
6. การวัดและประเมินผล

นอกจากสิ่งที่ได้กล่าวไปแล้วในแผนการจัดการเรียนรู้อาจเพิ่มเติมบันทึกผลหลังการสอนว่าในการจัดกิจกรรมดังกล่าวตามแผนแล้วมีผลเป็นอย่างไร พบปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการจัดกิจกรรมอะไรบ้าง โดยสามารถนำข้อมูลมาเป็นแนวในการแก้ไขปัญหา เพื่อที่จะทำให้แผนการจัดการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งรายละเอียดของโครงสร้างในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้นี้

มโนทัศน์หรือสาระสำคัญ หมายถึงข้อความหลักที่จะทำให้เรารับรู้เรื่องนั้นไว้อย่างเป็นความ คิดรวบยอดเกี่ยวกับสาระ หลักการเรียนรู้ ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับ โดยจะต้องเน้นทั้งด้านทักษะและปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ต้องการให้เกิด หลักการเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ แล้ว ในการเขียนมโนทัศน์หรือสาระสำคัญ ควรเลือกลักษณะเด่นเฉพาะของเนื้อหาหรือวิธีการที่เป็นแก่นของเรื่องที่จะสอนเท่านั้น อาจจะกล่าวถึงความสำคัญหรือประโยชน์ของเรื่อง หรือความสำคัญในแง่ที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดในตัวผู้เรียน โดยเขียนด้วยข้อความที่กระชับรัดกุมได้ใจความ วัตถุประสงค์หรือจุดประสงค์แยกได้เป็น

จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง (จุดประสงค์ใหญ่) หมายถึง จุดประสงค์ที่สะท้อนผลรวมทั้งหมดที่ปรารถนาจะให้เกิดกับนักเรียนทุกคนเมื่อผ่านกระบวนการเรียนวิชาพื้นจนครบถ้วน จุดประสงค์ปลายทางควรมีลักษณะดังนี้

- ครอบคลุมจุดประสงค์ของวิชา โดยสะท้อนคุณสมบัติที่เป็นผลมาจากการเรียนวิชานั้นๆ
- การเขียนจุดประสงค์ปลายทาง จะเขียนในลักษณะเชิงพฤติกรรมหรือไม่ก็ได้

จุดประสงค์นำทาง (จุดประสงค์ย่อย) หมายถึง จุดประสงค์ที่ต้องการเห็นถึงผลการเรียนย่อย ๆ หรือพฤติกรรมการสอนที่ควรเกิดขึ้นในแต่ละเรื่องที่สอน เป็นจุดประสงค์ที่สร้างจากจุดประสงค์ปลายทาง โดยวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมย่อยที่สำคัญ ๆ ที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะพึงแสดงออก บางทีจึงเรียกจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จุดประสงค์นำทางถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้ และเป็นที่มาของแนวการวัดผลและประเมินผล โดยมีแนวทางในการเขียนจุดประสงค์นำทางดังนี้

1. ลักษณะจุดประสงค์ปลายทางผู้เรียนต้องมีพฤติกรรมอะไรบ้าง จึงจะเกิดการเรียนรู้และแสดงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ปลายทางได้ โดยนำพฤติกรรมพื้นฐานการเขียนเป็นหัวเรื่องย่อยหลาย ๆ หัวข้อ โดยเรียงลำดับพฤติกรรมว่า พฤติกรรมใดเกิดก่อน - หลัง เพื่อความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ยกเว้นพฤติกรรมและพื้นเป็นอิสระจากกัน

2. ควรแทรกทักษะกระบวนการและคุณลักษณะพิเศษอื่นๆ ที่ต้องการให้เกิดไว้ในการเขียนจุดประสงค์ปลายทางด้วย

3. การเขียนจุดประสงค์ปลายทางจะต้องเขียนลักษณะเชิงพฤติกรรม

ลักษณะสำคัญของจุดประสงค์นำทาง

1) ต้องเขียนลักษณะเชิงพฤติกรรม โดยสามารถแสดงการกระทำได้เช่น

- นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงได้

- นักเรียนสามารถแต่งประโยคได้

2) ต้องกำหนดเงื่อนไขให้ชัดเจน ว่าทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร เช่น

- นักเรียนสามารถเล่าเรื่องเงาะป่าได้อย่างถูกต้อง

- นักเรียนสามารถอ่านทำนองเสนาะ ได้อย่างไพเราะ

3) ต้องกำหนดเกณฑ์ และกำหนดระดับตามที่ศักยภาพของนักเรียนทุกคนทำได้ และเป็นที่พอใจของครูและนักเรียน โดยอาจทำความตกลงร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน เช่น

- นักเรียนอ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้องทุกคำ

- นักเรียนสามารถตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง 8 ข้อจาก 10 ข้อ

ลักษณะของคำที่บ่งบอกถึงพฤติกรรมที่ครูสามารถนำไปใช้ในการเขียนจุดประสงค์นำทางได้แก่

1. ชี้บ่ง : เช่น บอก ตอบ เปรียบเทียบ แยกความแตกต่าง

2. บอกชื่อ : เช่น เขียนชื่อของจังหวัด ส่วนประกอบของพืช ส่วนประกอบของสิ่งของ อวัยวะ

3. บรรยาย : เช่น อธิบาย เล่า รายงาน

4. เรียงลำดับ : เช่น จัดอันดับ เรียงลำดับข้อความ เขียนขั้นตอน

5. ทำ สร้าง ต่อเติม : เช่น เติมคำ เติมภาพ เขียนภาพ ทำในสิ่งที่กำหนดให้ได้เช่น

เป่าขลุ่ยในวิชาดนตรี ส่งลูกบอลในวิชาพลศึกษา

ในการเขียนจุดประสงค์นำทาง คำที่ไม่ควรใช้ในการเขียน ได้แก่คำว่า รู้ ทราบ รู้จัก เข้าใจ มี เกิด ตระหนัก ซาบซึ้ง ฯลฯ เพราะคำเหล่านี้ไม่ได้บ่งบอกถึงพฤติกรรม

เนื้อหา คือ รายละเอียดของเรื่องที่ใช้สอนเพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ประกอบด้วย ทฤษฎี หลักการ วิธีการแนวปฏิบัติ การเขียนเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละจุดประสงค์หรือแต่ละเรื่องได้ดังนี้ ผู้สอนจะต้องศึกษาหาความรู้จากหนังสือ ตำราเรียนคู่มือครู และเอกสารต่าง ๆ นำมาพิจารณาใช้ประกอบให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถของนักเรียน การเขียนเนื้อหาถ้ารายละเอียดของเนื้อหา มีมาก ควรเรียงลำดับ โดยอาจแบ่งเนื้อหาเป็นเรื่องย่อย ๆ และเขียนเฉพาะหัวข้อเรื่องเนื้อหาต้น ๆ โดยไม่ต้องเขียนโดยละเอียด แต่ครูสามารถนำส่วนรายละเอียดของเนื้อหาไปไว้ท้ายแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน

กิจกรรมการเรียนการสอน คือ การจัดสภาพการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามหลักสูตร ในขั้นกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการกระทำของผู้เรียนที่ได้แสดงออกมาตามจุดประสงค์ของบทเรียน ครูควรต้องจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ไขปัญหาเป็นอย่างแท้จริง โดยเป็นการกระทำที่ครูสังเกตเห็นได้ หรือดูได้จากผลของการกระทำ

การเขียนกิจกรรมการสอน ในการเขียนกิจกรรมการสอน ครูควรเขียนตามลำดับขั้นตอนของการสอนอย่างมีระบบและวิธีการที่ชัดเจน โดยมีลักษณะของการกระทำที่เด่นชัดบอกให้รู้ว่าในแต่ละขั้นตอน ครูทำอะไรและนักเรียนทำอะไร แต่ไม่ต้องเขียนรายละเอียดเยิ่นเย้อ แต่ต้องได้ใจความและอ่านแล้วเข้าใจ การจัดแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมควรให้เวลาอย่างเหมาะสม กิจกรรมควรหลากหลาย แปลกใหม่ สนุกและน่าสนใจ การที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมและสร้างผลงาน จะทำให้นักเรียนได้มีโอกาสค้นพบความรู้ คำตอบ และทำสำเร็จได้ด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้กำหนดกิจกรรม กระตุ้นให้ทุกคนร่วมกิจกรรม เน้นแนวทาง และอำนวยความสะดวกเท่านั้น ซึ่งแนวทางการพิจารณาเลือกรูปแบบกิจกรรม และเทคนิควิธีสอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นครูสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมในระดับใด

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ผู้เรียนว่า นักเรียนมีความสามารถ ความสนใจ และมีวิธีเรียนอย่างไรบ้าง

ขั้นที่ 3 เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด คือครูจะต้องเลือกกิจกรรมและเทคนิควิธีการสอน เพื่อให้ตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียนโดยพิจารณาว่า ผู้เรียนควรได้รับการเสริมจุดเด่นในการสร้างทักษะ ข้อความรู้ และด้านพฤติกรรมอะไรบ้าง รวมทั้งกิจกรรมนั้นจะต้องสร้างประสิทธิผลให้เกิดกับผู้เรียน ในด้านทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ นอกจากนี้กิจกรรมที่ครูเลือกควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงบทบาท และความสามารถของตนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 ครูสามารถเลือกกิจกรรมและเทคนิคที่หลากหลาย เช่น การดูและสังเกตโดยให้นักเรียนดูวีดิทัศน์ การอ่านหนังสือบทความ วารสาร การฟังบรรยาย การเล่าเรื่อง การเขียนรายงาน

การคิดแก้ปัญหา คิดหาคำ การทำโครงการ การทดลอง เป็นต้น เมื่อครูเลือกกิจกรรมต่าง ๆ แล้วก็จะสามารถปรับและเรียบเรียงเทคนิคให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย กระบวนการเรียนการสอนและผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน

ซึ่งรายละเอียดของเทคนิควิธีสอนผู้จัดทำคู่มือได้เสนอไว้ในบทที่ 1 เพื่อครูจะได้ใช้เป็นแนวทางสำหรับการเลือกมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ และเนื้อหาของบทเรียน

สื่อการสอน ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ครูจะต้องทราบว่าสิ่งที่จะช่วยทำให้ผู้เรียน และสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองคืออะไร สิ่งนั้นก็สื่อการสอนนั่นเอง ซึ่งสื่อการสอนประกอบด้วย

- สื่อสิ่งพิมพ์และวัสดุต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ ตำรา วารสาร รูปภาพ แผนภูมิ บัตรคำ แผ่นใส ใบงาน ใบกิจกรรม ใบเนื้อหา แบบฝึก แบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะ แบบฝึกเสริม เอกสารแนะแนวทาง บัตรงาน เทป ฯลฯ
- อุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องมือทั้งหลาย เช่น สนาม ภาพยนตร์ สไลด์ เครื่องดนตรี ลูกบอล ฯลฯ
- สื่อเทคโนโลยี ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งความรู้ สถานประกอบการ ภูมิปัญญาไทย วัฒนธรรมต่าง ๆ
- วิธีการหรือกิจกรรม ได้แก่ เกม เพลง การสาธิต การไปทัศนศึกษา กระบวนการกลุ่ม การอภิปราย

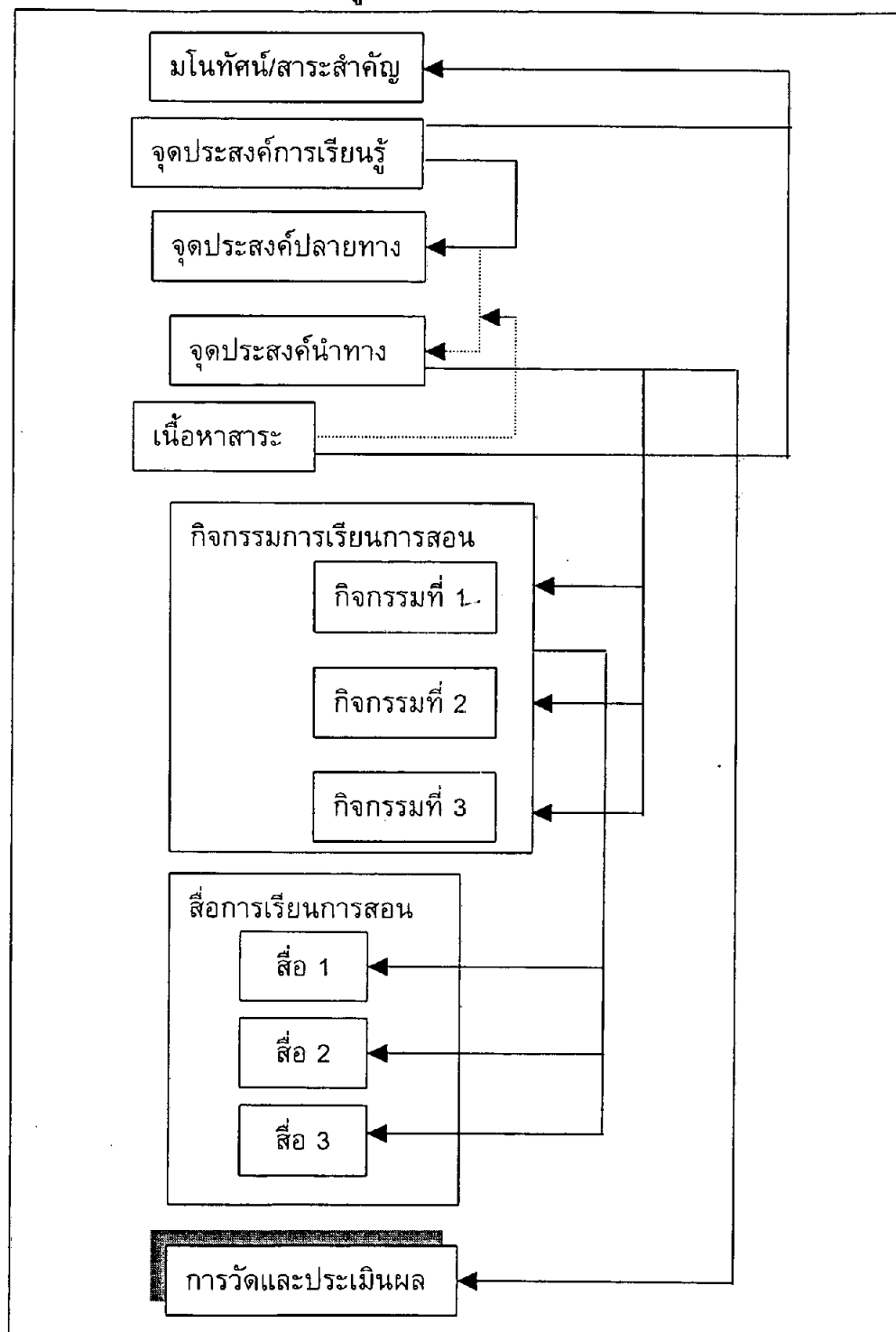
การประเมินผล

ในขั้นตอนสุดท้ายของแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะต้องประเมินผลว่าในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดำเนินไปนั้นผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองในด้านใดบ้าง ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อดูความก้าวหน้าของผู้เรียนและตรวจสอบว่ากิจกรรมการสอนนั้นเหมาะสมหรือไม่ ในการประเมินผลครูจะต้องระบุวิธีวัดและประเมินอย่างชัดเจน เช่น สัมภาษณ์ สังเกต ตรวจผลงาน หรือใช้แบบทดสอบ รวมทั้งครูจะต้องระบุเนื้อหาที่ต้องการวัดและประเมินให้ชัดเจน เช่น สังเกตในเรื่องใด สัมภาษณ์ในเรื่องใด เป็นต้น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้นจะต้องมีความสอดคล้องกัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตั้งแต่มีโน้ตหรือสาระสำคัญจนถึงการวัดและประเมินผล โดยมีส่วนประกอบที่สอดคล้องกันดังนี้ (วัฒนาพร ระบุว่าทุกข. 2542 : 177)

แผนภูมิแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีความสอดคล้องกันดังนี้

ภาพประกอบ 13 : แผนภูมิแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

ที่มา : วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : บริษัท แอล ที เพรส จำกัด : 176.

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียงหัวข้อ
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เรื่อง อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติต่อวิถีชีวิต

สาระสำคัญ

1. ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
2. สมาชิกทุกคนในชุมชนมีส่วนสำคัญในการป้องกันแก้ไขปัญหาสีงแวดล้อมทางสังคมในชุมชนของตนรวมทั้งมีส่วนสำคัญในการพัฒนาชุมชนของตน

จุดประสงค์

1. ระบุปัญหาสีงแวดล้อมทางสังคมที่เกิดขึ้นในชุมชนของตน
2. บอกผลกระทบที่เกิดจากปัญหานั้น
3. เสนอวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น
4. เสนอโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนของตน
5. ร่วมมือทำงานกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์
6. รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และส่วนรวม
7. ตระหนัก และมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

สาระการเรียนรู้

1. ภาพปัญหาสีงแวดล้อมและความเป็นอยู่ทั่วไปในชุมชนที่อาศัยอยู่
2. ผลกระทบของปัญหาสีงแวดล้อมทางสังคม
3. วิธีป้องกัน และแก้ไขปัญหาสีงแวดล้อมทางสังคม
4. โครงการพัฒนาชุมชน (วิธีปฏิบัติและการทำโครงการพัฒนาชุมชน)

กิจกรรมการเรียนรู้

คาบที่ 1

ขั้นนำ

1. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 6-7 คน
2. ครูเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจากข่าวหรือให้นักเรียนดูวิดีโอหรือภาพเกี่ยวกับชุมชนที่สกปรกบ้านเรือนทรุดโทรม มีขยะมูลฝอย ให้นักเรียนอภิปรายและเปรียบเทียบภาพทั้ง 2 ชุมชน และนักเรียนอยากอยู่ในชุมชนใด

ขั้นสอน

นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงสภาพชุมชนของนักเรียนว่าเป็นอย่างไร น่ายู่หรือไม่ว่า ถ้าไม่น่ายู่เป็นเพราะอะไรบ้าง นักเรียนช่วยกันอภิปรายและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เกิดขึ้นในชุมชนของนักเรียนแล้วเขียนลงในใบงาน 1

1. จากใบงาน 1 ให้นักเรียนเรียงลำดับความรุนแรงของปัญหา แล้วอภิปรายวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาแล้วเขียนลงในใบงาน 2
2. เลือกปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่นักเรียนต้องการแก้ไขมาเพียง 1 ให้นักเรียนอภิปรายและช่วยกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหานี้ว่ามีอะไรบ้าง เขียนลงในใบงาน 3

คาบที่ 2

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปรายเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาหลาย ๆ แนวทางเขียนลงไปใบงาน 3
4. ตัวแทนแต่ละกลุ่มรายงานผลการอภิปรายหน้าชั้น

คาบที่ 3

5. แต่ละกลุ่มเลือกแนวทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา และเสนอชื่อโครงการ และดำเนินการวางแผน การแก้ปัญหา (ทำโครงการ) ตามใบงาน 3 และใบงาน 4
- * ชื่อโครงการ บอกชื่อโครงการที่จะทำ (ชัดเจน เหมาะสม เข้าใจง่ายบอกให้รู้ว่าจะทำอะไร)
- * เหตุผลและความจำเป็นที่เลือกปฏิบัติโครงการนี้ บรรยายสภาพปัญหาและความจำเป็นที่เป็นเหตุให้ต้องทำโครงการนี้
- * วัตถุประสงค์ของโครงการ บอกสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นหลังจากทำโครงการ
- * วิธีดำเนินการ บรรยายลำดับขั้นตอนในการทำงาน (ขั้นเตรียมการ ดำเนินการ วิธีประเมินผล)
- * วัน เวลา เริ่มทำวันไหน ใช้เวลากี่วัน สิ้นสุดเมื่อใด
- * ผลที่คาดว่าจะได้รับ ระบุผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ
- * ผู้รับผิดชอบโครงการ เขียนชื่อผู้รับผิดชอบโครงการ และสมาชิกในกลุ่ม
- * ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

คาบที่ 4

- รายงานหน้าชั้น หรือ
- ดำเนินการตามแผน (ปฏิบัติงานตามโครงการที่วางไว้)(อย่างใดอย่างหนึ่ง) นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนรับแบบประเมินการทำงาน แบบประเมินโครงการและดำเนินการตามที่วางไว้โดยครูเป็นผู้ติดตามผล

ขั้นสรุป

นักเรียนแต่ละกลุ่มรายงานสรุปผลโครงการ และประเมินการทำงานของตนเอง ครูให้ความเห็น เสนอแนะเพิ่มเติมให้กำลังใจนักเรียน

สื่อการเรียนรู้การสอน

- รูปภาพสังคมสิ่งแวดล้อมในชุมชน หรือวิดีโอ
- ใบงาน
- ชุมชน

การประเมินผล แบบประเมินผลการทำงาน, สังเกตพฤติกรรมการทำงาน

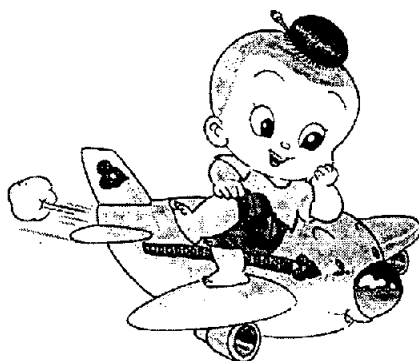
ภาพประกอบ 14 : ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียงหัวข้อ

ที่มา : ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (มปป.) เอกสารประกอบการสอนวิธีสอนแบบโครงการ. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสารอัดสำเนา.

ใบงาน 1

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มระดมความคิดเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคมในชุมชนของนักเรียนว่ามีอะไรบ้าง และบอกผลกระทบที่ได้รับจากปัญหานั้น

ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคม	ผลกระทบที่ได้รับ
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	

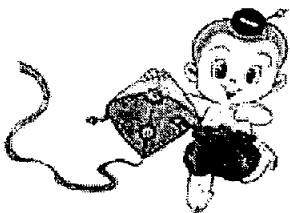
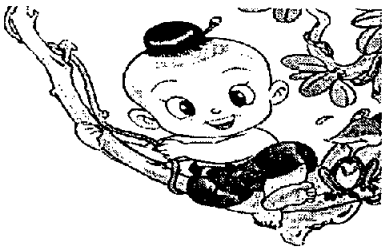

ภาพประกอบ 15 : ใบงาน 1 ประกอบการสอนแบบโครงการ

ที่มา : ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (มปป.) เอกสารประกอบการสอนวิธีสอนแบบโครงการ. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสารอัดสำเนา.

ใบงาน 2

ให้นักเรียนเรียงลำดับความรุนแรงของปัญหา อภิปราย วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

ระดับความรุนแรงของปัญหา	สาเหตุ
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.
6.	6.
	

ภาพประกอบ 16 : ใบงาน 2 ประกอบการสอนแบบโครงการ

ที่มา : ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (มปป.) เอกสารประกอบการสอนวิธีสอนแบบโครงการ. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสารอัดสำเนา.

ใบงาน 3

- ให้นักเรียนเลือกปัญหาสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนเห็นว่าสำคัญและสามารถทำการแก้ไขได้ มา 1 ปัญหา นักเรียนช่วยกันอภิปราย วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน..... สาเหตุของการเกิดปัญหา 1. 2. 3. 4. 5.

- วิธีการใดที่จะแก้ปัญหาได้บ้าง จากปัญหาที่นักเรียนเลือกให้ทุกคนในกลุ่มช่วยกันเสนอแนวทางในการแก้ปัญหามาหลาย ๆ แนวทาง

1.
2.
3.
4.
5.
6.

- เลือกวิธีแก้ไขปัญหที่นักเรียนเห็นว่าดีที่สุด ให้ช่วยกันอภิปรายแล้วเลือกแนวทางในการทำการแก้ไขมา 1 แนวทาง (ซึ่งเป็นแนวทางที่นักเรียนสามารถทำได้จริง)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพประกอบ 17 : ใบงาน 3 ประกอบการสอนแบบโครงการ

ที่มา : ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (มปป.) เอกสารประกอบการสอนวิธีสอนแบบโครงการ. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสารอัดสำเนา.

ใบงาน 4

ให้นักเรียนวางแผนในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคม

- ชื่อโครงการ บอกชื่อโครงการที่จะทำ (ชัดเจน เหมาะสม เข้าใจง่ายบอกให้รู้ว่าจะทำอะไร)
.....
- เหตุผลและความจำเป็นที่เลือกปฏิบัติโครงการนี้ บรรยายสภาพปัญหาและความจำเป็นที่เป็นเหตุให้
ต้องทำโครงการนี้
.....
.....
.....
- วัตถุประสงค์ของโครงการ บอกสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นหลังจากทำโครงการ
.....
.....
.....
- วิธีดำเนินการบรรยายลำดับขั้นตอนในการทำงาน (ขั้นเตรียมการ ดำเนินการ วิธีประเมินผล)
.....
.....
.....
- วัน เวลา เริ่มทำวันไหน ใช้เวลากี่วัน สิ้นสุดเมื่อใด
.....
.....
- ผลที่คาดว่าจะได้รับระบุผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ
.....
.....
- ผู้รับผิดชอบโครงการ เขียนชื่อผู้รับผิดชอบโครงการ และสมาชิกในกลุ่ม
.....
.....
- ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ภาพประกอบ 18 : ใบงาน 4 ประกอบการสอนแบบโครงการ

ที่มา : ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (มปป.) เอกสารประกอบการสอนวิธีสอนแบบโครงการ. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสารอัดสำเนา.

แบบประเมินโครงการ

ชื่อโครงการ.....

ประเภทโครงการ ตามสาระการเรียนรู้

ชื่อผู้ทำโครงการ 1.....
 2.....
 3.....

รายการ	ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
1. สาระของโครงการ				
1.1 ความสัมพันธ์ของชื่อเรื่องกับเนื้อหา				
1.2 ชื่อเรื่องชัดเจน น่าสนใจ				
1.3 สาระของโครงการครบถ้วน ชัดเจน				
1.4 การดำเนินโครงการมีความเหมาะสม				
1.5 แหล่งข้อมูลมีความเหมาะสม				
1.6 เป็นโครงการที่สร้างสรรค์ มีประโยชน์				
2. การทำงานและวิธีการนำเสนอข้อมูล				
2.1 การร่วมมือในการทำงานของกลุ่ม				
2.2 การทำงานมีระบบเป็นขั้นตอน				
2.3 การแบ่งงาน/หน้าที่การทำงานที่เหมาะสม				
2.4 วิธีการนำเสนอข้อมูลเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ				
2.5 มีความมั่นใจในการนำเสนอข้อมูล				
2.6 การนำเสนอชัดเจน น่าสนใจ น่าติดตาม				
รวมคะแนน				

ความเห็นเพิ่มเติม.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ภาพประกอบ 19 : แบบประเมินโครงการ

ที่มา : ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (มปป.) เอกสารประกอบการสอนวิธีสอนแบบโครงการ. กรุงเทพฯ :
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสารอัดสำเนา.

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง

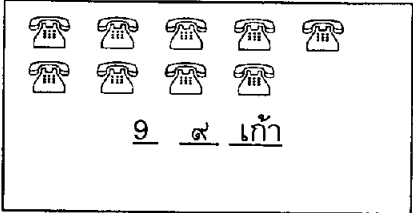
กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
หน่วยการเรียนรู้ เรื่องจำนวน 6 - 10

สาระสำคัญ

ในชีวิตประจำวันทุกวันต้องเกี่ยวข้องกับตัวเลขซึ่งเป็นสิ่งที่ใช้บอกจำนวนสิ่งของต่าง ๆ จำนวนที่ควรรู้ในเบื้องต้น คือจำนวน 1 - 10
จุดประสงค์ปลายทาง มีความรู้ ความเข้าใจบอกความหมายและเขียนจำนวน 6 - 10 ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง
สาระการเรียนรู้ จำนวนตั้งแต่ 6 - 10

จุดประสงค์นำ ทาง	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการสอน/แหล่ง การเรียนรู้	การวัดและการ ประเมินผล
1. บอกความ หมายจำนวน 6- 10 ได้ 2. เขียนจำนวน ตั้งแต่ 6-10 ได้	1. ทบทวนเรื่องจำนวน 1-5 โดยใช้เกมร่ายจับกลุ่ม โดยเปิด เพลงแล้วให้นักเรียนร่าย เมื่อ เสียงเพลงหยุด ให้แต่ละคนวิ่งจับ กลุ่มตามจำนวนที่ครูบอกได้แก่ จำนวนตั้งแต่ กลุ่ม 1 คน กลุ่ม 2 คน กลุ่ม 3 คน กลุ่ม 4 คน กลุ่ม 5 คน นักเรียนคนใดไม่สามารถจับกลุ่ม ร่วมกับเพื่อนได้ให้นั่งแยกจากเพื่อน จากนั้นครูแจกกระดาษสำหรับนัก เรียนทุกคนที่จับกลุ่มตามจำนวนที่ ครูบอก ให้แต่ละคนแข่งขันกัน เขียนตัวเลข 1-5 ใครเขียนเสร็จ ก่อนให้ชูขึ้น แล้วเรียกเพื่อนที่ไม่ สามารถจับกลุ่มร่วมกับเพื่อนได้ให้ มาตรวจสอบว่าถูกต้องหรือไม่ ครู ตรวจสอบผลงานนักเรียนทุกคน	1. เทปเพลง 2. กระดาษ สำหรับเขียน ตัวเลข 3. แก้วกระดาษ 4. วัสดุฝึกการนับ 5. บัตรกิจกรรม 6. ใบสร้างงาน 7. บริเวณพื้นที่ รอบโรงเรียน	1. สังเกตพฤติกรรม การร่วมกิจกรรมของ นักเรียนโดยใช้แบบ สังเกตการทำงาน

จุดประสงค์นำทาง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการสอน/แหล่งการเรียนรู้	การวัดและการประเมินผล
	เพื่อให้ได้ทราบว่าใครยังไม่เข้าใจและซ่อมเสริมความรู้เดิม 2. กิจกรรมช่วยกันนับ 2.1 ครูนำวัสดุที่จะนับ เช่น กระดุมไม้ไผ่ กรวย ดินสอ ลูกปัด ฯลฯ วางไว้บนโต๊ะของนักเรียนแต่ละคน (วัสดุเหล่านั้นครูอาจให้นักเรียนเตรียมมาจากบ้านหรือครูเป็นผู้จัดเตรียม) 2.2 ครูแจกแก้วกระดาษให้นักเรียนคนละ 1 ใบ เพื่อใส่วัสดุที่จะนับ พร้อมกระดาษสำหรับเขียนเลข 2.3 ครูให้นักเรียนแต่ละคนหยิบวัสดุบนโต๊ะใส่แก้วคนละ 5 ชิ้น 2.4 จากนั้นครูให้หยิบเพิ่มทีละชิ้น ครูให้นักเรียนนับจำนวนใหม่ที่เพิ่มขึ้น พร้อมทั้งเขียนบนกระดาษ โดยครูชี้แจงเพิ่มเติมกับนักเรียน เช่น จำนวน 5 นำมาเพิ่มอีก 1 คือ จำนวน 6 จำนวน 6 นำมาเพิ่มอีก 1 คือ จำนวน 7 ทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนถึง 10 2.5 ครูแจกบัตรกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติงาน นักเรียนแต่ละคนจะได้รับบัตรไม่เหมือนกัน เมื่อได้บัตรแล้วให้เติมตัวเลขทั้งเลขอารบิก และเลขไทย เขียนคำอ่าน เมื่อเสร็จแล้วครูสุ่มเรียกนักเรียนให้อ่านให้เพื่อนฟัง		2. ประเมินคุณภาพของการปฏิบัติและผลการปฏิบัติงาน โดยใช้แบบประเมินผลงาน

จุดประสงค์นำทาง	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการสอน/ แหล่งการเรียนรู้	การวัดและการ ประเมินผล
	ตัวอย่างบัตร 3. สรุปบทเรียนและฝึกทักษะเพิ่มเติม 3.1 ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบทีละคน ตัวอย่างคำถามเช่น - นิ้วมือนักเรียนมีทั้งหมดกี่นิ้ว - มือแต่ละข้างมีทั้งหมดกี่นิ้ว - นักเรียนมีดินสอกี่แท่ง ฯลฯ 3.2 ครูให้นักเรียนวาดรูปอะไรก็ได้แทน ตัวเลขที่นักเรียนชอบพร้อมทั้งระบายสี เขียนตัวเลขทั้งเลขไทย และเลขอารบิก ประกอบด้วย 3.3 ให้นักเรียนแต่ละคนปฏิบัติตามใบ งานเรื่องการนับสิ่งรอบตัว (แนบอยู่ส่วน ท้ายของแผนการจัดการเรียนรู้)		3. ประเมินผลการ ปฏิบัติงานโดยตรวจ จากใบงาน

ภาพประกอบ 20 : ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง

ที่มา : ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. (2545). *คู่มือการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ. :
สำนักพิมพ์แม็ค. : 159-160.

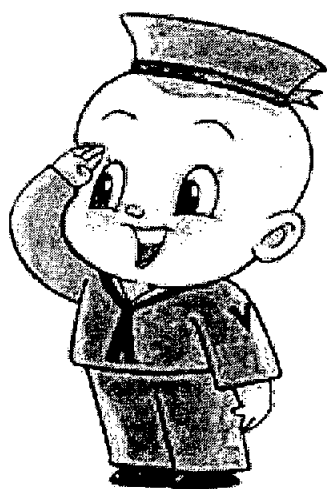
ตัวอย่างใบงาน วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ใบงานเรื่องการนับสิ่งรอบตัว (เวลา 15 นาที)

จุดประสงค์ฝึกการนับสิ่งรอบตัวไม่เกิน 10

คำชี้แจงการทำกิจกรรม

1. ให้นักเรียนเดินไปรอบบริเวณ โรงเรียนตามสถานที่ที่สนใจ
2. นับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวว่ามีอะไรบ้าง เช่น
 - 2.1 ต้นกุหลาบมี 3 ต้น
 - 2.2 สนามฟุตบอลมี 1 แห่ง
 - 2.3 สนามบาสมี 3 แห่ง
3. จดบันทึกหรือวาดรูปลงในกระดาษ
4. เมื่อหมดเวลาให้นักเรียนนำใบงานพร้อมกลับมารายงานหน้าชั้นเรียน

ภาพประกอบ 21 : ตัวอย่างใบงานวิชาคณิตศาสตร์

ที่มา : ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. (2545). คู่มือการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ. : สำนักพิมพ์แม็ค. : 159-160.

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบกึ่งตาราง
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
หน่วยการเรียนรู้เรื่อง Food

สาระสำคัญ

การนำคำศัพท์เรื่องอาหารมาใช้ในการแต่งบทสนทนา เกี่ยวกับการสั่งอาหารรับประทานได้อย่างถูกต้องและเข้าใจความหมายของคำ

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

1. บอกความหมายของคำศัพท์เกี่ยวกับอาหาร ผลไม้ และเครื่องดื่มได้
2. ใช้ประโยชน์ในการสั่งอาหารได้
3. พูดและสนทนาเกี่ยวกับการสั่งอาหารสั้น ๆ ได้

จุดประสงค์นำทาง

1. นักเรียนเขียนและอ่านบทสนทนาเกี่ยวกับการสั่งอาหารเป็นภาษาอังกฤษได้
2. นักเรียนสามารถจัดหมวดหมู่ของอาหารได้
3. นักเรียนสามารถนำคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เรียนในบทเรียนมาวาดภาพ แต่งเพลง คิดรายการอาหาร หรือสื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันได้
4. นักเรียนบอกความรู้สึกว่าชอบหรือไม่ชอบอาหารแต่ละชนิด
5. นักเรียนสามารถตีวิเคราะห์ขั้นตอนการทำอาหาร จากคำศัพท์ที่เรียนในบทเรียนได้

สาระการเรียนรู้

1. คำศัพท์ durian, watermelon, strawberry, frenchfried, boiled eggs, Tom yom kai, hamburger, sandwich, sweet and sour pork

2. ไวยากรณ์

What would you like to order ?

May I have?

สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน

1. บัตรคำศัพท์
2. บัตรภาพ
3. ใบงาน
4. เพลง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน		การวัดและการประเมินผล
ครู	นักเรียน	
ชั้นนำ สนทนากับนักเรียนเรื่องอาหารที่เรียนแล้ว หลังจากนั้นครูร้องเพลง What food do you like ? ขั้นสอน 1. ครูบอกจุดประสงค์ในการเรียนว่าต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องใดบ้าง 2. ครูชูบัตรภาพ และบัตรคำเกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่ม และผลไม้ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน อ่านออกเสียงให้นักเรียนฟังคำละ 2-3 ครั้ง แล้วคิดบัตรภาพและบัตรคำบนกระดาน 3. ครูนำคำศัพท์ที่ติดไว้นบนกระดาน มาแต่งประโยค โดยครูอ่านออกเสียงให้นักเรียนฟัง เช่น May / Can I have? Can I have a glass of milk ? May I have a glass of milk ? ครูเขียนรูปประโยค May / Can I have? บนกระดาน	นักเรียนร้องเพลงตาม และเปลี่ยนชื่ออาหารตามที่นักเรียนชอบ 1. นักเรียนศึกษาจุดประสงค์ 2. นักเรียนอ่านออกเสียงตาม และฝึกสังเกตการสื่อความหมายโดยใช้ภาพ 3. นักเรียนนำคำศัพท์ที่ติดไว้นบนกระดานมาแต่งประโยคตามตัวอย่าง โดยครูสุ่มเรียกนักเรียนให้ฝึกพูดทีละคน	สังเกตการร่วมกิจกรรม การอ่านออกเสียงคำ การแต่งประโยคและการอ่านออกเสียงประโยค

กิจกรรมการเรียนการสอน		การวัดและการประเมินผล
ขั้นฝึก 1. ครูให้นักเรียนฝึกพูดสนทนา โดยจับคู่กับเพื่อนสมมติให้เป็นคนเสิร์ฟ และคนสั่งอาหาร โดยใช้รูปประโยค What would you like to order ? และ I would like to have 2. ครูกำหนดให้คนเสิร์ฟอ่านทวนชื่ออาหารและนักเรียนคนอื่น ๆ พูดตาม ขั้นนำไปใช้ 1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มจำแนกหมวดหมู่อาหารตามใบงานที่ 2 2. ครูฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์คำศัพท์แต่ละคำที่เรียนในบทเรียน โดยครูเป็นผู้ชี้แนะ 3. ครูแจกใบงานที่ 3 ให้กับนักเรียนทุกคน	1. นักเรียนเล่นเกม Restaurant Game ที่ละคู่ โยนเปลี่ยนชื่ออาหารที่สั่งตามรายการอาหารที่กำหนดให้ 2. นักเรียนฝึกพูดรายการอาหาร 1. นักเรียนในแต่ละกลุ่มช่วยกันจำแนกหมวดหมู่ของอาหาร เครื่องดื่ม และผลไม้ 2. นักเรียนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนและร่วมกันอภิปรายผลงาน 3. นักเรียนทำแบบฝึกหัด	การร่วมกิจกรรม การตรวจใบงานและการนำเสนอผลงาน การตรวจแบบฝึกหัด

บันทึกผลหลังการสอน

ผลการสอน _____

ปัญหา / อุปสรรค _____

ข้อเสนอแนะ / แนวทางแก้ไข _____

ภาพประกอบ 22 : ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบกิ่งตาราง

ที่มา : พิศ รัตนวิจิตร. (2543). การประยุกต์ทฤษฎีปัญหาสู่การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้.

ระยอง. : เอกสารพัฒนามาตรฐานการศึกษา โรงเรียนวัดเนินเขาดิน. เอกสารอัดสำเนา.

เพลงประกอบแผนการจัดการเรียนรู้

เรื่อง Food

What food do you like? (ทำนองมองเลี้ยว)

What food do you like? What food do you like to eat?

Hamburger Hot dog, and sweet sour pork. I like to eat.

ภาพประกอบ 23 : เพลงประกอบการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
ที่มา : พิศะ รัตนวิจิตร. (2543). การประยุกต์ทฤษฎีพหุปัญญาสู่การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้.
ระยอง. : เอกสารพัฒนามาตรฐานการศึกษา โรงเรียนวัดเนินเขาดิน. เอกสารอัดสำเนา.

ใบงาน 1

Menu

Thai food	American food
fried rice	steak
chicken curry	salad
vegetable soup	sandwich
sweet and sour pork	hamburger
fried pork	hot dog
fried shrimp	Drink
salt eggs	Pepsi
	water
	coffee
	tea

วิธีเล่น

ให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อน ให้คนหนึ่งเป็นคนเสิร์ฟอาหาร และอีกคนหนึ่งเป็นคนสั่งอาหาร โดยใช้บทสนทนาต่อไปนี้

คนเสิร์ฟ What would you like to order?

คนสั่งอาหาร I would like to have.....

ให้คนเสิร์ฟ บอกทวนชื่ออาหารที่สั่งและทุกคนพูดตาม (เป็นการฝึกการพูด)

ภาพประกอบ 24 : ใบงาน 1 ประกอบการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
ที่มา : พระ รัตนวิจิตร. (2543). การประยุกต์ทฤษฎีพหุปัญญาสู่การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้.
ระยอง. : เอกสารพัฒนามาตรฐานการศึกษา โรงเรียนวัดเนินเขาดิน. เอกสารอัดสำเนา.

ใบงาน 2

คำชี้แจง

1. ผู้เรียนเลือกประธาน รองประธานและเลขานุการ
 2. ให้นักเรียนจำแนกหมวดหมู่ของอาหารคาว เครื่องดื่ม ผลไม้
 3. ส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
 4. ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายผลงาน
- นำคำตอบไปนี้เติมตามตารางที่ให้ไว้

durian, coffee, rice, pizza, iced water, noodles, mangosteen, milk, watermelon, fried fish, mangoes and sticky rice, apple, guava, water, tea, fried rice, boiled eggs, sweet and sour pork, hamburger, curry, strawberry, salt eggs

อาหารคาว	เครื่องดื่ม	ผลไม้
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

ภาพประกอบ 25 : ใบงาน 2 ประกอบการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
 ที่มา : พระ รัตนวิจิตร. (2543). การประยุกต์ทฤษฎีพหุปัญญาสู่การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้.
 ระยอง. : เอกสารพัฒนามาตรฐานการศึกษา โรงเรียนวัดเนินเขาดิน. เอกสารอัดสำเนา.

ใบงาน 3

แบบฝึกหัด

เรียงคำที่กำหนดให้ ทำให้เป็นประโยคที่สมบูรณ์

1. fried chicken / I / can / have. / ? /

.....

2. iced water / ma / glass / have / I / of / ? /

.....

3. milk / some / want / I /

.....

4. want / What / you / do / ? /

.....

5. help / I / you / can / ? /

.....

ภาพประกอบ 26 : ใบงาน 3 ประกอบการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
 ที่มา : พิศะ รัตนวิจิตร. (2543). การประยุกต์ทฤษฎีพหุปัญญาสู่การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้.
 ระยอง. : เอกสารพัฒนามาตรฐานการศึกษา โรงเรียนวัดเนินเขาหิน. เอกสารอัดสำเนา.

บทที่ 4

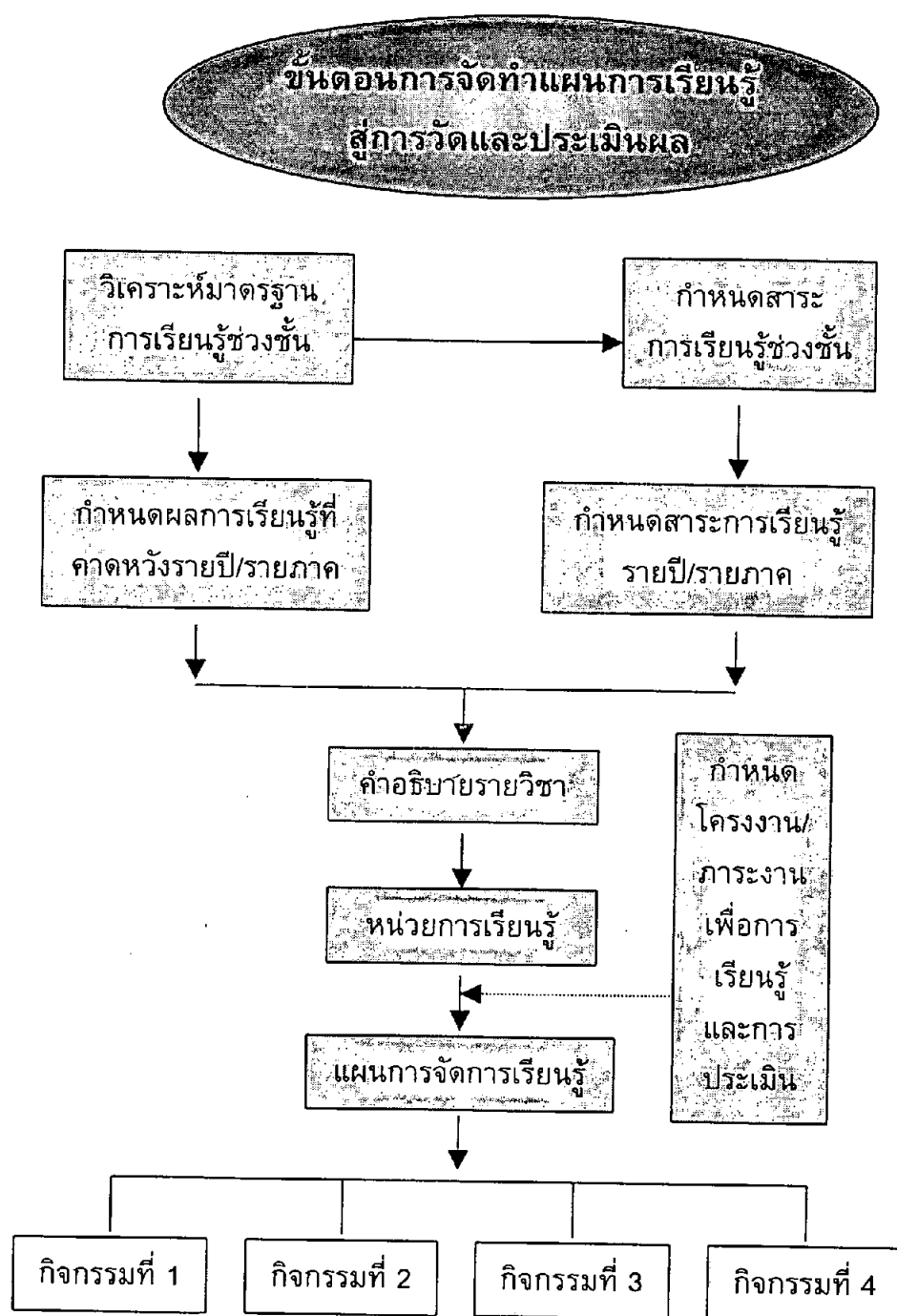
การประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียน

การประเมินผล (Evaluation/Assessment) มี 2 ความหมาย (ระพีพรรณ เอกสุภาพันท์. 2545 : อ้างอิงจากทิตนา แชมมณี และคณะ. : 2544) คือ การประเมินผลที่ตรงกับคำว่า evaluation หมายถึงการพิจารณาตัดสินคุณค่าของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของผู้เรียนด้านต่าง ๆ ที่ได้ทำการวัดผลไว้แล้ว ด้วยเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง การประเมินผลเป็นผลของการตัดสินใจจากผู้ประเมิน ไม่ใช่ผลจากการวัดโดยตรง ส่วนการประเมินที่ตรงกับคำว่า assessment เป็นคำที่นำมาใช้ในการประเมินแนวใหม่ เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถของผู้เรียนด้านต่าง ๆ ทั้งเชิงปริมาณและคุณลักษณะ และนำมาเรียบเรียงอย่างเป็นระบบและให้ครูหรือนักเรียนนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับผู้เรียนหรือประสิทธิภาพในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 คือ เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยการนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนโดยตรง และนำผลไปปรับปรุงแก้ไขการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งนำไปใช้ในการพิจารณาตัดสินความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียนอีกด้วย ซึ่งในสาระและจุดเน้นของการประเมินจะเกี่ยวกับการศึกษา การเรียนรู้ของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และการทดสอบเพื่อพัฒนา และค้นหาศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียน และตรวจสอบว่ากระบวนการเรียนรู้ได้พัฒนาผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ อีกทั้งผลการเรียนของผู้เรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูด้วย ดังนั้นการวัดและประเมินผลการเรียนตามแนวคิดของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 นี้ เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งต้องวัดและประเมินให้ครอบคลุมทุกด้านตามสภาพจริง ซึ่งในการประเมินผลสามารถประเมินระหว่างการเรียนรู้และการสอน และประเมินสรุปรวม การประเมินต้องดำเนินการให้สอดคล้องเหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความถนัด การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูผู้สอนควรใช้วิธีการที่หลากหลายประกอบกัน เพื่อให้ได้หลักฐานเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งจะต้องประเมินอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในฐานะผู้ประเมินมีหน้าที่รับผิดชอบ ปรับปรุงความรู้ความสามารถ และข้อปรับปรุงตนเองให้บรรลุจุดหมายการเรียนรู้

ดังนั้นจะเห็นว่าการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้ผู้สอนได้ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน อีกทั้งเพื่อสนองพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่เน้นการประเมินเพื่อพัฒนาและใช้วิธีการที่หลากหลายควบคู่กันไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้นการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนจึงควรกำหนดแนวทางและวิธีการไว้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การวัดและประเมินผล โดยมีขั้นตอนดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 : 1)

ภาพประกอบ 27 : ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สู่การวัดและประเมินผล
ที่มา : กรมวิชาการ. (2545). เทคนิคการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ. เอกสารประกอบการอบรมการประชุมชี้แจงการวัดและ
ประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

หลักการของการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องอาศัยหลักการประเมินที่ดี ซึ่งประกอบด้วยหลักการต่อไปนี้ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545 : 27 – 37)

1. ต้องการความคิดที่ชัดเจนและสื่อสารเข้าใจ
2. ต้องเป็นการประเมินในระดับชั้นเรียน
3. ผู้ใช้ผลการประเมินที่สำคัญที่สุดคือผู้เรียน
4. จุดหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจนและเหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญในการประเมิน
5. การประเมินเป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง
6. ต้องเข้าใจความรู้สึกส่วนบุคคล
7. การประเมินต้องมีคุณภาพ

หลักการที่ 1 การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องมีความคิดชัดเจนและสื่อสารเข้าใจ

การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องการความคิดที่ชัดเจนและสื่อสารให้เข้าใจได้อย่างแท้จริง การใช้คะแนนบอกผลการประเมินดังกล่าวจำเป็นต้องเข้าใจข้อความจริงที่สำคัญว่า ตัวเลขไม่ใช่วิธีการเพียงวิธีเดียวในการบอกความหมายของผลสัมฤทธิ์ ครูผู้สอนต้องมีความคิดที่ชัดเจนเกี่ยวกับความหมายของความสำเร็จทางวิชาการในชั้นเรียน และการสื่อสารให้มีความหมายที่เป็นผลประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ผู้เรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง และโรงเรียนด้วยการใช้กรอบการประเมินการปฏิบัติพร้อมตัวอย่างการปฏิบัติของผู้เรียน

หลักการที่ 2 การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องเป็นการประเมินในระดับ ชั้นเรียน

ครูผู้สอนใช้การประเมินเพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างและรู้สึกอย่างไรต่อการเรียน ดังนั้นการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงควรเป็นการประเมินระดับชั้นเรียนที่สนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ตั้งแต่เริ่มต้นปีจนถึงสิ้นปีการศึกษา ซึ่งครูผู้สอนได้ดำเนินการอยู่แล้วและดำเนินการควบคู่ไปกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละวัน และมีอิทธิพลอย่างมากในการตัดสินใจของผู้เรียน ครูผู้สอน และพ่อแม่ ผู้ปกครอง

หลักการที่ 3 การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้ใช้ผลการประเมินที่สำคัญที่สุดคือผู้เรียน

สารสนเทศของการประเมินในชั้นเรียนเป็นเหมือนแรงกระตุ้นที่จำเป็น ก่อให้เกิดเป็นพลังสำคัญในระบบการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะถ้าผู้เรียนได้พบหลักฐานที่สื่อแสดงว่า ตนเองมีความสำเร็จแล้ว ผู้เรียนจะสร้างความหวังในความสำเร็จ และคาดหวังความสำเร็จที่สูงขึ้นต่อไป ครูผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อป้องกันความล้มเหลวต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ครูต้องค้นหาวิธีการที่ต่างไปเพื่อทำให้ผู้เรียนมีความหวังต่อความสำเร็จในอนาคต และต้องใช้การประเมินในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อเปิดเผยความสำเร็จต่อผู้เรียน

หลักการที่ 4 การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องมีจุดหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจนและเหมาะสม

ในการประเมินการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ สิ่งสำคัญแรกสุดคือต้องนิยามจุดหมายการเรียนรู้ที่ต้องการประเมินให้ชัดเจนและเหมาะสม ครูไม่สามารถประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างแท้จริงได้ ถ้าครูไม่รู้และไม่เข้าใจว่าจุดหมายการเรียนรู้มีคุณค่าอะไรบ้าง

หลักการที่ 5 การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ถือว่าการประเมินเป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง

การประเมินจัดว่าเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการเรียนและการสอน แม้ว่าในบางครั้งครูใช้การประเมินในลักษณะการตรวจสอบที่เชื่อมต่อกับกระบวนการเรียนการสอนโดยทันทีก็ตาม แต่ครูสามารถปรับเปลี่ยนความคิดให้กระบวนการประเมินกลายเป็นเครื่องมือของการสอนที่มีคุณภาพได้ วิธีที่ดีที่สุดที่ทำได้คือการให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้ร่วมประเมินคนหนึ่ง การนำผู้เรียนเข้ามาเกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ ทำได้ดังนี้

- มาเข้ารับทำการทดสอบและรับเกรด
- เชิญมาให้ข้อคิดเห็นต่อครูในการปรับปรุงแบบทดสอบ
- แนะนำชิ้นงานสำหรับการประเมินเท่าที่จะทำได้
- พัฒนาแบบประเมินจริง
- ช่วยครูสร้างเกณฑ์การให้คะแนน
- สร้างเกณฑ์การให้คะแนนของตนเอง
- ใช้เกณฑ์การให้คะแนนประเมินผลการปฏิบัติของตนเอง
- มีความเข้าใจในวิธีการประเมินและกระบวนการตัดสินผลว่ามีผลกระทบต่อความสำเร็จทางวิชาการอย่างไร
- สามารถเห็นชัดว่า การประเมินตนเองมีความเกี่ยวข้องกับการประเมินของครู และความสำเร็จทางวิชาการของตนเอง

หลักการที่ 6 การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องมีความเข้าใจความรู้สึกส่วนบุคคล

การประเมินเป็นกิจกรรมระหว่างบุคคลชนิดหนึ่ง ดังนั้นในการประเมินที่ต้องใช้ดุลยพินิจของครูในการตัดสินและใช้ความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปเกี่ยวข้อง อาจทำให้ผลการตัดสินมีความลำเอียงเกิดขึ้น การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงขึ้นอยู่กับความเสี่ยงต่อการขาดความแม่นยำถูกต้อง นักเรียนมักจะสามารถควบคุมความรู้สึกในทางที่จะเป็นคนดีในโรงเรียนได้ ถ้ารู้ว่าสามารถประสบผลสำเร็จและรู้สึกว่าสามารถไปสู่ที่หมายของตนเองได้ แต่เขาจะไม่สามารถควบคุมความรู้สึกในการจะเป็นคนดีได้ถ้าเขาไม่เข้าใจความหมายของความสำเร็จ หรือรู้สึกผิดหวังหมดกำลังใจต่อความล้มเหลวของตนเอง การประเมินผลที่ดีต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่จะควบคุมความรู้สึกตนเองได้ ครูต้องพยายามทำให้การประเมินมีคุณภาพสูงสุดทำการสื่อสารผลการประเมินที่มีความไวต่อความรู้สึกและเป็นข้อมูลส่วนตัวและคาดผลล่วงหน้า เพื่อจัดเตรียมความช่วยเหลือที่เฉพาะเจาะจงแก่ผู้เรียนทุกระดับ เมื่อมีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนต่ำลง

หลักการที่ 7 การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องมีคุณภาพสูง

การประเมินที่ดีประกอบด้วยเกณฑ์คุณภาพที่เฉพาะเจาะจงห้าเกณฑ์การประเมินทุกชนิดต้องเป็นไปตามเกณฑ์ทั้งห้าไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ เพราะการเบี่ยงเบนจากเกณฑ์มาตรฐานข้อใดข้อหนึ่งจะทำให้ผลการประเมินเสี่ยงต่อความผิดพลาด วิธีการประเมินที่มีคุณภาพสูงมีเกณฑ์มาตรฐานดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการประเมินชัดเจน
2. จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ชัดเจนและเหมาะสม
3. วิธีการประเมินเหมาะสม
4. สุ่มตัวอย่างการปฏิบัติได้ดี
5. การประเมินต้องแม่นยำปลอดจากความลำเอียงและสิ่งบิดเบือน

ลักษณะสำคัญของการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีลักษณะสำคัญของการประเมินดังนี้ (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2545 : 43 – 44)

1. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่มุ่งรวบรวมสารสนเทศของพัฒนาการและการเรียน
2. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่มุ่งเน้นพัฒนาการที่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัด
3. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่ให้ความสำคัญกับจุดเด่นของผู้เรียน
4. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่เป็นผลพวงมาจากการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่สถานการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง
6. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่อาศัยการปฏิบัติ
7. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่สอดคล้องกลมกลืนกับการเรียนการสอน
8. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่เน้นการเรียนรู้อย่างมีจุดหมาย
9. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับทุกสภาพแวดล้อม
10. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่สามารถให้สภาพเรื่องราวการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียนทั่ว ๆ ไป และกว้างขวาง
11. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ครู และนักเรียน รวมทั้งบุคคลในวิชาชีพอื่น ๆ ตามความจำเป็น

วิธีการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2544 : จ)

1. เป้าหมายที่ต้องการประเมิน ประกอบด้วย

- 1.1 ด้านความรู้ ด้านความคิด และเหตุผล
- 1.2 ด้านทักษะ วิธีการปฏิบัติและการสร้างสรรค์ผลงาน
- 1.3 ด้านสังคม อารมณ์ จิตใจ

ดังนั้นวิธีการวัดและประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ ผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ผลการเรียนรู้ด้านทักษะ กระบวนการ วิธีการปฏิบัติ และการสร้างสรรค์ผลงาน รวมทั้งผลการเรียนรู้ทางด้านสังคม อารมณ์และจิตใจ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้ และใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินภาคปฏิบัติ การประเมินสภาพจริง การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน การประเมินโดยการทดสอบ สังเกต ชักถาม สัมภาษณ์ เป็นต้น

เครื่องมือและวิธีการดังกล่าวสามารถใช้ประเมินผลการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ดังนี้

เครื่องมือ/วิธีการ	ผลการเรียนรู้		
	ความรู้	ทักษะกระบวนการ	คุณธรรมค่านิยม
การชักถาม	/		/
การทดสอบ	/	/	
การสังเกต		/	/
การประเมินสภาพจริง	/	/	/
แฟ้มสะสมงาน	/	/	/
การวัดภาคปฏิบัติ	/	/	/
ฯลฯ			

ภาพประกอบ 28 : แนวทางการกำหนดเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ที่มา : กรมวิชาการ. (2543). เทคนิคการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ. : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. เอกสารอัดสำเนา.

2. วิธีการประเมิน ประกอบด้วยเครื่องมือ และวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งสามารถวัดและประเมินได้จาก

- 2.1 การประเมินจากการสื่อสารส่วนบุคคล
- 2.2 การประเมินจากการปฏิบัติ
- 2.3 การประเมินจากแบบทดสอบ
- 2.4 การประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง
- 2.5 การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน

ซึ่งรายละเอียดในการประเมินของแต่ละวิธีมีรายละเอียดดังนี้

การประเมินจากการสื่อสารส่วนบุคคล บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2544 : 1) ได้กล่าวถึงรายละเอียดไว้ว่า เป็นการรวบรวมข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม รวมทั้งสามารถให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน การสื่อสารส่วนบุคคลสามารถแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

- การถามตอบในชั้นเรียน
- การพบปะพูดคุยกับผู้เรียน
- การพูดคุยกับผู้อื่น
- การอภิปรายในชั้นเรียน
- การสอบปากเปล่า
- การอ่านบันทึกเหตุการณ์ของผู้เรียน
- การเขียนความเห็นในการตรวจการบ้านและแบบฝึกหัดประจำวัน

การประเมินจากการปฏิบัติ บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2544 : 13) ได้กล่าวว่า การประเมินการปฏิบัติเป็นวิธีการประเมินที่ครูมองหมายงาน/กิจกรรมให้ผู้เรียนทำ เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด งาน/กิจกรรมสำหรับการประเมินจะกำหนดให้ผู้เรียนใช้ความรู้และทักษะของตนหลาย ๆ ด้าน แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้สำเร็จตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพหรือไม่ มากน้อยเพียงไร โดยอาศัยดุลยพินิจตัดสินของครูผู้สอน ซึ่งครูสามารถใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการประเมินการปฏิบัติได้แก่

- แบบตรวจสอบรายการ
- แบบประเมินค่าหรือมาตรฐานประเมินค่า
- การประเมินจากสภาพจริงและการประเมินด้วยพอดโฟลิโอ

การประเมินจากแบบทดสอบ บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2544 : 40) ได้กล่าวว่า การประเมินจากแบบทดสอบ ประกอบด้วย 4 ลักษณะ ดังนี้คือ

- ข้อสอบอัตนัย
- ข้อสอบตอบสั้นและเติมคำ
- ข้อสอบเลือกตอบหลายตัวเลือก
- ข้อสอบแบบถูกผิดและจับคู่

การประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง วัฒนาพร ระเบียบทุกซ์ (2542 : 53-54) ได้กล่าวว่า การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่องในด้านความรู้ ความคิด พฤติกรรม วิธีการปฏิบัติและผลการปฏิบัติของผู้เรียน การประเมินลักษณะนี้จะมีประสิทธิภาพเมื่อประเมินการปฏิบัติของผู้เรียนในสภาพที่เป็นจริง วิธีการที่ใช้ประเมิน ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ บันทึกจากผู้เกี่ยวข้องแบบทดสอบวัดความสามารถจริง การรายงานตนเอง และแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio)

ลักษณะที่สำคัญของการประเมินจากสภาพจริง

1. เป็นการประเมินที่กระทำไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลาในทุกสถานการณ์ ทั้งที่โรงเรียน บ้านและชุมชน
2. เป็นการประเมินที่เน้นพฤติกรรม การแสดงออกของผู้เรียนที่แสดงออกมาจริง ๆ
3. เน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเด่นชัด และให้ความสำคัญกับการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน
4. เน้นการประเมินตนเองของผู้เรียน
5. ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์ที่เป็นชีวิตจริง
6. ใช้ข้อมูลที่หลากหลาย มีการเก็บข้อมูลระหว่างการปฏิบัติในทุกด้าน ทั้งที่โรงเรียนบ้าน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง
7. เน้นคุณภาพของผลงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการบูรณาการความรู้ ความสามารถหลาย ๆ ด้านของผู้เรียน
8. เน้นการวัดความสามารถในการคิดระดับสูง (ทักษะการคิดที่ซับซ้อน) เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์
9. ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์เชิงบวก มีการชื่นชม ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน และผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข
10. เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง

การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) วัฒนาพร ระเบียบทุกข์ (2544 : 58 – 63) กล่าวว่าแฟ้มสะสมงาน Portfolio เป็นแนวทางหนึ่งของการประเมินตามสภาพจริงที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถสะท้อนให้เห็นผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างชัดเจน

หลักการสำคัญในการประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน

1. ด้านเนื้อหาวิชา จะต้องสะท้อนความรู้ความเข้าใจ เนื้อหาวิชา ทักษะความสามารถ และคุณลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ด้านการเรียนการสอน จะต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้และผลงานของผู้เรียนโดย
 - เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ หรืองาน และตรวจสอบปรับปรุงด้วยตนเอง รวมทั้งมีการประเมินตนเอง
 - เน้นบรรยากาศการเรียนรู้อย่างอิสระ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา ให้คำชี้แนะกระตุ้น สร้างขวัญและกำลังใจ
3. ด้านความเสมอภาค คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านความสามารถ วิธีการเรียนและความหลากหลายทางสติปัญญา โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพของบุคคลไปสู่เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดให้สูงสุดตามความสามารถของแต่ละบุคคล

วัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน (Student Portfolio)

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในมิติต่าง ๆ (Multidimension)
2. เพื่อแสดงความก้าวหน้าของพัฒนาการผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความคิดรวบยอด กระบวนการ ทักษะและเจตคติ
3. เพื่อให้มีความสำคัญกับสิ่งที่ผู้เรียนพยายามและเรียนรู้
4. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน ครูและผู้ปกครอง

ขั้นตอนและวิธีการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานของผู้เรียน

ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน ประกอบด้วย
 - 1) ครูศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร สภาพแวดล้อมของโรงเรียน สอบถามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และครู
 - 2) กำหนดเป้าหมายของการเรียนการสอน และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของผู้เรียน
 - 3) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ภาระงานการเรียนรู้ กระบวนการวัดและประเมินผล แผนและรูปแบบการบันทึกผลการประเมิน
 - 4) จัดทำแผนการสอนตามจุดประสงค์ โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สื่อ วิธีการและเครื่องวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสม
 - 5) เตรียมความพร้อมผู้เรียนในเรื่องจุดประสงค์การเรียนรู้ รูปแบบการดำเนินกิจกรรม วิธีการวัดและการประเมินผล และแนวปฏิบัติในการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย
 - 1) ครูดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการสอน
 - 2) ผู้เรียนปฏิบัติตามภาระงานที่กำหนดในกิจกรรม
 - 3) ดำเนินการวัดและประเมินผลงาน หรือชิ้นงานตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนด โดยผู้เรียน เพื่อนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมประเมินผลงาน
3. การเก็บรวบรวมและคัดเลือกผลงาน ประกอบด้วย
 - 1) ผู้เรียนเก็บรวบรวมผลงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ประเภทของงาน เนื้อหา หรือลำดับความต่อเนื่อง ตามระยะเวลาที่กำหนด
 - 2) ผู้เรียนคัดเลือกผลงาน โดยคัดเลือกด้วยตนเองหรือร่วมกับผู้อื่น
4. การสะท้อนความคิดเห็นและการประเมินผลงาน ประกอบด้วย
 - 1) การสะท้อนความคิดเห็นที่มีต่อผลงาน โดยผู้เรียนแสดงความรู้สึกที่มีต่อผลงานกระบวนการทำงาน ประโยชน์ที่ได้รับจากการผลิตชิ้นงาน และข้อคิดเห็นอื่น ๆ
 - 2) ประเมินแฟ้มสะสมผลงานโดยเพื่อน ครูผู้สอนและผู้ปกครอง
5. การนำเสนอผลงานในโอกาสต่าง ๆ

โครงสร้างของแฟ้มสะสมผลงาน

ประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญ ดังนี้

1. ส่วนนำ ประกอบด้วย ปก คำนำ สารบัญ ประวัติผู้เรียน
2. ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย รายงานสรุปผลงานในแฟ้ม ตัวอย่างผลงานที่คัดเลือกแล้ว และแบบสรุปความคิดเห็นของครู
3. ส่วนข้อมูลเพิ่มเติม เช่น รายชื่อหนังสือหรือแหล่งค้นคว้าความคิดเห็นหรือความรู้เพื่อการเรียนการสอน ข้อมูลจากแบบบันทึกต่าง ๆ เช่น แบบบันทึกการปฏิบัติงาน เกณฑ์การประเมินผลงานหรือประเมินแฟ้ม ข้อมูลการประเมินของครู ของเพื่อน หรือผู้ปกครอง ข้อมูลการประเมินตนเองของผู้เรียน และผลการทดสอบ

เกณฑ์การประเมินหรือแนวทางการให้คะแนน

เกณฑ์การประเมินเป็นสิ่งสำคัญของการประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสม ผลงานต้องชัดเจนและสามารถสะท้อนคุณภาพของผลงานได้ ดังนั้นจะใช้ เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Rubric Assessment) โดยบรรยายคุณภาพของงานที่แสดงความสามารถของผู้เรียนเป็นมาตรวัด (Scale)

ประเด็นที่ควรเน้นในการประเมิน ประกอบด้วย

1. ความเข้าใจในความคิดรวบยอด
2. กระบวนการหรือขั้นตอนที่ใช้
3. ทักษะการแก้ปัญหา
4. การสื่อความหมาย
5. ผลสำเร็จของงาน

ลักษณะการให้คะแนน มี 2 แบบ คือ

1. การให้คะแนนเป็นภาพรวม (Holistic Score) คือการให้คะแนนโดยดูภาพรวมของชิ้นงานว่ามีความคิดรวบยอด การสื่อความหมาย กระบวนการที่ใช้และผลงานเป็นอย่างไรแล้วบรรยายคุณภาพของงานเป็นระดับ

2. การให้คะแนนเป็นรายองค์ประกอบ (Analytic Score) คือ การให้คะแนนโดยพิจารณาแต่ละองค์ประกอบของงาน และบรรยายคุณภาพของงานแต่ละองค์ประกอบเป็นระดับ

ข้อควรคำนึงในการสร้างเกณฑ์การประเมิน

ในการสร้างเกณฑ์สำหรับตัดสินแฟ้มสะสมผลงาน ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. ประเมินรวมหรือแยกเป็นรายชิ้น
 2. คุณลักษณะใดบ้างที่สามารถสะท้อนภาพรวมของจุดประสงค์การประเมิน
 2. การให้น้ำหนักชิ้นงาน
 3. บทบาทของการประเมินตนเอง ประเมินโดยผู้ปกครอง ผู้สนใจและเพื่อน
- ขั้นตอนการจัดทำเกณฑ์การประเมิน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

1. กำหนดนิยามคุณภาพ
 - 1) กำหนดทักษะที่ต้องการวัด
 - 2) กำหนดนิยามตัวอย่าง

2. เลือกมาตรวัด
 - 1) เชิงปริมาณ
 - 2) เชิงคุณภาพ
3. กำหนดมาตรฐานคุณภาพ
 - ระดับ 4 หมายถึง งานยอดเยี่ยม
 - ระดับ 3 หมายถึง งานดี
 - ระดับ 2 หมายถึง งานพอใช้
 - ระดับ 1 หมายถึง งานต้องปรับปรุง

วิธีการประเมินแฟ้มสะสมผลงาน

1. การประเมินตนเองของผู้เรียน เป็นกระบวนการที่สำคัญประการหนึ่งของแฟ้มสะสมผลงาน การประเมินตนเองเป็นการให้ข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งเป็นการสะท้อนภาพการทำงานของผู้เรียน คุณค่าผู้เรียนที่ได้จากการจัดทำแฟ้มงาน เวลาที่ใช้ทำงาน วิธีการทำงาน ความรู้สึก ความต้องการ ตลอดจนอุปสรรคในการทำงาน ครูอาจให้ผู้เรียนเขียนบรรยายความรู้สึกของตนที่มีต่องานที่ทำไปแล้ว หรือครูอาจให้ผู้เรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1.1 คุณภาพงานที่นักเรียนทำเป็นอย่างไรบ้าง
- 1.2 เนื้อหาใดที่นักเรียนยังไม่เข้าใจ
- 1.3 นักเรียนได้ประโยชน์อะไรจากการทำงานชิ้นนี้
- 1.4 ในการทำงานนักเรียนพบอุปสรรคอะไรบ้าง
- 1.5 เวลาที่นักเรียนใช้ทำงานมากหรือน้อยเพียงใด
- 1.6 นักเรียนมีวิธีการทำงานอย่างไร
- 1.7 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำงานครั้งต่อไป
2. การประเมินของครู
 - 2.1 ครูประเมินชิ้นงานตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด
 - 2.2 ครูประเมินเป็นภาพรวม (holistic scoring)
3. การประเมินของกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพื่อน ผู้ปกครอง ฯลฯ

การตรวจสอบแฟ้มสะสมงาน

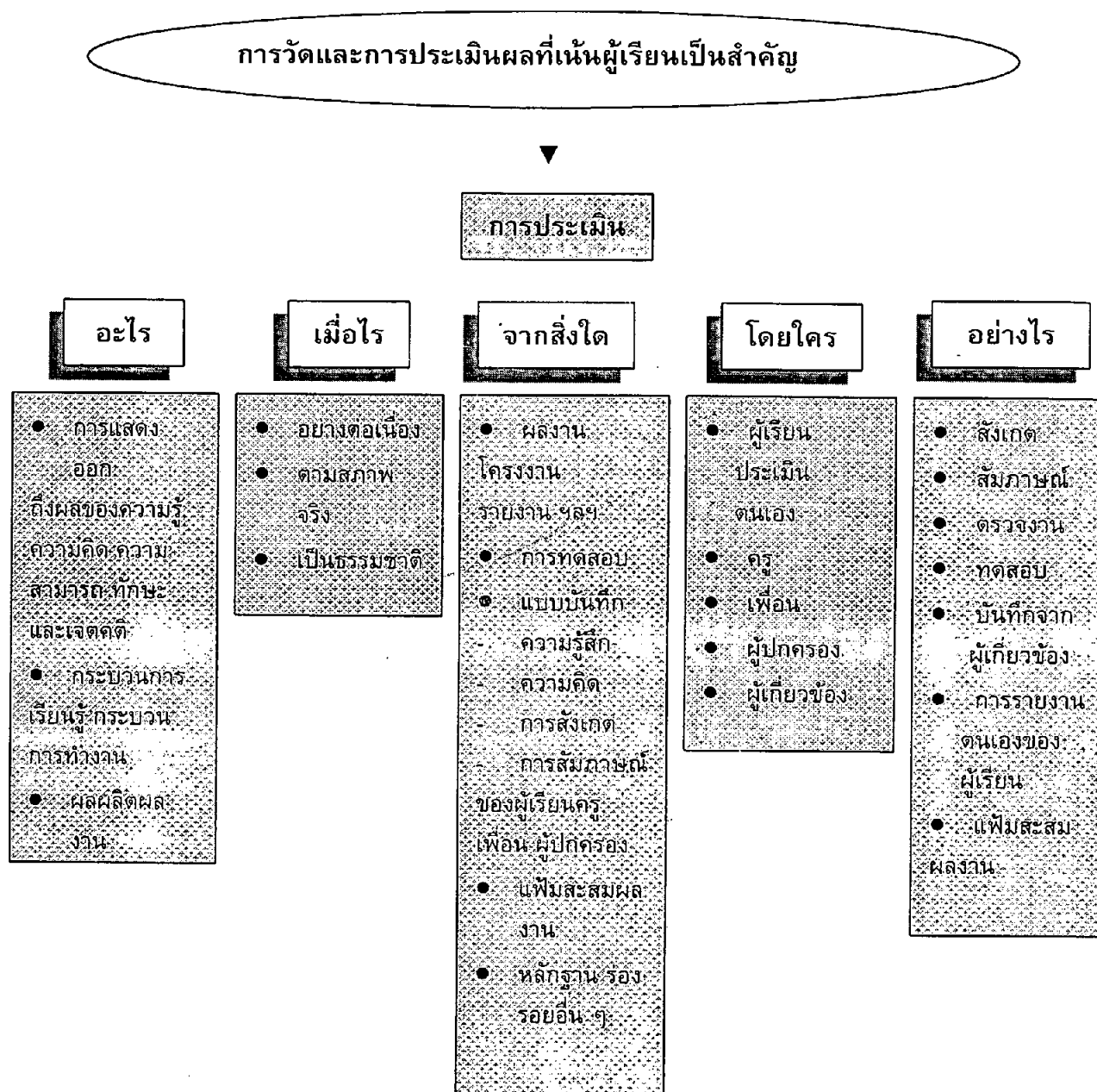
ครูควรตรวจสอบแฟ้มสะสมงานอยู่เสมอ โดยพิจารณาจากประเด็นต่อไปนี้

1. งานนั้นผู้เรียนทำเอง คิดเองหรือไม่
2. กระบวนการทำงานมีคุณภาพเพิ่มขึ้นหรือไม่
3. ปฏิบัติได้จริงหรือไม่
4. การจัดการดีหรือไม่
5. มีผลต่อการพัฒนาผู้เรียนมากน้อยเพียงใด

ข้อดีการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน

1. เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการปฏิบัติจริง สอนให้ผู้เรียนทำได้มากกว่าจำได้ เพราะความคงทนของการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงประมาณ 75 – 90%
2. เป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แล้วเก็บสะสมผลงานในแฟ้มเหมาะกับการศึกษาในกระแสโลกปัจจุบัน ที่มีความรู้ใหม่เกิดขึ้นมากมายตลอดเวลา
3. เป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้เรียนมีฐานะเป็นผู้ประเมินมิใช่ผู้ถูกประเมิน
4. รวมกระบวนการสอน การเรียน และการวัดเข้าด้วยกัน จึงเป็นการประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียน
5. เป็นการประเมินผลความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่าการใช้แบบทดสอบความรู้
6. ผู้เรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น และมุ่งมั่นพัฒนาการทำงานให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น
7. สร้างนิสัยการทำงาน ทำให้ผู้เรียนภาคภูมิใจในความสำเร็จของคน เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพประกอบ 29 : แนวคิดการวัดและการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ที่มา : วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : บริษัทแอล ที เพรสจำกัด : 54.

จากแนวทางการกำหนดเครื่องมือวัดและประเมินผลจะเห็นว่าสามารถใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญฉบับนี้ ผู้จัดทำขอเสนอเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเพื่อครูจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการเรียนในระดับชั้นเรียนดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์ / แบบบันทึกการพูดคุยกับนักเรียน
2. แบบบันทึกประจำวัน
3. แบบบันทึกการทำงานกลุ่ม
4. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
5. แบบประเมินผลงาน / โครงการงาน
6. แบบประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง
7. แบบประเมินแฟ้มสะสมงาน
8. แบบสะท้อนความคิดเห็นของนักเรียนต่อผลงาน

ตัวอย่างเครื่องมือและวิธีการประเมิน

1. แบบสัมภาษณ์ / แบบบันทึกการพูดคุยกับนักเรียน

แบบจดบันทึกผลการพูดคุยกับนักเรียน	
ชื่อนักเรียน : ด.ช.กฤตธีธัช	ชั้น ป.4/2
วัน เดือน ปีที่บันทึก : 5 ก.พ. 2544	ที่ห้องเรียนในชั่วโมงวิทยาศาสตร์
จากการพูดคุยกับ ด.ช.กฤตธีธัช ในชั่วโมงวิทยาศาสตร์ ได้ข้อมูลว่า กฤตธีธัชชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์มากที่สุด เขาชอบอ่านหนังสือประวัติของนักวิทยาศาสตร์ แล้วเล่าให้ครอบครัวฟังเป็นประจำในระหว่างนั่งรถเดินทางกลับบ้าน เขารู้จักชื่อนักวิทยาศาสตร์ของโลกหลายคน เช่น มาตามคูรี ไอแซค นิวตัน โทมัส อันวา เอดิสัน ไชวเดอร์ นอกจากนั้นเขายังเล่าถึงความสามารถพิเศษว่าสามารถเล่นเปียโน ไวโอลิน เมโลเดียน ระนาด และขลุ่ย การกำหนดให้ทำงานโครงการเป็นกลุ่ม บางครั้งเพื่อนไม่รับผิดชอบไม่ยอมช่วยทำงานกลุ่ม ควรเปลี่ยนคนในกลุ่มทุกครั้ง อย่าให้เลือกกันเอง เพราะคนขยันจะจับกลุ่มกัน ทำให้คนไม่ขยันมากองรวมกันอีกกลุ่มหนึ่ง	

ภาพประกอบ 30 : แบบสัมภาษณ์ / แบบบันทึกการพูดคุยกับนักเรียน

ที่มา : บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2544). รายงานการวิจัยการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

วัฒนาพานิช. : 52.

2. แบบบันทึกประจำวัน อาจเขียนเกี่ยวกับการเรียนของผู้เรียนหรือการบันทึกอาจให้ผู้เรียนเป็นผู้บันทึกเฉพาะเรื่อง เช่น บันทึกความดี จะสามารถสะท้อนภาพพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2.1 แบบบันทึกประจำวันเกี่ยวกับการเรียนของผู้เรียน

ตัวอย่างการเขียนบันทึกประจำวัน	
ชื่อนักเรียน....ด.ช.ภิญญรัฐ...ชั้น... ป.4/2....	
วัน เดือน ปี	บันทึกของครูผู้สอน
13 ม.ค. 44	วันนี้ครูให้ฝึกทบทวนข้อเสร็จแล้วนำไปกินได้ สนุกดี น่าจะทำอย่างนี้บ่อย ๆ
14 ม.ค. 44	ครูให้ทำโครงการเป็นกลุ่ม ประชุมตกลงกันแล้ว แต่เพื่อนก็ยังไม่ทำส่วนที่รับผิดชอบ งานนี้ฉันคงต้องเหนื่อยทำคนเดียวอีกแล้ว

ภาพประกอบ 30 : แบบสัมภาษณ์ / แบบบันทึกการพูดคุยกับนักเรียน

ที่มา : บุญเชิด ภิญโญนนท์พงษ์. (2544). รายงานการวิจัยการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. วัฒนาพานิช. : 65.

2.2 แบบบันทึกความดีประจำวัน

ตัวอย่างการเขียนบันทึกความดีประจำวัน		
ชื่อนักเรียน....ด.ช.กฤตธีรัช...ชั้น... ป.4/2....		
วัน เดือน ปี	บันทึกของครูผู้สอน	ผู้เห็น/ผู้ได้รับ
13 ม.ค. 44	แยกเสื้อผ้าที่ใส่แล้ว เพื่อเตรียมซัก	
14 ม.ค. 44	ช่วยอธิบายการบ้านน้อง	
15 ม.ค. 44	ปิดประตูรถ กวาดบ้าน ถูบ้าน	

ภาพประกอบ 31 : แบบบันทึกประจำวัน

ที่มา : บุญเชิด ภิญโญนนท์พงษ์. (2544). รายงานการวิจัยการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. วัฒนาพานิช. : 65.

3. แบบบันทึกการทำงานกลุ่ม

แบบบันทึกการทำงานกลุ่ม

กลุ่ม.....ชั้น.....วิชา.....
วัน.....เดือน.....พ.ศ.....

1. การแบ่งหน้าที่.....
.....
.....
2. ขั้นตอนการทำงาน.....
.....
.....
3. การให้ความร่วมมือในการทำงาน.....
.....
.....
4. ปัญหาและอุปสรรค.....
.....
.....
1. วิธีแก้ปัญหา.....
.....
.....
2. ผลการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับใด (กลุ่มประเมินตนเอง)
☐ ดีมาก ☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ ปรับปรุง

ภาพประกอบ 32 : แบบบันทึกการทำงานกลุ่ม

ที่มา : กรมวิชาการ. (2543). การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว : 61.

4. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม.....ชื่อผู้ประเมิน.....

ใบงานที่.....เรื่อง.....

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินใส่ตัวเลขลงในช่องตามความเป็นจริง

3 หมายถึง ดีมาก

2 หมายถึง พอใช้

1 หมายถึง ควรปรับปรุง

ชื่อสมาชิก รายการ	1.....			2.....			3.....			4.....			5.....			รวม	ร้อยละ
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1		
1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน																	
2. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่																	
3. การให้ความร่วมมือในการทำงาน																	
4. การแสดงความคิดเห็น																	
5. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น																	
6. การเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ																	
7. ความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย																	
รวม																	
ร้อยละ																	

เกณฑ์การประเมิน	
ร้อยละ 80 ขึ้นไป	ระดับ ดีมาก
ร้อยละ 70 - 79	ระดับ ดี
ร้อยละ 60 - 69	ระดับ พอใช้
ต่ำกว่าร้อยละ 60	ระดับ ควรปรับปรุง

ลงชื่อ.....

ผู้ประเมิน

วันที่ประเมิน...../...../.....

หมายเหตุ

ภาพประกอบ 33 : แบบบันทึกพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ที่มา : กรมวิชาการ. (2543). การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ.

กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว : 62.

5. แบบประเมินผลงาน / โครงการ

5.1 แบบประเมินผลงาน / โครงการแบบที่ 1

แบบประเมินผลงาน (แบบที่ 1)

ชื่อนักเรียน / ครูผู้ประเมิน

.....

เรื่อง.....

คำชี้แจง : ให้ใส่ตัวเลขในช่องตามเกณฑ์การให้คะแนน (ดังแนบ)

รายการ กลุ่มที่	ความเหมาะสมของข้อมูล					การคำนวณถูกต้องตามขั้นตอน					ผลงานสอดคล้องกับจุดประสงค์					วิธีการนำเสนอผลงาน					ความสมบูรณ์ของผลงาน					รวม	ร้อยละ
	4	3	2	1	0	4	3	2	1	0	4	3	2	1	0	4	3	2	1	0	4	3	2	1	0		
1.																											
2.																											
3.																											
รวม																											
ร้อยละ																											

เกณฑ์การประเมิน	
ร้อยละ 80 ขึ้นไป	ระดับ ดีมาก
ร้อยละ 70 – 79	ระดับ ดี
ร้อยละ 60 – 69	ระดับ พอใช้
ต่ำกว่าร้อยละ 60	ระดับ ควรปรับปรุง

ลงชื่อ.....

ผู้ประเมิน

วันที่ประเมิน...../...../.....

ภาพประกอบ 34 : แบบประเมินผลงาน / โครงการแบบที่ 1

ที่มา : กรมวิชาการ. (2543). การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ.

กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว : 63.

5.2 แบบประเมินผลงาน / โครงการแบบที่ 2

แบบประเมินผลงาน / โครงการ (แบบที่ 2)

ชื่อนักเรียน / ครูผู้ประเมิน.....

เรื่อง.....

คำชี้แจง : ให้ใส่ตัวเลขในช่องตามเกณฑ์การให้คะแนน

รายการ กลุ่มที่	การประยุกต์ ใช้					การคิดคำนวณ					การสื่อสาร					การคิดสร้าง สรรค์					การทำงานกลุ่ม					รวม	ร้อยละ
	4	3	2	1	0	4	3	2	1	0	4	3	2	1	0	4	3	2	1	0	4	3	2	1	0		
1.																											
2.																											
3.																											
รวม																											
ร้อยละ																											

เกณฑ์การประเมิน	
ร้อยละ 80 ขึ้นไป	ระดับ ดีมาก
ร้อยละ 70 – 79	ระดับ ดี
ร้อยละ 60 – 69	ระดับ พอใช้
ต่ำกว่าร้อยละ 60	ระดับ ควรปรับปรุง

ลงชื่อ.....

ผู้ประเมิน

วันที่ประเมิน...../...../.....

ภาพประกอบ 35 : แบบประเมินผลงาน / โครงการแบบที่ 2

ที่มา : กรมวิชาการ. (2543). การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ.

กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว : 66.

6. แบบประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

แบบประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ชื่อ.....วัน / เดือน / ปี ที่ประเมิน.....

รายการ	จริงมากที่สุด	จริง	ไม่จริง
นิสัยในการทำงาน 1. มีการวางแผนการทำงาน 2. ทำงานเสร็จทันตามกำหนดเวลา 3. มีความตั้งใจในการทำงาน 4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5. ขอความช่วยเหลือเมื่อมีความจำเป็น			
ทักษะการเรียนรู้ 1. ใช้เวลาคุ้มค่า 2. มีความตั้งใจเรียน 3. มีการจดบันทึกที่ดี 4. มีการทบทวนความรู้และสรุป			
ทักษะทางสังคม 3. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4. มีการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล 5. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 6. มีลักษณะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี			

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....ผู้ประเมิน

☐ ตนเอง☐ เพื่อน☐ ครู

ภาพประกอบ 36 : แบบประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ที่มา : กรมวิชาการ. (2543). การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ.

กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว : 59.

7. แบบประเมินแฟ้มผลงาน

แบบประเมินแฟ้มผลงาน

ชื่อแฟ้ม.....

ชื่อนักเรียน.....

เกณฑ์	ไม่ถึงเกณฑ์ ที่คาดหวัง	ถึงเกณฑ์ที่ คาดหวัง	เหนือเกณฑ์ ที่คาดหวัง	คะแนนรวม	ข้อเสนอแนะ
รายการประเมิน	(1)	(2)	(3)		
การจัดการ - การสร้างสรรค์ปก - การประเมินตนเอง - ความสมบูรณ์ของรายการ และการนำเสนอ ความประทับใจ - การวางรูปแบบ - ศิลป์ - ความคิดสร้างสรรค์ หลักฐานแสดงความเข้าใจ - ความรู้ในเนื้อหาวิชา - การสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ - แนวคิดประยุกต์ใช้					

เกณฑ์การให้คะแนน

รวม.....คะแนน

ระดับ ดี (22 – 27 คะแนน)

ระดับ พอใช้ (16 – 21 คะแนน)

ระดับ ปรับปรุง (9 – 15 คะแนน)

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ภาพประกอบ 37 : แบบประเมินแฟ้มผลงาน

ที่มา : กรมวิชาการ. (2543). การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ.

กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว : 67.

8. แบบสะท้อนความคิดเห็นของนักเรียนต่อผลงาน

แบบสะท้อนความคิดเห็นของนักเรียนต่อผลงาน

ชื่อชิ้นงาน

1. เหตุผลที่เลือกชิ้นงานนี้เข้าแฟ้ม.....
.....
.....
2. งานชิ้นนี้นักเรียนประเมินว่าควรได้คะแนนเท่าใด (คะแนนเต็ม 10 คะแนน) และบอกเหตุผล
.....
.....
.....
3. จุดเด่น จุดด้อยของชิ้นงานนี้มีอะไรบ้าง.....
.....
.....
4. ถ้าจะปรับปรุงงานให้ดีขึ้นควรปรับปรุงอย่างไร.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ความคิดเห็นของครู

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพประกอบ 38 : แบบสะท้อนความคิดเห็นของนักเรียนต่อผลงาน

ที่มา : กรมวิชาการ. (2543). การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว : 60.

เกณฑ์การประเมิน (Rubric)

เกณฑ์การประเมินเป็นหัวใจสำคัญของการประเมิน เป็นแนวทางในการตรวจให้คะแนน/ระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน การกำหนดจึงต้องมีความชัดเจนและสามารถสะท้อนระดับความรู้ความสามารถ คุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

ในการกำหนดเกณฑ์การประเมิน ต้องประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. ประเด็นที่จะประเมิน (Criteria)
2. ระดับความสามารถ (Performance Level)
3. การบรรยายคุณภาพของแต่ละระดับความสามารถ (Quality description)

การกำหนดเกณฑ์การประเมินมี 2 แบบ คือ

1. การกำหนดเกณฑ์โดยภาพรวม (Holistic Score) เป็นการให้คะแนนโดยพิจารณาผลงานในภาพรวมว่ามีคุณภาพในระดับใดบ้าง

2. การกำหนดเกณฑ์โดยจำแนกสิ่งที่จะประเมินออกเป็นประเด็น ๆ (Analytic Score) ให้คะแนนตามระดับคุณภาพของแต่ละประเด็น แล้วนำคะแนนจากประเด็นทั้งหมดมารวมกัน

วิธีเขียนเกณฑ์การประเมิน (Rubric)

ให้พิจารณาดังนี้

1. เนื้อหาหรือหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ ตรงกับมาตรฐานการเรียนรู้ข้อใด
2. ประเด็นที่นำมาประเมินบ่งบอกได้ว่าเป็นคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ข้อใด
3. จัดทำกรอบการประเมินที่ครอบคลุมประเด็นที่จะนำมาประเมิน
4. อธิบายการแสดงออกถึงระดับความสามารถตามประเด็นที่กำหนดเป็นระดับ ๆ
5. ทดลองหาความชัดเจนโดยผู้เชี่ยวชาญและกับผู้เรียน (ถ้าผู้เรียนเข้าใจอาจช่วยผู้สอนสร้าง Rubric ได้)
6. หาจุดแข็ง จุดอ่อนของ Rubric หลังจากนั้นนำไปใช้ตัดสินผลงานของผู้เรียนแล้ว
7. ทบทวน ปรับปรุง Rubric ที่จำเป็น

ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนน

1. ความเหมาะสมของข้อมูล

ได้ 4 คะแนน เมื่อมีจำนวนข้อมูลเพียงพอและเหมาะสม

ได้ 3 คะแนน เมื่อมีจำนวนข้อมูลเพียงพอ แต่ไม่เหมาะสมเท่าที่ควร

ได้ 2 คะแนน เมื่อมีจำนวนข้อมูลไม่เพียงพอ แต่เหมาะสม

ได้ 1 คะแนน เมื่อมีจำนวนข้อมูลไม่เพียงพอ และไม่เหมาะสม

ได้ 0 คะแนน เมื่อไม่มีข้อมูล

2. การคำนวณถูกต้องตามขั้นตอน

ได้ 4 คะแนน	เมื่อคำนวณถูกต้องทุกค่าทุกขั้นตอน
ได้ 3 คะแนน	เมื่อคำนวณถูกต้องเป็นส่วนใหญ่
ได้ 2 คะแนน	เมื่อคำนวณถูกต้องเป็นส่วนน้อย
ได้ 1 คะแนน	เมื่อมีการคำนวณ
ได้ 0 คะแนน	เมื่อไม่มีการคำนวณ

3. ผลงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ได้ 4 คะแนน	เมื่อใช้ความรู้ตามจุดประสงค์ทุกขั้นตอน
ได้ 3 คะแนน	เมื่อใช้ความรู้ตามจุดประสงค์เป็นส่วนใหญ่
ได้ 2 คะแนน	เมื่อใช้ความรู้ตามจุดประสงค์เป็นส่วนน้อย
ได้ 1 คะแนน	เมื่อไม่ได้ใช้ความรู้ตามจุดประสงค์
ได้ 0 คะแนน	เมื่อไม่มีผลงาน

4. ความสมบูรณ์ของผลงาน (คะแนนเต็ม 4 คะแนน)

- นำเสนอตามรูปแบบของรายงาน
- ความถูกต้องชัดเจนในการเขียนหรือพิมพ์
- การจัดรูปเล่มได้เหมาะสม
- มีแผนการปฏิบัติงาน

ได้ 4 คะแนน	เมื่อมี 4 รายการ
ได้ 3 คะแนน	เมื่อมี 3 รายการ
ได้ 2 คะแนน	เมื่อมี 2 รายการ
ได้ 1 คะแนน	เมื่อมี 1 รายการ
ได้ 0 คะแนน	เมื่อไม่มีรายงานส่ง

5. วิธีการนำเสนอผลงาน (คะแนนเต็ม 4 คะแนน)

ได้ 4 คะแนน เมื่อนำเสนอด้วยวิธีการที่กระชับ ชัดเจน เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ไม่สับสน วากวน คำนวณถูกต้องตามหลักวิชาทุกขั้นตอน มีความคิดสร้างสรรค์ การนำเสนอน่าสนใจ (น้ำเสียง ชัดเจน มีความเชื่อมั่น กระตือรือร้น เตรียมเนื้อหา สื่ออุปกรณ์ครบถ้วน การใช้ภาษาถูกต้องตาม อักษรวิธี ออกเสียงควบกล้ำถูกต้องทุกคำ)

ได้ 3 คะแนน เมื่อนำเสนอด้วยวิธีการที่ชัดเจน ตามลำดับขั้นตอนที่ต่อเนื่อง คำวนถูกต้องตามหลักวิชาเกือบทุกขั้นตอน มีความคิดสร้างสรรค์ (นำเสนอด้วยน้ำเสียงที่มีความเชื่อมั่น กระตือรือร้น เตรียมเนื้อหา สื่อ อุปกรณ์ได้ไม่สมบูรณ์นัก การใช้ภาษาบางครั้งอาจจะมีการผิดเพี้ยนไปบ้าง)

ได้ 2 คะแนน เมื่อนำเสนอตามลำดับขั้นตอน สื่อความหมายได้พอสมควร คำวนถูกต้องตามหลักวิชาการ อาจจะมีการผิดพลาดบ้าง (กระตือรือร้น มีร่องรอยของการเตรียมสื่ออุปกรณ์)

ได้ 1 คะแนน เมื่อนำเสนออย่างไม่มีลำดับขั้นตอน ไม่มีความตั้งใจที่จะนำเสนอผลงาน (ไม่มี การเตรียมการที่จะนำเสนอผลงาน ผู้นำเสนอถูกกำหนดอย่างไม่รู้ตัว)

ได้ 0 คะแนน เมื่อไม่มีผลงาน (ไม่มีใครออกมาเสนอผลงาน)

หมายเหตุ : ข้อความในวงเล็บ หมายถึง การพิจารณาเมื่อมีการนำเสนอด้วยวิธีการพูดหน้าชั้นหรือ ร่วมกันอภิปราย

การบันทึกผลการประเมิน

ข้อมูลการประเมินผลการเรียน ทั้งจากการประเมินระหว่างเรียน ผลงาน และการทดสอบ ในโอกาสต่าง ๆ จะนำไปบันทึกในแบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ปพ.5) อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เพื่อใช้เป็นหลักฐานสำหรับการประมวลผล และจัดกิจกรรมปรับปรุงพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคลและรายงานผลให้ผู้ปกครองทราบ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

**พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4
แนวการจัดการศึกษา**

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

หมวด 4

แนวทางการจัดการศึกษา

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

(4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

(5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง

(4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬา และนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่น อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ภาคผนวก ข

ระเบียบปฏิบัติและหน้าที่ครูในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยฯ

ระเบียบปฏิบัติและหน้าที่ครูในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยฯ

หมวดที่ 1 หน้าที่และความรับผิดชอบ

1. ผู้รับใบอนุญาต หรือผู้ลงนามแทนผู้รับใบอนุญาตเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในโรงเรียน
2. ผู้จัดการเป็นผู้มีหน้าที่ดูแล และรับผิดชอบกิจการทั่วไปของโรงเรียน และดูแลปกครองครูใหญ่ ครู และนักเรียนในโรงเรียน
3. ครูใหญ่ เป็นผู้รับผิดชอบในด้านวิชาการของโรงเรียน และเป็นผู้ดูแลปกครองครู และนักเรียนของโรงเรียน
4. ชีสเตอร์และครูคาทอลิก เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการสอนคำสอน การฟื้นฟูจิตใจ จริยธรรม ในโรงเรียน
5. ครูหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ จะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยฝ่ายบริหารในตำแหน่งงานนั้น ๆ ที่จะปฏิบัติงานในความรับผิดชอบโดยขึ้นอยู่กับผู้บริหารและหรือความรับผิดชอบของหัวหน้าสถานศึกษา
6. ครูหัวหน้าระดับชั้นจะเป็นผู้รับผิดชอบประสานงานดูแลในระดับชั้นในทุกกรณี
7. ครูหัวหน้าหมวด เป็นผู้มีหน้าที่ประสานงานกับฝ่ายวิชาการ ดูแลและพัฒนางานหมวดวิชา
8. คณะครูจะเป็นผู้ร่วมงานกับคณะกรรมการบริหารของโรงเรียนตามตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย เพื่อทำงานของโรงเรียนจะได้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยในทุกด้าน ครูทุกคนพึงปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการทำงานของครูใหญ่ และครูโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2526

หมวดที่ 2 ความประพฤติวินัยจรรยาบรรณของครู

1. ครูพึงตระหนักว่า ในฐานะที่เป็นผู้อบรมสั่งสอน ครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ตั้งมั่นในคุณธรรม เปี่ยมด้วยจรรยาบรรณครู แสดงตนเป็นศาสนิกชนที่เชื่อมั่นในศาสนาของตน ครูคาทอลิกพึงดำเนินชีวิตคริสตชนที่ดี
2. ครูพึงแต่งกายให้เรียบร้อย สุภาพ และถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน
3. ครูพึงปฏิบัติตนตามระเบียบคุรุสภาว่าด้วยมารยาทและวินัยตามระเบียบประเพณีครู พ.ศ. 2539
4. ครูพึงปฏิบัติต่อบุคคลอื่นโดยสุภาพเรียบร้อย ไม่ยินยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่ไม่ว่าทางตรงทางอ้อมเพื่อหาผลประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย
5. ครูพึงใช้อำนาจในทางที่ผิด ไม่ว่าจะเป็นผลทางตรงหรือทางอ้อม เช่น จัดหาสิ่งของมาจำหน่ายในโรงเรียนจัดนิเทศศึกษาหรือเรียไรโดยไม่ได้รับอนุญาต ลงโทษนักเรียน โดยปรับเป็นเงิน หรือบังคับให้เรียนพิเศษ
6. ครูจะไม่ยุยงส่งเสริม หรือสนับสนุนให้นักเรียนเดินขบวนเรียกร้องหรือนัดหยุดเรียนหรือก่อความไม่สงบต่อส่วนรวม
7. ครูเป็นผู้จักประหยัด และพึงอบรมสั่งสอนปลูกฝังนักเรียน ให้มีนิสัยประหยัดเช่นกัน
8. ครูต้องวางตนให้เหมาะสม มีบุคลิกภาพของการเป็นครู ใช้วาจาที่สุภาพเพื่อเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน
9. ครูพึงสร้างบรรยากาศแห่งความรัก ความเข้าใจระหว่างครู แบ่งปันประสบการณ์ความรู้ความสามารถและความดีต่อกัน มีความจริงใจช่วยเหลือกันด้วยใจกว้าง

10. ครูพึงละเว้นพฤติกรรมที่ไม่คู่ควรกับศักดิ์ศรีของครู ความประพฤติที่ถือว่าเป็นความผิดอาทิ เช่น
- กระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา
 - เรียกร้องรางวัลหรือสิ่งของจากผู้ปกครองของนักเรียน
 - ประพฤติผิดทางชู้สาว เสื่อมเสียชื่อเสียงของโรงเรียน
 - ประพฤติตนเป็นคนเสเพล เสพสิ่งมีนเมา หรือเสพสิ่งเสพติด
 - ประกอบอาชีพพิเศษที่ไม่เหมาะสมกับฐานะครู

หมวดที่ 3 หน้าที่ครู

ก. หน้าที่ในการปกครองนักเรียน

1. ครูทุกคนมีหน้าที่อบรมสั่งสอนนักเรียนให้มีความประพฤติเรียบร้อย มีมารยาทดีงาม มีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียนทั้งประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียน และระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ
2. ครูทุกคนมีหน้าที่ร่วมกันในการดูแลนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยอยู่เสมอ รักษาความเรียบร้อยในแถว ในขณะที่เดินเข้า - ออกห้องเรียน หือไปปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เข้าห้องประชุม เป็นต้น
3. ครูที่จะเข้าสอนวิชาต่อไปหลังจากเวลาพัก จะต้องดูแลให้นักเรียนเข้าแถวเรียบร้อย ส่วนครูอื่น ๆ ให้ประจำการอยู่ในที่ที่ได้รับมอบหมาย
4. ครูผู้สอนจะอนุญาตให้นักเรียนที่ขาดเรียนหรือมาสาย เข้าห้องเรียนได้จะต้องมีใบอนุญาตเข้าห้องเรียนจากครูผู้ปกครองมาแสดง
5. ครูพึงให้ความสนใจนักเรียนที่เรียนอ่อน และส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนที่เรียนดี มีความสามารถพิเศษ ให้ดียิ่งขึ้น
6. ครูพึงศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลให้ทราบสภาพของเด็ก เพื่อการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาตามศักยภาพของนักเรียน
7. ครูพึงสำรวจเวลาเรียนของนักเรียนทุกครั้งที่เข้าสอน นักเรียนที่มาสาย บ่วยลาขาดเป็นประจำ ให้ครูติดตามผล และรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือ และแก้ไขต่อไป
8. ครูตรวจตรา มิให้นักเรียนนำอาวุธ รูปภาพหรือหนังสือลามก เข้ามาในโรงเรียนหากพบนักเรียนคนใดฝ่าฝืนให้ส่งไปพบครูผู้ปกครอง เพื่อดำเนินการต่อไป
9. ครูควรเอาใจใส่ปลูกฝังนักเรียน ให้รักษาความสะอาดเรียบร้อยของสมุดทำงาน ห้องเรียน บริเวณโรงเรียน และอนามัยทั่วไป ของโรงเรียนเป็นประจำทุกวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแต่งกาย และทรงผม ให้เป็นไปตามระเบียบของโรงเรียน
10. ครูจะทิ้งห้องเรียนให้นักเรียนอยู่ตามลำพัง โดยพลการโดยไม่มีเหตุจำเป็นไม่ได้ เมื่อครูมีธุระจำเป็นไม่สามารถสอนในช่วงโมงนั้น ๆ ต้องแจ้งให้ผู้จัดการครูใหญ่ หรือผู้ที่ครูใหญ่มอบหมายให้รับผิดชอบ ได้ทราบ เพื่อจัดครูสอนแทน
11. ครูจะไล่นักเรียนออกจากห้องขณะครูสอนอยู่ไม่ได้ ในกรณีนักเรียนทำผิดร้ายแรง หรือก่อความไม่สงบในห้องเรียน ให้ส่งนักเรียนไปพบผู้จัดการ ครูใหญ่ หรือครูผู้ปกครอง

12. ครูทุกคนควรร่วมมือประสานงานกับทุก ๆ ฝ่าย เพื่อการปกครองและอบรมนักเรียนให้เกิดประสิทธิผลดียิ่ง ๆ ขึ้น
13. ครูที่ทำหน้าที่รักษาการณ์ พึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละไม่ว่าจะเป็นเวลาเข้าก่อนเข้าเรียน ระหว่างพักน้อยและพักกลางวัน หรือเวลาหลังเลิกเรียน และบันทึกเหตุการณ์เป็นประจำทุกครั้ง
14. ในการลงโทษนักเรียน ให้ครูปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียน

ข. หน้าที่ครูในการทำการสอนและการทำเอกสาร

หน้าที่ของครูประจำชั้น 1 และครูประจำชั้น 2 (ครูพิเศษ)

1. ครูประจำชั้น มีหน้าที่ทำบัญชีรายชื่อ สมุดวัดผล สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน และเอกสารต่าง ๆ ให้เรียบร้อยเป็นประจำและส่งตามเวลาที่กำหนด.
2. ตรวจสอบการทำงาน of นักเรียน โดยสม่ำเสมอ
3. ดูแลการเข้าแถวของนักเรียนทุกครั้ง ที่มีการเข้าแถวของนักเรียนก่อนเข้าห้องเรียน
4. ระหว่างการสอนจะต้องดูแลนักเรียน ให้อยู่ในระเบียบวินัยตามความเหมาะสม
5. ปลุกฝังนักเรียนให้รู้จักรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ของโรงเรียน สมุดงานการแต่งกาย ตลอดจนเรื่องอื่น ๆ ที่เห็นสมควร
6. เข้าร่วมประชุมตามสายงาน หรือตามกลุ่ม หรือตามที่ผู้บริหารกำหนดทุกครั้ง
7. ครูประจำชั้น 2 คุมแถวร่วมกับครูประจำชั้นในเวลาเช้า ส่วนในเวลาพักน้อยและพักกลางวัน ครูประจำวิชาเป็นผู้คุมแถว
8. ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างอันดีงานแก่นักเรียน ทั้งในด้านความประพฤติ กิริยา วาจา และการแต่งกาย
9. ปฏิบัติตามคำสั่ง มติ ของฝ่ายบริหาร
10. จะต้องรายงานตัวต่อผู้บริหารโรงเรียน เมื่อมีเหตุการณ์ที่อาจเป็นภัย หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อนักเรียน ผู้ปกครอง หรือโรงเรียน
11. ในการทำงานวัดผลประจำภาค ให้ครูทำงานเป็นกลุ่ม
12. เป็นผู้รับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติและระเบียบวินัยของโรงเรียน
13. ร่วมมือและประสานงานกับหัวหน้าฝ่าย รวมทั้งหัวหน้าระดับอย่างใกล้ชิด
14. ครูประจำชั้นติดตามและสอบถามนักเรียนที่มาสาย หรือขาดเรียนว่าได้ขออนุญาตถูกต้องตามระเบียบหรือไม่
15. ครูประจำชั้น บันทึกรายงานความประพฤติของนักเรียนในชั้น นำส่งหัวหน้าครูผู้ปกครองทุกสิ้นเดือน
16. ครูประจำชั้น ทำสมุดรายงานประจำตัวนักเรียนและส่งให้ผู้ปกครองลงชื่อรับทราบเป็นประจำหลังการสอบทุกครั้ง โดยรายงานความประพฤติตามระเบียบการที่ได้วางไว้แล้ว

หน้าที่ครูหัวหน้าระดับ

1. รับนโยบายจากท่านผู้บริหารแจ้งให้ครูในระดับทราบ และถือปฏิบัติ
2. ดูแลให้ครูในสังกัดปฏิบัติงานสอน หรืองานในหน้าที่ของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของสายงาน
3. ตรวจสอบการรับผิดชอบพฤติกรรมของนักเรียนในระดับของตน ทั้งในด้านการเรียน การรักษาระเบียบวินัยและอื่น ๆ ให้มีพัฒนาการตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาในระดับนั้น ๆ

4. ประสานงานในระดับ ตามหน้าที่ของหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน
5. งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร

หน้าที่หัวหน้าหมวดวิชา

1. ประสานกับฝ่ายวิชาการ รับนโยบายด้านการเรียนการสอน
2. จัดประชุมสมาชิกในหมวดวิชาที่ปรึกษาหารือ และรับทราบงาน
3. จัดทำโครงการกิจกรรมของหมวดวิชา
4. รวบรวมข้อมูลส่งฝ่ายวัดผล
5. กำหนดหน้าที่และการสอบภาคปฏิบัติ
6. วิเคราะห์ข้อสอบรายวิชาของแต่ละหมวดวิชา
7. ประเมินผลการทำงานของแต่ละหมวดวิชา
8. จัดระบบงานในหมวดของวิชา เพื่อรับข้อมูลและแก้ปัญหาต่าง ๆ
9. จัดนิเทศภายในหมวดวิชาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน
10. ประชุมร่วมกับฝ่ายวิชาการเพื่อการศึกษางาน และพัฒนางานร่วมกัน
11. ร่วมมือกับฝ่ายวัดผลในการจัดทำข้อสอบ
12. จัดทำแผนปฏิบัติงานของหมวดวิชา
13. งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

หน้าที่ครูผู้ควบคุมการสอบ

1. ให้ครูดำเนินการสอบเป็นไปอย่างยุติธรรมที่สุด
2. ตรวจเอกสารนักเรียนก่อนถึงเวลาสอบ เอกสารทุกชนิดห้ามนำเข้าห้องสอบ เมื่อหมดเวลาการสอบของแต่ละช่วงของวัน คือเช้า และบ่ายให้นักเรียนนำกระดาษทดข้อสอบวิชาที่สอบผ่านไปแล้วออกจากห้องให้หมด
3. ให้ครูพิจารณาลงโทษนักเรียนได้ทันที เมื่อพบว่าทุจริตการสอบ
4. ครูผู้ดำเนินการสอบ ไม่นำงานอื่นเข้าไปทำ หรือตรวจข้อสอบขณะดำเนินการสอบ
5. ขณะดำเนินการสอบครูควรอยู่หน้าชั้น และดูแลให้ทั่วถึง
6. เก็บกระดาษคำตอบทันทีเมื่อหมดเวลา
7. ครูเป็นผู้เก็บกระดาษคำตอบเอง แล้วตรวจลำดับที่ให้ถูกต้อง
8. การแจกข้อสอบ ต้องรักษาเวลาเคร่งครัด ให้แจกก่อน 5 นาที โดยวางคว่ำหน้าไว้ก่อน เมื่อถึงเวลาจึงลงมือทำพร้อมกัน
9. ดูแลความเรียบร้อยในการเขียนข้อสอบทุกวิชา เช่น ใบปะหน้าข้อสอบเรียงเลขที่ตามลำดับให้ถูกต้อง

หน้าที่ครูผู้จ่ายข้อสอบ

1. มารับข้อสอบเพื่อนำไปแจกให้ครูผู้ดำเนินการสอบก่อนเวลา 10 นาที
2. เมื่อแจกข้อสอบแล้ว ให้อยู่ปฏิบัติงานร่วมกับครูผู้ดำเนินการสอบจนกว่าจะเสร็จสิ้นการสอบ
3. เมื่อพบนักเรียนทุจริตไม่ว่าในกรณีใด ๆ ให้แจ้งครูผู้ดำเนินการสอบทราบ
4. รวบรวมข้อสอบในแต่ละวิชาที่สอบเสร็จแล้ว นำส่งฝ่ายวิชาการ

หน้าที่ครูเฝ้ารักษาการณ์

1. ปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงตามเวลาที่กำหนด
2. บันทึกเหตุการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ทุกครั้ง
3. ดูแลให้นักเรียนประพฤติตามระเบียบวินัย และกฎข้อบังคับของโรงเรียน
4. ดูแลนักเรียนให้รู้จักรักษาความสะอาดในหน้าที่ทั่วไป โดยเฉพาะสถานที่ที่รับผิดชอบ
5. ดูแลให้ความช่วยเหลือนักเรียนในด้านความปลอดภัย
6. ดูแลมิให้นักเรียนออกนอกบริเวณโรงเรียน
7. หากพบเหตุการณ์ร้ายแรง หรืออาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่นักเรียน หรือทางโรงเรียน ให้รีบรายงานครูฝ่ายปกครองหรือครูใหญ่ทันที
8. ครูเฝ้ารักษาการณ์ไม่มีสิทธิ์อนุญาตให้นักเรียนคนใดออกนอกบริเวณโรงเรียนโดยไม่มีใครอนุญาตของครูผู้ปกครอง หรือครูใหญ่
9. ในกรณีครูลาจิจ จะต้องทำการแลกเปลี่ยนเวรให้เรียบร้อยทุกครั้ง มิฉะนั้นจะถือว่าละเลยหน้าที่
10. ทุกครั้งที่จะแลกเปลี่ยนเวร ต้องแจ้งให้ครูผู้ปกครองทราบก่อน
11. ให้รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่เฝ้ารักษาการณ์ ด้วยความเอาใจใส่ ไม่พูดคุยหรือรับแขกในระหว่างปฏิบัติหน้าที่

หน้าที่ทั่วไปของครู

1. การวัดผลการเรียนของนักเรียน ทั้งตามวัตถุประสงค์ระหว่างภาคและปลายภาค เป็นหน้าที่สำคัญยิ่งในการทดสอบทุกครั้ง ครูพึงดูแล ตรวจสอบ แก้ไข บันทึกใบลงคะแนน ให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ยุติธรรม เรียบร้อย และด้วยความรับผิดชอบ
2. ครูพึงสำนึกว่า การสอนวิชาการเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของครู ฉะนั้นครูต้องเตรียมการสอนทุกวันจากแผนการสอนที่ได้เตรียมไว้อย่างเต็มที่ ให้การบ้านพอสมควรกับนักเรียนทุกวัน โดยคำนึงถึงวิชาอื่น ๆ และวันหยุดด้วย ส่วนการตรวจและการแก้การบ้านของนักเรียนต้องได้รับการเอาใจใส่จากครูอย่างสม่ำเสมอ
3. ครูพึงปฏิบัติตนขณะทำการสอนดังนี้
 - 3.1 ให้ครูยืนขณะทำการสอน และนั่งเมื่อจำเป็นเท่านั้น
 - 3.2 เมื่อสั่งงานนักเรียนแล้ว ครูควรเดินตรวจเพื่อแก้ไขแนะนำหรือชี้แจงให้นักเรียนที่ยังไม่เข้าใจ
 - 3.3 ครูพึงปกครองนักเรียนให้อยู่ในความสงบ ไม่ส่งเสียงดังอีกทีในชั้นเรียน
 - 3.4 หลังจากการอธิบาย ครูพึงจัดให้นักเรียนมีงานทำอยู่เสมอ เพื่อฝึกทักษะการเรียนรู้ และอยู่ช่วยรักษาระเบียบวินัยในชั้นเรียนได้ด้วย
 - 3.5 ครูพึงตรวจตรา โต๊ะ ม้านั่งของนักเรียนอยู่เสมอเพื่อป้องกันนักเรียนขีดเขียน แกะหรือเจาะเล่น ซึ่งเป็นการทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน
 - 3.6 ครูพึงดูแลให้นักเรียนรักษาความสะอาดของห้องเรียน และอุปกรณ์ที่ใช้ในห้องเรียนให้เรียบร้อย ใช้การได้อย่างเสมอ

3.7 ครูพึงกำชับให้นักเรียนรักษาความสะอาดของสมุด และเอาใจใส่กวดขันเรื่องลายมือ และ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการทำงาน จนติดเป็นนิสัยของนักเรียน

4. ครูพึงละเว้นการสูบบุหรี่ ดื่มเครื่องดื่ม อ่านหนังสือพิมพ์ การใช้เครื่องมือสื่อสาร หรือทำงานส่วนตัว ขณะที่ทำการสอนโดยเด็ดขาด
5. เมื่อว่างจากการสอน ครูพึงอยู่ในห้องพักครู เตรียมการสอน ตรวจแก้สมุดทำงานนักเรียน หรือ ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย
6. ห้องพักครู เป็นห้องที่ทำงานส่วนรวมของคณะครูขณะว่างจากการสอน ฉะนั้นครูพึงพยายาม รักษาความสงบเรียบร้อยในห้องพักโดยละเว้นจากการสนทนากันด้วยเสียงอันดัง
7. ครูพึงให้ความช่วยเหลือเพื่อนครูด้วยกัน ขณะว่างจากการสอนและมีหน้าที่เข้าสอนแทนที่ครูขาด ตามที่ครูใหญ่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเห็นสมควร
8. ครูพึงสนใจ พัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ รวมทั้งมีเทคนิคในการสอน เพื่อให้การสอน ของตนมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น
9. ครูพึงให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเต็มความสามารถ
 - 9.1 ช่วยเหลือกิจการของโรงเรียนที่บอกรับเหมาจากการสอน เช่น การช่วยงานโรงเรียนในวันหยุด
 - 9.2 เข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำหน้าที่
 - 9.3 เข้าร่วมประชุมการสัมมนาและกิจกรรมของโรงเรียนทุกครั้ง

หมวด 4 กำหนดเวลาทำงาน วันหยุดและเวลา

1. กำหนดวันทำงานตามปกติของโรงเรียนมีดังนี้
 - 1.1 วันที่โรงเรียนเปิดทำการสอนตามที่ได้รับอนุญาต
 - 1.2 วันที่โรงเรียนกำหนดให้ครูมาช่วยงานของโรงเรียนในระหว่างวันหยุดประจำภาคหรือวันที่โรงเรียนกำหนดให้ครูมาช่วยสอนงานของโรงเรียนในวันหยุด
2. กำหนดวันหยุดทำงานของโรงเรียนมีดังนี้
 - 2.1 วันหยุดประจำจำสัปดาห์ (เสาร์ - อาทิตย์)
 - 2.2 วันหยุดตามคำสั่ง หรือตามประกาศของทางราชการ
3. การมาทำงาน ให้ครูไปถึงโรงเรียนก่อนเวลาทำงานปกติไม่น้อยกว่า 15 นาที และกลับหลังเวลา ทำงานปกติไม่น้อยกว่า 15 นาที สำหรับครูที่รักษาการณ์ ให้ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน
4. ในรอบหนึ่งปี เมื่อมีเหตุจำเป็นครูอาจลาหยุดได้ดังนี้
 - 4.1 การลากิจ ลาได้ไม่เกิน 10 วัน และส่งใบลาล่วงหน้า
 - 4.2 การลาป่วย ให้ลาได้ไม่เกิน 15 วัน แต่ถ้าลาติดต่อกันเกิน 3 วัน ต้องมีใบรับรองแพทย์ ประกอบการลาด้วยและถ้าการลาป่วยนั้นต้องรักษาตัวในโรงพยาบาล ให้ลาได้ไม่เกิน 60 วัน
 - 4.3 การลาออกนอกบริเวณโรงเรียนในคาบที่ว่าง ให้นับจำนวนคาบเท่ากับการสอน 1 วัน ถือว่า ลากิจ ถ้าลาครั้งวันต้องส่งใบลา
 - 4.4 การลาคลอดลาได้ 30 วัน ในกรณีผ่าตัด ลาได้ไม่เกิน 45 วัน
 - 4.5 การลาอุปสมบท ลาได้เมื่อทำการสอนครบ 3 ปีแล้ว โดยลาได้ไม่เกิน 120 วัน

- 4.6 การลาไปเพื่อประกอบวิธีทางศาสนาใดๆ ให้อยู่ในการพิจารณาของผู้จัดการและของครูใหญ่ของโรงเรียนนั้นๆ
- 4.7 การมาทำงานสาย หรือกลับก่อนเวลารวม 5 ครั้ง ให้นับเป็นลากิจ 1 วัน
- 4.8 ถ้ามีวันหยุดคาบเกี่ยวระหว่างวันลาให้นับวันหยุดเป็นวันลาด้วย
5. การลาออกนอกบริเวณโรงเรียนในชั่วโมงว่าง ให้ลากับผู้จัดการหรือครูใหญ่ โดยลงบันทึกในสมุดลา และกลับให้ทันเวลา ถ้าออกก่อน หรือกลับหลังเวลาถือว่าขาดการสอนในชั่วโมงนั้น แม้ว่าจะเป็นชั่วโมงว่างก็ตาม
6. การแจ้งการลา และการนับเวลาลา ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการคุ้มครองการทำงานของครูใหญ่และครู พ.ศ. 2526

หมวด 5 การจ้างและการเลิกจ้าง

1. ผู้สมัครเป็นครู ต้องไปสมัครด้วยตนเอง โดยกรอกข้อความในแบบใบสมัครที่โรงเรียนในเครือคณะจัดทำขึ้น ถ้าผู้บริหารทราบภายหลังว่า ผู้สมัครปิดบังหรือให้ความเท็จ ในการกรอกใบสมัคร ทางโรงเรียนจะบอกเลิกสัญญาการเป็นครู และดำเนินการทางกฎหมาย
2. ผู้สมัครจะต้องนำวุฒิการศึกษาไปแสดงด้วย ทางโรงเรียนอาจทดสอบความรู้ หรือทดลองการปฏิบัติงานเมื่อเห็นสมควร
3. เมื่อโรงเรียนพิจารณารับผู้สมัครเป็นครูของโรงเรียนแล้ว โรงเรียนจะทำสัญญาจ้างตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการคุ้มครองการทำงานของครูใหญ่ และครูโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2526
4. โรงเรียนมีสิทธิ์บอกเลิกสัญญาจ้าง เมื่อครูฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับอาชีพครู หรือละทิ้งหน้าที่การทำงานติดต่อกันเป็นเวลานานเกิน 7 วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามระเบียบของคุรุสภาในส่วนที่ว่าด้วย จรรยา มารยาท และระเบียบประเพณีครู
5. เอลโรงเรียนบอกเลิกสัญญาจ้าง โรงเรียนจะปฏิบัติตามสัญญาว่า จ้างตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการคุ้มครองการทำงานของครูใหญ่และครูเอกชน พ.ศ. 2526
6. สัญญาจ้างครูสิ้นสุดเมื่อ
 - 6.1 ครูถึงแก่กรรม
 - 6.2 ได้รับอนุญาตให้ลาออก โดยจ้างต่อผู้บริหารล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน
 - 6.3 อายุครบ 55 ปี แต่ผู้บริหารมีสิทธิ์พิจารณาให้ทำการสอนหากว่าเห็นว่าเห็นเหมาะสม

หมวด 6 สวัสดิการครู

1. ครูเข้าใหม่ทุกคนจะได้รับเงินเดือนขั้นต้น เท่ากับอัตราที่โรงเรียนกำหนด
2. ครูที่ทำงานครบ 1 ปี จะได้รับการพิจารณาขึ้นเงินเดือนในเดือนกรกฎาคมของทุกปี การขึ้นเงินเดือนนี้จะพิจารณาจากผลงานของครูในรอบปีที่ผ่านมา ตามหลักเกณฑ์ที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ อัตราขึ้นเงินเดือนขึ้นอยู่กับกำลังเงินของทางโรงเรียนเป็นสำคัญ

3. วันครูทุกปี จะมีการให้รางวัลครูดีเด่น โดยคัดเลือกจากเพื่อนครูและผู้บริหาร รางวัลครูดีเด่นขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร
4. ครูที่มาทำงานสม่ำเสมอไม่เคยขาด ลา หรือสายตลอดปี เมื่อถึงสิ้นปีการศึกษา จะได้รับรางวัลในการขยันหมั่นเพียรเป็นเงิน 1000 บาท ในปีแรก และจะเพิ่มขึ้นทุกปี ๆ ละ 200 บาท ทั้งนี้ต้องเป็นเวลาติดต่อกันโดยไม่ขาดระยะ ถ้าขาดไปในช่วงใดก็ให้เริ่มต้นนับเป็นปีที่ 1 ใหม่
5. ในโอกาสวันคริสต์มาส โรงเรียนจะจ่ายโบนัสให้กับครูทุกคน อัตราการจ่ายโบนัสจะเป็นไปตามข้อตกลงของคณะกรรมการฝ่ายการศึกษาของคณะ ฯ และมีระเบียบการจ่ายเงินโบนัสตามข้อกำหนดของแต่ละโรงเรียน
6. ถ้าโรงเรียนจัดครูเข้าไปรับการอบรม ในด้านการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ หรือด้านการพัฒนาจิตใจที่ดี ทางโรงเรียนจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการอบรมให้ทั้งหมด พร้อมทั้งเบี้ยเลี้ยงตามสมควร
7. ทางโรงเรียนจัดสวัสดิการด้านการเงินเพื่อช่วยเหลือครู ดังนี้คือ
 - 7.1 ทางโรงเรียนจะให้เงินสะสมแก่ครูทุกคน เป็นเงิน 200 บาททุกเดือน และเมื่อทำการสอนครบ 5 ปี แล้วครูลาออก ครูจะได้รับเงินสะสมนี้จากทางโรงเรียน
 - 7.2 ค่ารักษาพยาบาลส่วนตัวครู ในกรณีที่เบิกจากเงินสมทบกองทุน ส.ช. ไม่ได้ ให้ครูนำไปเสร็จเงินที่ได้รับจากสถานพยาบาลนั้น ๆ ออกให้ เพื่อมารับเงินค่ารักษาพยาบาลจากทางโรงเรียนได้ ในวงเงินตามข้อตกลงของแต่ละโรงเรียน
 - 7.3 เมื่อครูแต่งงาน หรือประสมภ้ย หรือบุคคลในครอบครัวเสียชีวิต ทางโรงเรียนจะให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม
 - 7.4 ครูที่ทำงานในโรงเรียนมาครบ 25 ปี ทางโรงเรียนจะจัดงานฉลองให้เพื่อเป็นพิเศษเพื่อเป็นเกียรติแก่ครูผู้นั้น
 - 7.5 การกู้ยืมเงิน เมื่อมีเหตุจำเป็นจะขอกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือน จากเงินทุนสวัสดิการ ซึ่งครูทุกคนจะต้องเป็นสมาชิกอย่างน้อย 1 หุน (100 บาท) ต่อเดือนจำนวนเงินที่มีสิทธิ์กู้ขึ้นกับจำนวนเงินฝากที่มีอยู่รวมกับเงินเดือน ผลประโยชน์อันเกิดจากเงินสวัสดิการนี้จะเฉลี่ยจ่ายคืนให้กับสมาชิกเมื่อสิ้นปีการศึกษา และถ้าลาออกจากการเป็นครูก็จะได้รับเงินต้นไปด้วย
 - 7.6 การซื้อ หรือการสั่งซื้อสินค้าจากสหการของโรงเรียน ซื้อโดยเงินเชื่อได้ แต่ต้องชำระเงินในวันรับเงินเดือนของทุกเดือน
8. บุตรครูที่เรียนอยู่ในโรงเรียนนี้ มีสิทธิ์เบิกค่าธรรมเนียมการเรียนจากเงินสมทบกองทุนสงเคราะห์ครูใหญ่และครูโรงเรียนเอกชนได้ แต่ครูต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการเรียนที่เบิกได้นั้นให้แก่โรงเรียนครึ่งหนึ่งทุกครั้งที่ไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก จันทร์ขจร.(2535).การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา.พิมพ์ครั้งที่ 5.กรุงเทพฯ:
กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา.
- กมล ภูประเสริฐ.(2544).การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา.กรุงเทพฯ:บริษัท ทิปส์ พับลิเคชั่น จำกัด.
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ(2543).แนวทางการนำมาตราฐานหลักสูตรไปสู่การออกแบบการจัด
การเรียนรู้และการวัดประเมินตามสภาพจริง.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2543).ร่างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนา
หลักสูตรและการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กปส.) ครั้งที่ 8/2543 วันที่ 2 ตุลาคม
2543 เอกสารอัดสำเนา.
- _____. (2544).กระบวนการเรียนรู้.เอกสารประกอบการฝึกอบรมวิทยากร แกนนำหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544.กรุงเทพฯ:เอกสารอัดสำเนา.
- _____. (2544).การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด:แนวทางสู่การปฏิบัติ.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์
คุรุสภา
- _____. (2545).จาก พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 สู่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(แผ่นพับ).
กรุงเทพฯ:เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงการจัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน.กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- _____. (2545).เทคนิคการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544.
(แผ่นพับ).กรุงเทพฯ:เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงการจัดและประเมินผลตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน.กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2545).หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและ
พัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.)
- _____. (มปป.).ร่างกรอบแนวคิดการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.เอกสารอัดสำเนา.
การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้.(2545).กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวง
ศึกษาธิการ.เอกสารอัดสำเนา.
- การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.(2540).กรุงเทพฯ:กรมวิชาการ.เอกสารอัดสำเนา.
- กิตติมา ปรีดีติลล.(2532).การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น.กรุงเทพฯ:อักษราพิพัฒน์. ①
- ฉัตร บุนนาคและคนอื่น ๆ .(2522).ศิลปะการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันและทางธุรกิจ.กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์เจริญผล
- ชนาธิป พรกุล.(2543).แคลศ:รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.กรุงเทพฯ:สำนัก
พิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช.(2545).คู่มือการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.กรุงเทพฯ:แมค.

- ทิพย์วรรณ อากาศวิภาต.(2537).การบริหารวิชาการของวิทยาลัยพยาบาล.ปริญญาโท กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- นิภา เมธาวีชัย.(2536).การประเมินผลการเรียน.พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ:พิศิษฐ์การพิมพ์.
- แนวทางการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด.(2543).
กรุงเทพฯ:กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.เอกสารอัดสำเนา.
- บุญเชิด ภิญโญนนท์.(2545).รายงานการวิจัยการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ:
แนวคิดและวิธีการ.กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.วัฒนาพานิช.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ.(2544).แผนการสอนแบบโครงการ.เอกสารประกอบการสอนเรื่องการจัดทำแผนการสอน
แบบโครงการ.กรุงเทพฯ:คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.เอกสารอัดสำเนา.
- _____. (มปป.).วิธีเขียนแผนการสอน.เอกสารประกอบการสอนวิชาหลักสูตรและแผนการสอน.กรุงเทพฯ:
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.เอกสารอัดสำเนา.
- ปรีชา คัมภีรปรกรณ์.(2538).ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาทางระบบการสอนเล่ม 2 หน่วยที่ 8.นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ปรีชา ช้างขวัญยืนและคนอื่น ๆ(2539).เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา.กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ปรีดา บุญยะโหดระ.(2539).การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนใน
กรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์,ศศ.ม.(การบริหารการศึกษา).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์.(2535).การบริหารงานวิชาการ.กรุงเทพฯ:ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- ปิฎก บุนนาค.(2523)."ประสบการณ์และข้อเสนอแนะในการเขียนตำราและบทความทางวิชาการเกษตร,"
ในแนวทางการเขียนตำราและบทความทางวิชาการ.หน้า 27-40 กรุงเทพฯ:โอเดียนสโตร์.
- ฝ่ายการศึกษาโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ.(2541).คู่มือครูโรงเรียนใน
เครือคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ.กรุงเทพฯ:ฝ่ายการศึกษาโรงเรียนในเครือ
คณะพระหฤทัย.
- พีระ รัตนวิจิตร.(2543).การประยุกต์ทฤษฎีพหุปัญญาสู่การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้.เอกสารพัฒนา
มาตรฐานการศึกษา.โรงเรียนวัดเนินเขาดิน ระยอง.
- ภิญโญ สาร.(2526).หลักการบริหารการศึกษา.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2536).ประมวลสาระชุดวิชา การนิเทศการสอนในระดับประถมศึกษา
หน่วยที่ 1-3.กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ระพีพรรณ เอกสุภาพันท์.(2545).การวัดและประเมินผล ระดับชั้นเรียน.เอกสารประกอบการอบรม
โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.กรุงเทพฯ:สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน.เอกสารอัดสำเนา.

- ละเอียด จุฑานันท์.(2545).แผนการสอนที่ดี.เอกสารประกอบการอบรมเรื่องการจัดทำแผนการสอน.
กรุงเทพฯ:เอกสารอัดสำเนา.
- วรรณ สุกันธชาติ(2540)การสร้างคู่มือครูในการจัดกิจกรรมชุมนุมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา.ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม.(อุตสาหกรรมศึกษา)
กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์.(2542)แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.กรุงเทพฯ:บริษัท แอล ที เพรส จำกัด
- วิชัย วงษ์ใหญ่.(2543)"ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด สูตรสำเร็จหรือกระบวนการ,"ในร่วมคิดร่วม
เขียนปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด.หน้า 18 – 33.กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ.
- ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์และคนอื่น ๆ (2539).เส้นทางความก้าวหน้าของข้าราชการ ครู:คู่มือการจัดทำ
ผลงานทางวิชาการ.กรุงเทพฯ ประดิพัทธ์.
- สมนึก นนธิจันทร์.(2540).การเรียนรู้การสอนและการประเมินผลจากสภาพจริง โดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน.
สุรินทร์:รุ่งชนเกียรติออฟเซ็ท.
- สมพร พุดตาล เบ็ทซ์ (2539,ธันวาคม). "การจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน"ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.(ฉบับพิเศษ) : 88-95.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์.(2542).มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา.กรุงเทพฯ:วัฒนาพานิช.
- สมศักดิ์ อมรรัตนานนท์.(2539).ปัจจัยในการพัฒนาทางวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิด
เห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ปริญญาณิพนธ์
กศ.ม.(การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.(2532).งานบริหารโรงเรียน การบริหารงานวิชาการ:
ฝึกอบรมด้วยตนเอง เล่มที่ 4.กรุงเทพฯ:รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2543).ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด.กรุงเทพฯ:บริษัท
พิมพ์ดี จำกัด.
- _____. (2545).ตัวบ่งชี้การเรียนรู้การสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด.กรุงเทพฯ:21 เซ็นจูรี่.
- _____. (2545).พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.กรุงเทพฯ:บริษัทพริกหวานกราฟฟิค
จำกัด.
- สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.(2539).แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ของกระทรวงศึกษาธิการ.กรุงเทพฯ:สำนักนโยบายและ
แผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.เอกสารอัดสำเนา.
- สำลี รักสุทธีและคนอื่น ๆ.(2544).เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนและเขียนแผนการสอนโดยยึด
ผู้เรียนเป็นสำคัญ.กรุงเทพฯ:พัฒนาศึกษา.

- สุนีย์ ชุ่มจิต.(2532).หลักสูตรและการจัดการโรงเรียนประถมศึกษา.ราชบุรี:ภาควิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง.
- สุบิน จันทะนันท์.(2543).การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์.ปริญญาโท กศ.ม.(การบริหารการศึกษา).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- สุพิน บุญชูวงศ์.(2538).หลักการสอน.พิมพ์ครั้งที่ 7.กรุงเทพฯ:ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- สุรียพร ระดมกิจ.(2542).การศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การบริหารการศึกษา).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ.(2541).แฟ้มสะสมงาน.พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ:ที.พี.พรินท์ จำกัด.
- เสริมศรี ไชยสร.(2526).ระบบหลักสูตรการสอน.เชียงใหม่:พระสิงห์การพิมพ์.
- องค์การ อินทรมพรรย.(2526).การจัดการโรงเรียนประถมศึกษา.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- อนันท์ อนันตสมบุรณ์.(2544).การสร้างคู่มือบำรุงรักษาเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง สำหรับพนักงานช่างเทคนิค ของฝ่ายโทรศัพท์นครหลวง องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย.ปริญญาโท.กศ.ม.(อุตสาหกรรมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- อารี สันหลวี่.(2542).พหุปัญญาและการเรียนแบบร่วมมือ.กรุงเทพฯ:สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.
- อุทัย บุญประเสริฐ.(2540).เอกสารชุดความรู้พื้นฐานหลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน.กรุงเทพฯ:เอส ดี เพรส.
- อุทัย บุญประเสริฐและชโลมใจ กิงคาธวัฒน์.(2528).หลักและแนวทางในการจัดการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา.กรุงเทพฯ:รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- อุษณีย์ โพธิสุข.(2543).”กลยุทธ์ทางการศึกษา:ผู้เรียนสำคัญที่สุด,”ในร่วมคิดร่วมเขียนปฏิรูปการเรียนรู้, ผู้เรียนสำคัญที่สุด หน้า 34 – 43.กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์.(2527).หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป.กรุงเทพฯ:อนงค์ศิลป์การพิมพ์.
- เอกวุฒิ ไกรมาก(2541).การสร้างคู่มือครูในการจัดหาและใช้ประโยชน์วิทยากรท้องถิ่นสอนวิชาช่างอุตสาหกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา.ปริญญาโท กศ.ม.(อุตสาหกรรมศึกษา) กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- Douglas Neal,Moeckel.(1999).”Development and Validation of Coaching Educational Teams: A Principal's Handbook,”*Dissertation Abstracts International*;Issue. 3: 60-984.
- Education in Thailand 2000/2001.(2000).Bangkok:Office of the National Education Commission.
- ”Education,”(2000).in *Thailand into the 2000's*,p.114 – 135.Bangkok:The National Identity Board,Office of the Prime Minister.

- Elizaberth, Patricia, McGowan. (1988). "An Academic Advisement Handbook For the Columbia University Teacher College," *Dissertation Abstract International*; Issue. : 49-10 A163P.
- Miller, Van. (1965). *The Public Administration of American School Systems*. New York: The Memilan.
- Thompson, Jame, Orr. (1989). "Perceived Usefulness of A New teacher Handbook on Becoming. Acclimated to A Rural School System in Maryland," *Dissertation Abstract International*; Issue. : 51-03A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพคู่มือ

1. ผศ.ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. นายมนัส อารีพงษ์ ศึกษาานิเทศก์ 7 หน่วยศึกษานิเทศก์
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
3. ชิสเตอร์ดร.สมศรี กิจพิทักษ์ ครูใหญ่โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์
4. ชิสเตอร์ดร.สุภาวดี คำสำราญ ครูใหญ่โรงเรียนพระหฤทัยนันทบุรี
5. อาจารย์มาลินี สิ้นธุ์ฉาย หัวหน้าฝ่ายวิชาการ (ระดับประถมศึกษา)
โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์

ภาคผนวก ข
หนังสือราชการ

ที่ ทม 1012/ 2432

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

10 พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

สิ่งที่ส่งมาด้วย คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ

เนื่องด้วย นางสาวจันทร์ ทองนาค นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ (ระดับประถมศึกษา) ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยฯ” โดยมี อาจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์มนัส อารีพงษ์ ศิษยานิเทศก์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวจันทร์ ทองนาค ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

ที่ ทม 1012/ ๔๕๓๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

1๐ พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้จัดการโรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ

เนื่องด้วย นางสาวจันทร์ ทองนาค นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ (ระดับประถมศึกษา) ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัย” โดยมี อาจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ จิสเตอร์ ดร.สมศรี กิจพิทักษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวจันทร์ ทองนาค ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

ที่ ทม 1012/ ๒๔34

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

10 พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้จัดการโรงเรียนพระหฤทัยนนทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ

เนื่องด้วย นางสาวจันทร์ ทองนาค นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ (ระดับประถมศึกษา) ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยฯ” โดยมี อาจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ชีสเตอร์ ดร.สุภาวดี คำสำราญ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวจันทร์ ทองนาค ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

ที่ ทม 1012/ ๒๕3๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

10 พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้จัดการโรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์

สิ่งที่ส่งมาด้วย คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ

เนื่องด้วย นางสาวจันทร์ ทองนาค นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ (ระดับประถมศึกษา) ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยฯ” โดยมี อาจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์มาลินี สิ้นธุ์ฉาย เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวจันทร์ ทองนาค ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร ณะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทบ 1012/๔๔๓๔

วันที่ ๑๐ พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ

 เนื่องด้วย นางสาวจันทร์ ทองนาค นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ (ระดับประถมศึกษา) ในโรงเรียนในเครือคณะพระหฤทัยฯ” โดยมี อาจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ

 จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวจันทร์ ทองนาค ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ – สกุล นางสาวจันทร์ ทองนาค

วันเดือนปีเกิด วันที่ 4 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2500

ที่อยู่ปัจจุบัน 4/1056 หมู่บ้านสหกรณ์ ซอย 43 ถนนเสรีไทย
แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ 10240

สถานที่ทำงาน

โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ 79 ซอยปรีดี พนมยงค์ 26

ถนนสุขุมวิท 71 แขวงคลองตัน เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2525 ครุศาสตรบัณฑิต (คป.) จากวิทยาลัยครูสวนสุนันทา

พ.ศ. 2545 การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ